

DAGLAS ADAMS

RESTORAN NA KRAJU VASELJENE

UVOD

Postoji teorija koja kaže da će, ukoliko ikada iko bude otkrio koja je svrha Vaseljene i zašto ona postoji, ova smesta iščeznuti i biti zamenjena nečim još neobičnijim i neobjašnjivijim.

Postoji i druga teorija koja tvrdi da se sve to već desilo.

1.

Dosadašnji događaji:

Na početku bi stvorena Vaseljena.

Zbog ovoga, mnogo naroda opasno se naljutilo i svi su taj potez uglavnom smatrali za vrlo rđav.

Mnoge rase veruju da je Vaseljenu stvorila neka vrsta Boga, iako narod Džatravartida sa Viltvodla VI smatra da je čitava Vaseljena, u stvari, istresena iz nosa stvorenja zvanog Velika Zelena Šmrkotina.

Džatravartidi, koji žive u večitom strahu od trenutka koji zovu Nailazak Velike Bele Maramice, mala su i plava stvorenja sa po više od pedeset ruku, koja su jedinstvena po tome što su izmislila dezodorans pre točka.

Ali Teorija Velike Zelene Šmrkotine uglavnom nije prihvaćena van Viltvodla VI, pa se stoga, pošto je Vaseljena tako neobična kako već jeste, neprestano traga za novim rešenjima.

Na primer, jednom je jedna rasa hiperinteligentnih pandimenzionih stvorenja sagradila za sebe džinovski superkompjuter zvani Duboka Misao, da bi ovaj jednom za svagda proračunao Odgovor na Konačno Pitanje Života, Vaseljene i Svega Ostalog.

Tokom sedam i po miliona godina Duboka Misao računao je i razmišljao i na kraju obznanio da je odgovor, u stvari, četrdeset dva - i tako je morao biti sagrađen drugi, još veći kompjuter, da bi otkrio stvarni odgovor.

A ovaj kompjuter, nazvan Zemlja, bio je toliko veliki da su za njega često pogrešno mislili da je planeta; ovoj zabludi podlegala su naročito čudnovata majmunolika stvorenja koja su naseljavala njegovu površinu, potpuno nesvesna da jednostavno predstavljaju deo džinovskog kompjuterskog programa.

To je vrlo neobično, jer bez tog srazmerno jednostavnog i očiglednog saznanja ništa od onoga što se ikada desilo na Zemlji ne bi imalo nikakvog smisla.

Ali, na žalost, neposredno pre kritičnog trenutka očitavanja, Zemlju su neočekivano razorili Vogoni, da bi napravili hipersvemirski prolaz, te je na taj način zauvek izgubljena sva nada otkrivanja smisla života.

Ili se bar tako činilo.

Ali dva čudnovata majmunolika stvorenja ipak su preživela.

Artur Dent pobeo je u poslednjem trenutku, jer se iznenada ispostavilo da je njegov stari prijatelj, Ford Prefekt, u stvari, poreklom sa jedne male planete u blizini Betelgeza, a ne iz Gildforda, kao što je do tada tvrdio; osim toga, što je još bitnije, znao je kako da autostopira leteće tanjire.

Triša Mekmilan - ili Trilijan - tajno je pobeo sa planete šest meseci ranije u društvu Zaphoda Biblboksa, tadašnjeg predsednika Galaksije.

Dvoje preživelih.

Oni su sve što je preostalo od najvećeg opita koji je ikada izveden -

pokušaja otkrivanja Konačnog Pitanja i Konačnog Odgovora o Životu, Vaseljenu i Svemu Oostalom.

A sada, na manje od pola miliona milja od njihovog svemirskog broda koji lenjo pluta kroz mastiljavu tamu kosmosa, prema njima se lagano kreće jedan Vogonski brod.

2.

Kao i svi Vogonski brodovi, manje je ličio na hotimice sazdanu objekat, a više na posledicu zgrušavanja tečnosti. Neugodna žuta ispupčenja i dograđeni delovi koji su pod ružnim uglovima virili iz njega unakazili bi izgled većine brodova, ali u ovom slučaju to je predstavljalo žalosnu nemogućnost. Viđene su na nebu i odvratnije stvari, ali nikada očima pouzdanih svedoka.

U stvari, da biste videli nešto zaista gadnije od jednog vogonskog broda, morali biste da uđete unutra i bacite pogled na nekog Vogona. Ukoliko ste pametni, upravo ćete se potruditi da to izbegnete, jer prosečan Vogon ne bi dvaput razmislio pre nego što bi vam bez ikakvog razloga učinio nešto toliko podlo da biste poželeli da se nikada niste ni rodili - ili (ukoliko ste nešto pametniji) poželeli biste da se taj Vogon nikada nije rodio.

U stvari, prosečan Vogon ne bi uopšte razmišljao. To su glupa, tvrdoglava, zlobna stvorenja i nisu baš posebno vična razmišljanju. Anatomska analiza otkriva da je njihov mozak prvobitno bio gadno izobličen, a jetra bolesna i smeštena na pogrešno mesto. Jedino im se mora priznati da znaju šta vole, a u to uglavnom spada nanošenje bola ljudima i, kad god je moguće, padanje u bezrazložne nastupe besnila.

Oni ne vole ni da ostave posao nedovršen - što naročito važi za ovog Vogona i, naročito, iz mnogo razloga, za ovaj posao.

Ovaj Vogon bio je kapetan Prošetnik Vogon Jelc iz galaktičkog odbora za hipersvemirsko planiranje i on je bio taj koji je svojeručno izveo poduhvat

uništenja takozvane 'planete' Zemlje.

Pomerio je svoje divovsko, groteskno telo u nezgrapnom, sluzavom sedištu i pogledao ekran, na kome se nalazila slika kosmičkog broda 'Zlatno srce'.

Malo je njemu značilo to što je 'Zlatno srce', sa svojim Pogonom Neograničene Neverovatnoće, bio najdivniji i najrevolucionarniji brod koji je ikada sagrađen. Za njega, estetika i tehnologija bile su zatvorene knjige, koje bi, da je bilo po njegovom, trebalo da budu spaljene, a zatim duboko zakopane.

Još mu je manje značilo to što se na brodu nalazio Zaphod Biblbroks. Zaphod Biblbroks bio je bivši predsednik Galaksije, a iako su trenutno sve policijske snage širom Galaksije tragale za njim i brodom koji je ukrao, Vogona to nije znimalo.

Imao je on preča posla.

Rečeno je da se Vogoni ne uzdižu iznad iskvarenosti i podmićivanja ništa više nego što se more uzdiže iznad oblaka, a u ovom posebnom slučaju bilo je to naročito istinito. Kad bi začuo reči poštenje ili čestitost, ovaj Vogon bi se mašio rečnika, a kada bi začuo zveckanje gotovog novca u velikim količinama pružio bi ruku za knjigom zakonika i zavitlao je daleko o sebe.

Ispao je toliko neumoljiv u pogledu uništenja Zemlje i svega što je povezano sa tim zato što se pokazao malo prilježniji nego što mu je dužnost nalagala. Postojala je izvesna sumnja u pogledu toga da će se sporna obilaznica uopšte graditi, ali to mu ipak nije bilo mnogo bitno.

Setivši se sad tog podviga, suzdržano je zagroktao od zadovoljstva.

"Kompjuteru", zakreketao je, "poveži me sa mojim specijalistom za mozak."

Nekoliko sekundi kasnije, na ekranu se pojavilo lice Gega Halfrunta, obasjano osmehom čoveka koji zna da se nalazi na deset svetlosnih godina od vognskog lica u koje gleda. Bilo je u tom osmehu i izvesne ironije. Iako mu

se Vogon uporno obraćao kao 'svom ličnom specijalisti za mozak', nije, zapravo, bilo baš mnogo mozga o kome je trebalo starati se i, u stvari, Halfrunt je bio taj koji je upošljavao Vogona. Davao mu je užasne svote novca da bi mu ovaj obavljao neke izuzetno prljave poslove. Kao jedan od najcenjenih i najuspešnijih psihijatara u Galaksiji, on je sa konzorcijumom svojih kolega bio spreman da potroši užasnu svotu kada bi mu se učinilo da bi na kocki mogla biti budućnost čitave psihijatrije.

"Baš lepo", rekao je on. "Zdravo, Prošetniče, kapetane moj vogonski, pa kako smo danas?"

Vogonski kapetan ispričao mu je da je tokom poslednjih pola sata za vreme disciplinske vežbe zbrisao gotovo pola posade.

Halfruntov osmeh nije ni na trenutak zadrhtao.

"Pa", rekao je on, "mislim da je to savršeno normalno ponašanje za jednog Vogona, je l' tako? Prirodno i zdravo kanalisanje agresivnih nagona u činove besmislenog nasilja."

"To je ono", zagrmeo je Vogon, "što mi uvek kažeš."

"U istom smislu", reče Halfrunt, "držim da je to savršeno normalno ponašanje za jednog psihijatra. Dobro, danas smo očigledno obojica odlično mentalno uravnoteženi. Sada mi reci ima li vesti o misiji?"

"Pronašli smo brod."

"Divno", reče Halfrunt. "Divno. A šta je sa posadom?"

"Tamo je Zemljanin."

"Odlično. I...?"

"I ženka sa iste planete. Oni su poslednji."

"Dobro je, dobro je", blistao je Halfrunt. "Ko još?"

"Čovek Prefekt."

"Da?"

"I Zaphod Bibbroks."

Na trenutak, Halfruntov osmeh je zadržao.

"Ah, da", rekao je. "Očekivao sam to. Baš žalosno."

"Lični prijatelj?" zainteresovao se Vogon, koji je nekada negde čuo za taj izraz, pa je sada odlučio da ga isproba.

"Ah, ne", reče Halfrunt. "Znaš, u mojoj profesiji nema mesta za lična prijateljstva."

"Ah", zagroktao je Vogon, "profesionalno samoodricanje."

"Ne", reče veselo Halfrunt. "Jednostavno, nismo navikli na takve stvari."

Zastao je. Usne su mu se i dalje smešile, ali oči su mu bile malo namrštene.

"Ali, Biblbroks je, znaš", nastavi on, "jedan od mojih najunosnijih klijenata. Ima psihološke probleme koji zadovoljavaju najluđe snove analitičara."

Malo se poigravao tom mišlju pre nego što ju je odbacio.

"Ipak", reče on, "jesi li spreman za napad?"

"Jesam."

"Dobro. Smesta uništi brod."

"A šta ćemo sa Biblbroksom?"

"Pa", reče veselo Halfrunt, "to je taj momak o kome smo pričali."

Rekavši to, on nestade sa ekrana.

Zapovednik Vogona pritisnuo je komunikaciono dugme koje ga je povezivalo sa ostatkom posade.

"Napad", reče on.

U tom trenutku Zaphod Biblbroks nalazio se u svojoj kabini i glasno psovao. Dva sata ranije predložio je da odu do Restorana na kraju Vaseljene da bi nešto čalabrcnuli na brzinu, posle čega se žestoko posvađao sa brodskim kompjuterom i stušio se u svoju kabinu, vičući da će činioce neverovatnoće radije proračunati sam pomoću olovke.

Pogon Neverovatnoće činio je 'Zlatno srce' najmoćnijim i najnepredvidljivijim brodom koji je ikada postojao. Nije bilo ničega što ne bi mogao da učini, ukoliko vam je samo bilo poznato koliko je neverovatno da će se stvar koju ste želeli da uradi ikada desiti.

Ukrao ga je, kada je, kao predsednik, trebalo da ga svečano lansira. Nije mu bilo sasvim jasno zbog čega ga je ukrao, osim što mu se to mnogo dopalo. Nije znao ni zašto je postao predsednik Galaksije, izuzev što mu je to izgledalo mnogo zabavno. Znao je da ima i boljih razloga, ali svi su bili zakopani u nekom mračnom, zaključanom odeljku njegova dva mozga. Čeznuo je da taj mračni, zaključani odeljak njegovog mozga nestane, jer on bi se s vremena na vreme probio na površinu i donosio čudne misli u svetli, zabavni deo njegovog uma i pokušavao da ga odvuče od onoga što je smatrao osnovnim u životu, a to je: predivno se zabavljati.

U tom trenutku nije se predivno zabavljao. Ponestalo mu je strpljenja i olovaka i bio je veoma gladan.

"Starpoks!" zaurao je.

U istom trenutku Ford Prefekt se obreo u vazduhu. Nije to bilo zato što je brodsko polje veštačke gravitacije iznenada nestalo, već zbog toga što je upravo skakao niz stepenište koje je vodilo do brodskih kabina. Bio je to predugačak skok za jedan zamah i zato je nespretno sleteo, zateturao se, povratio ravnotežu, potrčao niz hodnik, nateravši nekoliko minijaturnih servorobota da polete, okliznuo se u zaokretu, nahrupio na Zaphodova vrata i objasnio šta mu je na umu.

"Vogoni", reče on.

Nešto pre toga, Artur Dent je izišao iz kabine u potrazi za šoljicom čaja. To nije bila potraga kojoj se prepustio sa mnogo optimizma, jer mu je bilo poznato da je jedini izvor toplih napitaka na brodu jedan neproduhovljeni komad opreme koji je proizvela Sirijuska kibernetička korporacija. Nazivao se

nutri-matski sintetizator pića i ovo mu nije bio prvi susret sa njim.

Ta mašina tvrdila je da proizvodi najširi mogući izbor pića prilagođen ukusu i metabolizmu onoga ko želi da je upotrebi. Ali kada bi je Artur isprobao, bez izuzetka bi mu isporučivala plastičnu čašu ispunjenu tečnošću koja se gotovo u potpunosti, mada ne i sasvim, razlikovala od čaja.

Pokušao je da se ubeđuje sa mašinom.

"Čaja", rekao je.

"Uzmi i uživaj", odvratila je mašina i uručila mu još jednu čašu tečnosti sumnjivog izgleda.

Bacio ju je.

"Uzmi i uživaj", ponovila je mašina i stvorila novu.

"Uzmi i uživaj" predstavlja moto izuzetno uspešnog 'Ogranka za pritužbe' Sirijuske kibernetске korporacije. On trenutno pokriva glavne kopnene mase na tri planete srednje veličine i jedini u čitavoj korporaciji poslednjih godina neprekidno posluje sa dobitkom.

Moto je ispisan - tačnije, bio je ispisan - tri milje visokim, bleštavo osvetljenim slovima u blizini aerodroma 'Ogranka za pritužbe' na Edraksu. Na nesreću, njegova težina bila je tolika da je, ubrzo pošto je uspravljen, zemlja pod njim popustila i slova su za gotovo polovinu svoje visine propala kroz urede mnogih mladih službenika Ogranka - sada pokojnih.

Gornja polovina natpisa, koja još viri iz tla, na lokalnom jeziku sada znači: 'Idi i turi glavu u prase'. Takođe, natpis više nije osvetljen, izuzev tokom posebnih svečanosti.

Artur prosu šestu čašu tečnosti.

"Slušaj, mašino jedna", reče on, "tvrdiš kako umeš da sintetišeš sva moguća pića; zašto mi onda stalno daješ onu stvar koja se uopšte ne može piti?"

"Piće je hranljivo i izuzetno prijatno", zaklokotala je mašina. "Uzmi i

uživaj."

"Ima odvratan ukus!"

"Ukoliko vam je piće prijalo", produžila je mašina, "zbog čega ga ne podelite sa svojim prijateljima?"

"Zato što želim da ih zadržim", reče Artur otrovno. "Zbog čega ne pokušaš da shvatiš šta ti govorim? To piće..."

"To piće", reče mašina mazno, "stvoreno je prema vašim ličnim zahtevima po pitanju hranljivosti i ukusa."

"Ah", reče Artur, "znači, ja sam mazohista na dijete, šta li?"

"Uzmi i uživaj."

"Oh, zaveži!"

"Da li je to sve što ste želeli?"

Artur je odlučio da se preda.

"Da", reče on.

A onda je shvatio da nema nameru da se preda.

"Ne", rekao je. "Slušaj, to je stvarno vrlo jednostavno... Želim samo... šoljicu čaja. I ti ćeš mi napraviti jednu. Ćuti i slušaj."

A onda je seo. Pričao je nutri-matiku o Indiji, pričao mu je o Kini, o Cejlonu. Pričao mu je o širokim listovima koji se suše na suncu. Pričao mu je o srebrnim čajnicima. Pričao mu je o letnjim popodnevim na travnjaku. Pričao mu je o sipanju mleka pre čaja da se ne bi zgružalo. Čak mu je ispričao (ukratko) istorijat 'Kompanije za istočnu Indiju'.

"Znači, to je posredi", reče nutri-matik kada je završio.

"Da", reče Artur. "To hoću."

"Želiš ukus suvog lišća poparenog vrelom vodom?"

"Ovaj, da. Sa mlekom."

"Ištrcanim iz krave?"

"Pa, ovaj, na neki način, pretpostavljam da..."

"Za to će mi biti potrebna pomoć", uzvratila mašina kratko. Sve veselo brbotanje nestalo je iz njenog glasa koji je sada zvučao vrlo poslovno.

"Ovaj, učiniću šta mogu", reče Artur.

"Već si ti dosta uradio", saopštio mu je nutri-matik.

Pozvao je brodski kompjuter.

"Ej, zdravo!" reče brodski kompjuter.

Nutri-matik je objasnio brodskom kompjuteru problem sa čajem. Kompjuter je malo oklevao, a zatim je povezo logička kola sa nutri-matikom, pa su zajedno utonuli u mrgodnu tišinu.

Artur je neko vreme čekao i gledao, ali ništa se više nije dešavalo.

Šutnuo je mašinu, ali se i dalje nije ništa događalo.

Najzad se predao i odšetao do mosta.

U praznoj dubini svemira 'Zlatno srce' mirno je lebdelo. Unaokolo su blistale milijarde svetlosnih tačkica Galaksije. Prema njemu je puzao ružni žuti mehur vogonskog broda.

3.

"Ima li neko čajnik?" upita Artur kada se našao na mostu; smesta se zapitao zbog čega Trilijan urla na kompjuter da joj odgovori, dok ga Ford treska pesnicom, a Zaphod šutira, i zbog čega se na ekranu pojavio jedan gadni, žućkasti mehur.

On spusti praznu šoljicu koju je nosio sa sobom i priđe im.

"Šta je bilo?" upita on.

U istom trenutku Zaphod skoči ka uglačanoj mermernoj ploči na kojoj su se nalazili kontrolni uređaji konvencionalnog fotonskog pogona. Materijalizovali su mu se pod prstima i on odmah prebaci komande na ručno upravljanje. Najpre ih je gurnuo, pa povukao, nalegao se na njih i konačno opsovao. Fotonski pogon mlitavo uzdrhta, pa ponovo zamre.

"Nešto se dogodilo?"

"Hej, jeste li čuli?" promrmlja Zaphod i baci se za ručne komande Pogona Beskonačne Neverovatnoće. "Majmun je progovorio!"

Pogon Beskonačne Neverovatnoće dvaput slabašno kašljucnu i ugasi se.

"Pa ovo je prava istorijska činjenica", reče Zaphod i šutnu Pogon Neverovatnoće. "Majmun koji govori!"

"Ukoliko ste uznemireni zbog nečega..." reče Artur.

"Vogoni!" zareža Ford. "Napadnuti smo!"

Artur jauknu.

"Pa šta to radite? Gubimo se odavde!"

"Ne možemo. Kompjuter se zaglavio."

"Zaglavio?"

"Kaže da su mu sva kola zauzeta. Nigde na brodu nema energije."

Ford se okrete od kompjuterskog terminala, obrisa rukavicom čelo i umorno se nasloni na zid.

"Ništa nam ne vredi", reče on. Stisnutih usana, zurio je u prazno. Kada je Artur išao u školu, što je bilo davno pre uništenja Zemlje, igrao je fudbal. U tome je bio veoma loš, a posebna specijalnost bila mu je davanje golova sopstvenom timu za vreme važnih utakmica. Uvek kada bi se to dogodilo, osetio bi čudnovato golicanje u vratu koje se polako pelo uz obraze sve do čela. Sada mu je pred očima vrlo živo iskrsla slika blata, travnjaka i buljuka malih, bučnih dečaka koji mu gnevno prete.

Čudnovato golicanje u vratu polako mu se pelo uz obraze sve do čela.

Zaustio je i zastao.

Ponovo je zaustio i ponovo zastao.

Najzad je uspeo da progovori.

"Ovaj..." kazao je. Pročistio je grlo.

"Recite mi nešto", produžio je tako nervozno da su se svi okrenuli i upiljili

u njega. Bacio je pogled prema ekranu i žutom mehuru koji se lagano približavao.

"Recite mi", ponovi on, "da li je kompjuter kazao čime je zauzet? Pitam tek onako..."

Oči su mu bile prikovane za uređaj.

"I, ovaj... pa, stvarno, samo onako pitam."

Zaphod ispruži ruku i zgrabi ga za okovratnik.

"Šta si mu to uradio, majmunoliki?" prosikta on.

"Pa", reče Artur, "u stvari ništa. Naprosto sam pomislio kako sam maločas probao..."

"Da?"

"Da skuvam malo čaja."

"Tako je, momci", propeva kompjuter. "Upravo se zavitlavam sa tim problemom i paf! Baš je komadiška. Uskoro ću vam se pridružiti." Ponovo se povukao u ćutanje čija se dubina mogla uporediti samo sa dubinom ćutanja troje ljudi koji su gledali Artura Denta.

Kao da žele da olakšaju nastalu napetost, Vogoni ih napadoše baš u tom trenutku.

Brod se zatrese i zatutnja. Oko njega se, inč debelo polje sila, zgrčilo, iskrivilo, uzdrhtalo pod baražnom vatrom 30-megasmrt ukok-zgaz fotrazonskih topova - i činilo se kao da neće još dugo. Ford Prefekt zaključa da će izdržati još najviše četiri minuta.

"Tri minuta i pedeset sekundi", reče on ubrzo.

"Četrdeset pet sekundi", dodao je u odgovarajućem trenutku. Zaludno je čušnuo par beskorisnih prekidača, a zatim se otrovno zagledao u Artura.

"Umireš od želje za šoljicom čaja, ha?" kazao je. "Tri minuta i četrdeset sekundi."

"Hoćeš li već jednom prestati da odbrojavaš!" prodra se Zaphod.

"Da", reče Ford Prefekt, "kroz tri minuta i trideset pet sekundi."

Na palubi vogonskog broda, Prošetnik Vogon Jelc bio je zbunjen. Očekivao je poteru, uzbudljiv lov vučnim zracima, očekivao je da će biti prisiljen da upotrebi posebno za ovu priliku postavljeni sub-ciklični-normalno-uspostavitron da bi se suprotstavio Pogonu Beskonačne Neverovatnoće na 'Zlatnom srcu'; ali sub-ciklični-normalno-uspostavitron ostao je bez posla jer 'Zlatno srce' je samo stajalo i primalo udarce.

Tuce 30-megasmrt-ukok-zgaz fotrozonskih topova bljuvalo je smrt prema 'Zlatnom srcu', a ono je i dalje stajalo i primalo udarce.

Proverio je svaki raspoloživi senzor ne bi li ustanovio sprema li se to neka podmukla podvala, ali nije mogao da otkrije nikakvu podmuklu podvalu.

Njemu, razume se, nije bilo poznato ništa o čaju.

Niti mu je bilo poznato na koji način, zapravo, putnici na 'Zlatnom srcu' provode poslednja tri minuta i trideset sekundi života.

Kako je Zaphodu palo na pamet da u tom trenutku održi spiritističku seansu ni njemu samom nikad nije bilo jasno.

Smrt je očigledno visila u vazduhu, ali više kao nešto što treba izbegavati nego prizivati.

Verovatno ga je užas koji je osetio pred mogućnošću sjedinjenja sa preminulim rođacima naveo na pomisao da i oni manje-više osećaju isto prema njemu i da bi, štaviše, mogli učiniti nešto da izbegnu to sjedinjenje.

Ili je to ponovo bilo jedno od onih čudnih htenja koja su se tu i tamo probijala iz onog mračnog kutka njegovog uma koji se neobjašnjivo zaključao pre nego što je on postao predsednik Galaksije.

"Hteo bi da razgovaraš sa svojim pradedom?" promuca Ford.

"Aha."

"Mora li to baš sada?"

Brod je i dalje podrhtavao i tutnjao. Temperatura je rasla. Svetla su lagano slabila - sva energija koja kompjuteru nije bila neophodna ulivana je u zaštitno polje koje je naglo slabilo.

"Aha!" ustrajao je Zaphod. "Čuj, Forde, mislim da bi nam on mogao pomoći."

"Jesi li siguran da stvarno nešto misliš? Pažljivo odmeravaj reči."

"Predloži nešto drugo."

"Pa, ovaj..."

"U redu, onda svi oko središnje konzole. Hajde, brže. Trilijan, majmunoliki, pokret!"

Sjatali su se oko središnje konzole, posedali i, osećajući se izuzetno glupavo, sastavili dlanove.

Tama obuhvati brod.

Napolju, gromoviti udari ukok-zgaz topa i dalje su parali polje sila.

"Usredsredite se", prosikta Zaphod, "na njegovo ime."

"A kako se on zove?" upita Artur.

"Zaphod Biblbroks Četvrti."

"Šta?"

"Zaphod Biblbroks Četvrti. Usredsredi se!"

"Četvrti?"

"Jeste. Čuj, ja sam Zaphod Biblbroks, otac mi je Zaphod Biblbroks Drugi, deda Zaphod Biblbroks Treći..."

"Ma kako to?"

"Desila se nezgoda sa kontraceptivnim sredstvom i vremeplovom. A sad se usredsredi!"

"Tri minuta", reče Ford Prefekt.

"Zašto", reče Artur Dent, "radimo sve ovo?"

"Umukni", predložio je Zaphod Biblbroks.

Trilijan nije rekla ništa. Šta tu ima da se kaže, pomislila je.

Jedina svetlost na mostu dopirala je iz dva mutno crvena trougla na drugoj strani prostorije, tamo gde je pogruženo sedeo Marvin, android-paranoid, ne osvrćući se ni na koga, neopažen u svom mračnom svetu.

Oko središnje konzole stajale su četiri prilike i upinjale se da iz umova odagnaju užasno podrhtavanje broda i zastrašujuću tutnjavu kojom je odjekivao.

Usredsredili su se.

Pa su se opet usredsredili.

Pa su se još usredsredili.

A sekunde su prolazile.

Na Zaphodovom čelu visile su tri kapi znoja, od usredsređivanja, od nemoći i od razočaranja.

Najzad, on srdito uzviknu, povuče ruke od Trilijan i Forda i gnevno udari po prekidaču za rasvetu.

"Ah, mislio sam da nikada nećete upaliti svetlo", reče nečiji glas. "Ne, molim vas, nemojte previše jako, oči mi više nisu kao nekad."

Četiri prilike poskočiše na svojim sedištima. Lagano se osvrnuše, a temena pri tome kao da su im pokazivala težnju da i dalje ostanu na prethodnom mestu.

"A sada, ko me to uznemirava u ovaj čas?" upita mala, kvrgava, sasušena prilika koja je stajala pored bokora paprati na suprotnom kraju mosta. Njene dve majušne, čupave glave delovale su tako prastaro, kao da sadrže čak i sećanja na rođenje samih Galaksija. Jedna je dremala, dok je druga oštro piljila u njih. Ukoliko joj oči zaista nisu bile kao nekada, onda su nekada svakako bile dijamantska sečiva.

Zaphod na trenutak nervozno zastade. Načinio je složeni dvostruki

polunaklon koji predstavlja tradicionalni betelgezijski izraz porodičnog poštovanja.

"Eee... ovaj, zdravo, pradedo..." promućao je.

Malena, stara prilika priđe im bliže. Piljila je u njih kroz mutno svetlo. Onda uperi koščati prst prema svome praunuku.

"Aha", zareža pradedo. "Zaphod Bilbroks. Poslednji iz velike loze. Zaphod Bilbroks nuličanstveni."

"Prvi."

"Nuličanstveni", odreza prilika. Zaphod je mrzeo glas svog pradede. Uvek mu je zvučao kao da škripi poput noktiju na tabli onoga što je voleo da smatra svojom dušom.

Nespretno se pomerio na sedištu.

"Ovaj, aha", promrmljao je. "Ovaj, čuj, stvarno mi je žao zbog cveća, baš sam mislio da ga pošaljem, ali u dućanu je nestalo venaca i tako..."

"Zaboravio si!"

"Pa..."

"Stalno ima nekog posla. Nikad da pomisli na druge. Vi živi ste stvarno svi isti."

"Dva minuta, Zaphode", prošapta Ford prestravljenim glasom.

Zaphod se nervozno pokrenu.

"Jeste, ali stvarno sam mislio da ga pošaljem", reče on. "A i prababi ću pisati, samo da se izvučem iz ovog..."

"Tvoja prababa", odsutno reče malena, smrknuta prilika.

"Aha", reče Zaphod. "Ovaj, kako je? Znaš šta, poći ću i da je posetim. Ali samo da najpre..."

"Tvoja pokojna prababa i ja vrlo smo dobro", hrapavo reče Zaphod Bilbroks Četvrti.

"Ah. Uh."

"Ali mnogo smo se razočarali u tebe, mladi Zaphode..."

"Aha, ovaj..." Zaphod oseti čudnovatu bespomoćnost pred optužbama u ovom razgovoru, a Fordovo teško disanje podsećalo ga je da sekunde brzo odmiču. Buka i potresi dostigli su užasavajući nivo. On vide lica Artura i Trilijan, bleđa, očiju razrogačenih u polutama.

"Ovaj, pradede..."

"Pratili smo tvoj razvojni put sa priličnim razočaranjem..."

"Da, čuj, znaš, upravo u ovom trenutku..."

"Da ne kažem sa prezirom!"

"Je l'bi ti mogao malko da saslušáš...?"

"Hoću da kažem, šta ti zapravo misliš da radiš?"

"Borim se sa čitavom vogonskom flotom!" viknu Zaphod. Bilo je to preterivanje, ali jedini način do sada da skrene na osnovnu temu čitavog razgovora.

"Ne čudi me", reče malena, prastara prilika i sleže ramenima.

"Samo, to se dešava upravo sada, znaš", ustrajao je Zaphod grozničavo. Avetinjski predak klimnu, podiže šoljicu koju je doneo Artur Dent i radoznalo je pogleda.

"Ovaj...Pradede..."

"Znaš li", preseče ga avetinjska prikaza, probadajući ga svojim ostrim pogledom, "da se kod Betelgeza Pet pojavilo jedva primetno odstupanje u orbiti?"

Zaphod nije znao, a osim toga otkrio je da mu usredsređenje na tu informaciju prilično teško pada sa svom tom bukom, blizinom smrti i tako dalje.

"Ovaj, nisam... Čuj", reče on.

"To se ja prevrćem u grobu!" dreknuo je predak. On tresnu šoljicu o pod i uperi drhtavi, sasušeni, prozračni prst u Zaphoda.

"A sve to zbog tebe!" zaškripa on.

"Minut i tresteset sekundi", promrmlja Ford sa glavom među rukama.

"Da, čuj pradedo, možeš li ti, u stvari, da malo pomogneš, jer..."

"Da pomognem?" uskliknu starina kao da mu je neko zatražio, recimo, pravog pravcatog hrčka.

"Aha, da pomogneš, i to brzo, jer inače..."

"Da pomognem!" ponovi starac kao da mu je onaj isti neko zatražio blago pečenog hrčka u lepinji sa krompirićima. Zaprepašćeno ga je gledao.

"Skitaš po Galaksiji sa svojim", on prezrivo mahnu rukom, "sumnjivim prijateljima, a nemaš vremena ni cveće na grob da mi položiš, makar i plastično, jer čak i to bi od tebe bilo dosta, ali ne. Nema vremena. Gospodin je moderan. Gospodin ni u šta ne veruje - sve dok se odjednom ne nađe u škripcu i pojavi sa glavom prepunom astralnih misli!"

Zavrteo je glavom - pažljivo, da ne poremeti dremež one druge, koja je već počela da se meškolji.

"Pa, ne znam, mladi Zaphode", produžio je. "Moraću da razmislim o tome."

"Minut i deset sekundi", reče muklo Ford.

Zaphod Biblbroks Četvrti radoznalo je zaškiljio prema njemu.

"Zbog čega taj čovek sve vreme govori u brojevima?" reče on.

"Ti brojevi", odvrati Zaphod mrko, "označavaju koliko ćemo još živeti."

"Oh", reče njegov pradedo. Zatim zabrunđa za svoj račun: "To se ne odnosi na mene, razume se", i pređe u jedan mračniji kutak mosta, tražeći po čemu bi još mogao da njuška.

Zaphod oseti da poigrava na samoj ivici ludila i da počinje da se pita nije li bolje da skoči i završi čitavu stvar.

"Pradedo", rekao je, "odnosi se na nas! Još smo živi, ali uskoro više nećemo biti."

"Baš dobro."

"Šta?"

"Kome vredi tvoj život? Kad se samo setim šta si napravio od njega, na um mi pada izreka 'jadna mu majka'."

"Čoveče, pa bio sam predsednik Galaksije!"

"Ha!" reče predak. "Šta je to za jednog Biblbroksa?"

"Hej, šta? Samo predsednik, znaš! I to čitave Galaksije."

"Uobraženi, mali, megalomanski zvekan."

Zaphod zbunjeno zažmirka.

"Hej - ovaj, šta to pričaš, čoveče? Hoću da kažem, pradedo."

Pogurena, malena spodoba dogega se do praunuka i metnu mu ruku na koleno, ozbiljnog lica. Ovo je podsetilo Zaphoda da razgovara sa duhom, jer nije osetio baš ništa.

"Znamo nas dvojica vrlo dobro šta znači biti predsednik Galaksije, mladi Zaphode. Ti to znaš zbog toga što si bio, a ja - jer sam mrtav, što daje čoveku tako divnu, čistu perspektivu. Ovde gore kod nas postoji izreka 'život se traći na življenje'."

"Aha", reče Zaphod gorko. "Baš lepo. Vrlo duboko. Trenutno su mi aforizmi neophodni koliko i rupe u glavi."

"Pedeset sekundi", zbrunda Ford Prefekt.

"Gde sam ono stao?" reče Zaphod Biblbroks Četvrti.

"Pridikovao si", reče Zaphod Biblbroks.

"Oh, da."

"Može li taj druškan", promrmlja Ford na uvo Zaphodu, "u stvari da nam pomogne?"

"Niko drugi ne može", prošapta Zaphod.

Ford smrknuto klimnu.

"Zaphode!" govorio je duh. "Postao si predsednik Galaksije sa razlogom."

Jesi li zaboravio?"

"Zar ne možemo o tome kasnije?"

"Jesi li zaboravio?" ustrajao je duh.

"Jesam! Razume se da sam zaboravio! Morao sam. Kad čovek počne sa tim poslom, pretraže mu um. Da su otkrili da mi je glava prepuna nekih čudnih zamisli, smesta bih se ponovo našao na ulici sa debelom penzijom, gomilom osoblja, flotom sosptvenih brodova i oba prerezana grkljana."

"Ah", zadovoljno klimnu duh, "znači, sećaš se!"

Zastao je na trenutak.

"Dobro", reče on i buka prestade.

"Četrdeset osam sekundi", reče Ford. Ponovo je pogledao sat i kucnuo ga prstom. Podigao je pogled.

"Hej, buka je prestala", reče on.

U tvrdim, sitnim očima aveti pojavilo se obesno svetlucanje.

"Na trenutak sam usporio vreme", rekao je, "samo na trenutak, razumeš. Ne bih voleo da propustiš nešto od onoga što ću ti reći."

"Ne, nego ćeš ti da saslušam mene, providni, matori šišmišu", dreknu Zaphod i skoči sa stolice. "Pod a: hvala ti što si zaustavio vreme, divno, bajno, prekrasno, ali pod b: ne zahvaljujem ti i na pridikama, znaš? Ne znam kakva je to velika stvar koju je trebalo da uradim, a izgleda da i ne bi trebalo da znam. To mi se ne sviđa, znaš?"

Moje staro ja je znalo. Moje staro ja je marilo. Baš lepo. Osim što je moje staro ja toliko marilo da je zašlo u sopstveni mozak - moj mozak - i zaključalo u njemu delove koji su znali i marili, jer ukoliko bih znao i mario ne bih bio sposoban da to uradim. Ne bih mogao da odem i postanem predsednik i ne bih mogao da ukradem ovaj brod, što mora da je vrlo važno.

Ali moje prethodno ja ubilo je sebe, zar ne, time što mi je izmenilo mozak. Dobro, bio je to njegov sopstveni izbor. Novo ja prisiljeno je da donosi

sopstvene odluke, a čudnom podudarnošću obe su povezane sa neznanjem i ravnodušnošću u vezi sa svime oko te velike stvari, šta god ona bila. Šta je tražilo, to je i dobilo.

Ali staro ja pokušalo je da zadrži kontrolu u svojim rukama tako što je u zaključanom kutku mozga ostavilo naredbe za mene. Pa, ne zanimaju me i ne želim da ih čujem. Tako sam odlučio. Neću da budem ničija igračka. Pogotovu ne sopstvena."

Zaphod je gnevno tresnuo po konzoli, potpuno nesvestan zbunjenih pogleda ostalih.

"Moje staro ja je mrtvo!" dreknu on. "Ubilo se. Mrtvi ne treba da guraju nos u poslove živih!"

"A ipak me zoveš da ti pomognem", reče duh.

"Ah", reče Zaphod i ponovo sede, "e, pa to je nešto drugo, zar ne?"

On uputi slabašan smešak prema Trilijan.

"Zaphode", zarezhe prikaza, "mislim da je jedini razlog što traćim dan na tebe taj što sam mrtav i što ne mogu da ga bolje iskoristim."

"U redu", reče Zaphod, "zbog čega mi ne kažeš u čemu je ta velika tajna? Hajde, isprobaj me."

"Zaphode, u vreme kada si bio predsednik Galaksije znao si, kao i Juden Vranki pre tebe, da predsednik ne predstavlja ništa. Negde iza njega, u senci, nalazi se drugi čovek, stvor, nešto što poseduje neograničenu moć. Tog čoveka, stvorenje, ili šta je već, moraš naći - čoveka koji upravlja ovom Galaksijom i - sumnjamo - ostalima. Možda i čitavom Vaseljenom."

"Zašto?"

"Zašto?" zaprepašćeno uskliknu duh. "Zašto? Osvrni se oko sebe, momče. Čini li ti se da je u dobrim rukama?"

"Meni izgleda sasvim u redu."

Stari duh ljutito ga odmeri.

"Ne želim da se raspravljam sa tobom. Jednostavno, odvešćeš ovaj brod, brod sa Pogonom Neverovatnoće, tamo gde treba. Učinićeš to. Nemoj misliti da možeš izbeći tu ulogu. Polje neverovatnoće te nadgleda, u njegovom si zagrljaju. A šta je ovo?"

Stajao je i dodirivao jedan od terminala Edija, brodskog kompjutera. Zaphod mu odgovori.

"Pa šta to radi?"

"Pokušava", reče Zaphod uz divno savlađivanje, "da skuva čaj."

"Dobro", reče Zaphodov pradeda, "slažem se sa tim. A sada, Zaphode", rekao je, okrenuo se i uperio prst u njega, "ne znam jesi li zaista sposoban da iziđeš nakraj sa ovim zadatkom. Mislim da nećeš moći da mi pobegneš. Ali, predugo sam mrtav i suviše umoran da bih mario kao nekad. Glavni razlog zbog koga ti sada pomažem jeste to što ne bih mogao da podnesem da ti i tvoji prijatelji počnete da se movate ovde gore. Jesi li shvatio?"

"Aha, baš ti hvala."

"Ovaj, još nešto, Zaphode..."

"Ovaj, da?"

"Ukoliko ti ikada bude zatrebala pomoć, znaš, ukoliko se nađeš u sosu, u škripcu..."

"Aha?"

"Nemoj na oči da mi izlaziš."

Za manje od jedne sekunde, sa smežurane ruke stare aveti blesnu munja prema kompjuteru, aveti nestade, most se ispuni zagušljivim dimom, a 'Zlatno srce' poskoči preko neznanog ponora kroz dimenzije vremena i prostora.

4.

Deset svetlosnih godina odatle, osmeh Gega Halfrunta pojačao se za nijansu dok je na svome ekranu, sub-etarski povezanim sa mostom

vogonskog, broda gledao kako nestaju poslednji ostaci polja sila 'Zlatnog srca', a sam brod iščezava u oblačku dima.

Odlično, pomislio je.

Kraj poslednjih preživelih posle uništenja planete Zemlje za koje je dao nalog, pomislio je on.

Neopozivi svršetak tog opasnog (za poziv psihijatra) i podrivačkog (takođe za poziv psihijatra) pokušaja otkrivanja odgovora na večito pitanje Života, Vaseljena i Svega Ostalog, pomislio je.

Večeras će prirediti malo slavlje sa svojim drugovima, a sutra će ponovo sresti svoje nesrećne, smetene i izuzetno unosne pacijente, siguran u saznanje da smisao života neće, jednom za svagda, biti pronađen i shvaćen, pomislio je.

"Uvek problemi sa porodicom, zar ne?" reče Ford Zaphodu kada je dim počeo da se razilazi.

Zastao je i osvrnuo se.

"Gde je Zaphod?" upitao je.

Artur i Trilijan zbunjeno su se obazreli. Bili su bleđi i potreseni i nisu znali gde je Zaphod.

"Marvine?" reče Ford. "Gde je Zaphod?"

Trenutak kasnije upitao je:

"Gde je Marvin?"

Robotov ugao bio je prazan.

Brod je bio potpuno tih. Prekrila ga je najdublja tama. Tu i tamo zatresao bi se i zanjihao. Svi njegovi instrumenti bili su mrtvi, svi ekrani prazni.

Obratili su se kompjuteru. On im je rakaao:

"Žao im je što sam izvesno vreme bio zatvoren za svaki kontakt. U međuvremenu, poslušajte malo lake muzike."

Isključili su laku muziku.

Pretražili su svaki ugao broda, sve zbunjeniji i uplašeniji. Sve je bilo tiho i mrtvo. Nigde nije bilo ni traga Zaphodu i Marvinu.

Jedan od poslednjih delova koje su pretražili bilo je malo odeljenje u kome se nalazio uređaj nutri-matik.

Na tabli za isporuku nutri-matičkog pića nalazio se mali poslužavnik, a na njemu tri šoljice od kineskog porcelana na tacnama, bokal od kineskog porcelana pun mleka, srebrni čajnik pun najboljeg čaja koji je Artur ikada okusio i mala štampana kartica na kojoj je pisalo: "Sačekajte."

5.

Neki kažu da je Ursa Minor Beta jedno od najodvratnijih mesta poznate Vaseljene.

Iako je grozomorno bogata, zastrašujuće sunčana i ima više zanimljivog sveta nego šipak semenki, kada je poslednji broj magazina 'Plej-BOČ' naslovio jedan članak rečima 'Kada ste umorni od Urse Minor Beta, umorni ste i od života', zanimljivo je da se broj samoubistava na njoj preko noći učetvorostručio.

Doduše, na Ursi Minor Beta noći ne postoje.

To je planeta zapadne oblasti Galaksije, koja je nekim neobjašnjivim i pomalo sumnjivim hirom topografije gotovo u potpunosti sačinjena od suptropskih obala. Isto tako neobjašnjivim hirom temporalne relastatike, tamo je uvek subotnje popodne, neposredno pre nego što se barovi u okolini plaže zatvaraju.

Odgovarajuće objašnjenje svega ovoga nije uspela da pruži ni preovlađujuća domorodačka populacija Urse Minor Bete, koja veći deo vremena provodi u pokušajima dostizanja duhovnog prosvetljenja na taj način što trči oko bazena za kupanje i poziva islednike galaktičkog biroa za geo-

temporalnu kontrolu na 'prijatnu diurnalnu anomaliju'.

Na Ursi Minor Beti postoji samo jedan grad, a i on je nazvan gradom samo zato što su u toj oblasti bazeni za kupanje nešto češći nago na drugim mestima.

Ukoliko se Gradu Svetlosti približite iz vazduha - a nema drugog načina da mu se približite, jer nema puteva niti luka, a ako ne letite, uopšte niste poželjni u Gradu Svetlosti - videćete odakle mu takvo ime. Ovde sunce sija najsjanije, blista na belim, palmama oivičenim bulevarima, svetluca na tačkama zdrave, bakarne boje koje se kreću njima, odražava se na vilama, zadimljenim uzletištim, obalskim restoranima i tako dalje.

Naročito jako baca svetlost na visoko, divno zdanje koje se sastoji od dva trideset dvospratna bela tornja spojena mostom na polovini visine.

To zdanje dom je jedne knjige i sagrađeno je kao ishod neobične sudske bitke za autorska prava između njenih urednika i kompanije za prodaju kukuruznih pahuljica.

Ta je knjiga vodič, knjiga za putovanja.

Jedna od najznačajnijih, a svakako najuspešnije od svih knjiga koje je ikada objavila izdavačka korporacija Urse Minor - popularnija od dela 'Život počinje u petsto pedesetoj', prodavanija od 'Teorije Velikog Praska - lični pogled' Ekscentrike Galumbite, kurve sa tri sise sa Erotikona Šest, i kontroverznija od poslednjeg bestselera Ulona Kolufida 'Sve što nikada niste želeli da doznate o seksu, ali ste bili prisiljeni da otkrijete'.

(A kod mnogih manje zatucanih civilizacija spoljašnjeg istočnog kraka Galaksije dugo je zamenjivala 'Enciklopediju galaktiku' kao standardna riznica svekolikog znanja i mudrosti, jer iako u njoj postoji mnogo propusta i netačnih, ili bar izuzetno neprikladnih podataka, ipak ima najmanje dve prednosti nad svojim nemaštovitim prethodnikom. Prvo i prvo, nešto je jeftinija; drugo, preko korica joj je ispisano velikim, prijatnim slovima: BEZ

PANIKE!)

Posredi je, razume se, onaj neprocenjivi sadrug svih pustolova koji žele da vide čudesa poznate Vaseljene za manje od trideset altairskih dolara dnevno - 'Autostoperski vodič kroz Galaksiju'.

Kada biste se leđima okrenuli glavnom ulazu u uredništvo 'Vodiča' (pod uslovom da ste do tada stigli da sletite i na brzinu se istuširate i uredite) i zatim pešice krenuli prema istoku, prošli biste senovitom zavetrinom Bulevara Života, zapanjila bi vas bleđa zlatno-crvena boja plaža koje se prostiru sleva, zaprepastili bi vas skijaši na mislima koji bezbrižno lebde dve stope iznad površine talasa kao da to nije ništa naročito, iznenadile bi vas i konačno malo iznervirale džinovske palme koje po vasceli dan pevuje nemelodične besmislice, drugim rečima to čine neprekidno.

Ukoliko biste, zatim, odšetali do kraja Bulevara Života, zašli biste u trgovačku oblast Lalamatan, među drvorede i letnje bašte, mesto na kome se UM-Betanci odmaraju posle teškog popodneva nerada na plaži. Oblast Lalamatan jedna je od malobrojnih koje ne uživaju večitom subotnje popodne - umesto toga, ona uživa prijatnu svežinu večitog subotnjeg predvečerja. Iza nje se nalaze noćni klubovi.

Kada biste se baš ovog posebnog dana, popodneva, večeri - zovite ga kako vam drago - približili drugoj letnjoj bašti zdesna, videli biste uobičajenu vrevu UM-Betanaca koji čavrljaju, pijuckaju, deluju vrlo opušteno i povremeno bacaju pogled na tuđe ručne satove da bi videli koliko su skupi.

Videli biste i dva autostopera sa Algola, prilično odrpanog izgleda, koji su upravo doputovali posle višenedeljnog truckanja na nekom arkturijanskom megateretnjaku i otkrili sa zaprepašćenjem i ogorčenjem da ovde, nadomak zgrade 'Autostoperskog vodiča', čaša najobičnijeg voćnog soka, kad se preračuna, košta preko šezdeset altairskih dolara.

"Izdajnici", gorko je rekao jedan od njih.

Ukoliko biste zatim upravili pažnju na susedni sto, za njim biste videli Zaphoda Biblbroksa sa vrlo zbunjenim i smetenim izrazom lica.

Razlog njegove zbunjenosti ležao je u tome što se pre pet sekundi nalazio na mostu kosmičkog broda 'Zlatno srce'.

"Pravi izdajnici", kazao je glas ponovo.

Zaphod je krajičkom oka nervozno odmerio dvojicu odrpanih autostopera za susednim stolom. Gde se to, kog đavola, nalazi? Kako je tu dospeo? Gde mu je brod? Rukom je opipao naslon stolice na kojoj je sedeo i površinu stola ispred sebe. Delovali su čvrsto. Nepomično je sedeo.

"Kako samo mogu da sede i pišu 'Autostoperski vodič' na ovakvom mestu?" produžio je glas. "Hoću da kažem, vidi ovo. Pogledaj samo!"

Zaphod je pogledao. Prijatno mestašce, pomislio je. Ali gde? I zašto!"

Kopao je po džepu da bi izvadio naočari za sunce. U istom džepu napipao je tvrdi, glatki, njemu nepoznati komad teškog metala. Izvadio ga je i pogledao. Zbunjeno je zažmirkao. Odakle mu to? Vratio ga je u džep, stavio naočari za sunce i naljutio se kada je otkrio da je metalni predmet izgrebao jedno staklo. Svejedno, sa njima se osećao mnogo prijatnije. Bio je to par superhromatskih naočara za sunce marke Džu-džanta 200, osetljivih na opasnost, naročito izrađenih da pomognu ljudima u razvijanju opuštenog odnosa prema opasnosti. Na prvi nagoveštaj nevolje one postaju potpuno crne i na taj način sprečavaju vas da vidite išta što bi vas moglo uzbuniti.

Ako se ne računa ogrebotina, stakla su bila čista. Opustio se, mada samo zakratko.

Gnevni autostoper i dalje je gledao svoj čudovišno skupi voćni sok.

"Preseljenje na Ursu Minor Bete gore je od svega što se ikada dogodilo 'Vodiču'", progundao je. "Omekšali su. Znaš, čak sam čuo da su u jednom od svojih ureda stvorili veštačku, elektronsku Vaseljenu da bi mogli danju da vrše istraživanja, a uveče ipak da stignu na zabave. Mada dan i veče na ovom

mestu ne znače mnogo."

Ursa Minior Beta, pomisli Zaphod. Sada je bar znao gde se nalazi. Naslutio je da je sve to maslo njegovog pradede, ali zašto?

Naljutio se, a u glavi mu je iskrsla jedna misao. Bila je vrlo jasna i određena, a do tog trenutka naučio je da razlikuje takve misli. Prvi poriv bio mu je da joj se odupre. Bilo je to unapred zadato htenje tamnog i zaključanog odeljka njegovog uma.

Sedeo je i gnevno potiskivao misao. Navaljivala je. Potiskivao ju je. Navaljivala je. Potiskivao ju je. Navaljivala je. Predao se.

Pa, do đavola, posmislio je, neka bude šta bude. Bio je previše umoran, zbunjen i gladan da bi pružao otpor. Nije čak znao ni o kakvoj je misli reč.

6.

"Halo? Da? Izdavačka kuća Megadodo, dom 'Autostoperskog vodiča kroz Galaksiju', najznačajnije knjige u poznatoj Vaseljenu, možemo li vam pomoći?" rekao je veliki insekt ružičastih krila u jedan od sedamdeset telefona nanizanih na prostranoj prijemnici u foajeu 'Autostoperskog vodiča kroz Galaksiju'. Zatreperio je krilima i zakolutao očima. Gledao je sve te dronjave ljude koji su se muvali po foajeu, blatili tepihe i ostavljali prljave tragove ruku po nameštaju. Obožavao je rad za 'Autostoperski vodič kroz Galaksiju'. Jedino je žalio što nema načina da se svi ti autostoperi zadrže podalje odatle. Zar ne bi trebalo da se muvaju po prljavim kosmodromima ili tako nešto? Bio je ubeđen da je negde u knjizi pročitao nešto o neophodnosti muvanja po prljavim kosmodromima. Na žalost, kao da je većina dolazila i muvala se po ovom lepom, čistom i blistavom foajeu neposredno posle muvanja po izuzetno prljavim kosmodromima. I stalno su se na nešto žalili. Njegova krila su zatreptala.

"Šta?" kazao je u slušalicu. "Da, preneo sam vašu poruku gospodinu

Zarnivupu, ali bojim se da ne može odmah da vas vidi. On je na međugalaktičkom krstarenju."

Nemirnom nožicom mahnuo je jednom od dronjavih ljudi koji je gnevno pokušavao da mu privuče pažnju. Nemirna nožica pokazala je gnevnoj osobi da pogleda upozorenje na zidu sa leve strane i da ne ometa važan telefonski poziv.

"Da", reče insekt, "on je u svome uredu, ali je na međugalaktičkom krstarenju. Hvala vam što ste zvali." Zalupio je slušalicu.

"Pročitajte upozorenje", kazao je gnevnom čoveku koji je pokušavao da se požali na jednu od besmislenijih i opasnijih dezinformacija u knjizi.

'Autostoperski vodič kroz Galaksiju' nezamenjiv je pratilac svih onih koji žele da shvate život u ovoj beskrajno složenoj i zbunjujućoj Vaseljeni, jer iako ne može da bude koristan ili informativan u svemu, bar se drži umirujuće tvrdnje da tamo gde ne odgovara istini, uopšte ne odgovara. U slučajevima najvećih neslaganja, uvek je stvarnost ta koja je nešto pobrkala.

U tome je i bila poenta upozorenja. Ono je glasilo: "'Vodič' je neosporan. Stvarnost često greši."

Ovo je ponekad imalo zanimljive posledice. Na primer, kada su porodice onih koji su izgubili život jer su bukvalno shvatili zapis o planeti Traal (glasio je: 'Proždrjljive, buljouste zveri vrlo često veličanstveno nahrane turiste koji im dođu u posetu' umesto 'Proždrjljive, buljouste zveri vrlo često veličanstveno sahrane turiste koji im dođu u posetu') podnele tužbu protiv svih urednika 'Vodiča', ovi su tvrdili da je prva verzija navoda estetski mnogo prijatnija i doveli su jednog priznatog pesnika da pod zakletvom potvrdi da je lepota istinita, istina lepa, čime su pokušali da dokažu da je jedini krivac u ovom slučaju sam Život i tužno ga konfiskovali od svih prisutnih, pre nego što su otišli da se zabave prijatnom večernjom partijom ultragolfa.

Zaphod Biblbroks uđe u foaje. Koraknuo je prema insektu na prijemnici.

"U redu", rekao je. "Gde je Zarnivup? Daj mi Zarnivupa."

"Izvinite, gospodine?" rekao je insekt ledeno. Nije voleo da mu se obraćaju na takav način.

"Zarnivupa. Daj ga ovamo, važi? I to odmah."

"E, pa, gospodine", odrezalo je lomno, sitno stvorenje, "kad biste izvoleli da se malo smirite..."

"Slušaj ti", odreza Zaphod, "miran sam ja i hladan, evo sve dovde sam pun hladnoće. Tako sam neverovatno hladan da bi mogao da držiš u meni hranu nedelju dana, a da se ne ukvari. Toliko sam svestan svega da se naprosto onesvestiš od čuda. A sada mrdaj pre nego što te oduvam odatle."

"Pa, ukoliko mi dozvoljavate da objasnim, gospodine", reče insekt, lupkajući najosetljivijom od svojih nožica, "bojim se da to trenutno nije moguće, jer je gospodin Zarnivup na međugalaktičkom putovanju."

Do vraga, pomislio je Zaphod.

"Kada će se vratiti?" upitao je.

"Vratiti, gospodine? On se nalazi u svome uredu."

Zaphod zastade i pokuša da sredi tu zamisao u glavi. To mu nije pošlo za rukom.

"Taj baća je na međugalaktičkom putovanju... u svome uredu?" Nagao se i zgrabio nožicu koja je nestrpljivo lupkala.

"Slušaj, trooki", rekao je, "nemoj ti da pokušavaš da me zbuniš, jer za doručak ja pokusam i čudnije stvari od tebe."

"Ma, šta ti misliš, ko si, dušo?" nestrpljivo je odvratio insekt čija su krila treptala od srdžbe. "Zaphod Biblbroks možda?"

"Prebroj glave", muklo je zarežao Zaphod.

Insekt je trepnuo prema njemu. Ponovo je trepnuo.

"Vi jeste Zaphod Biblbroks?" zaskvičao je.

"Aha", reče Zaphod, "ali nemoj tako glasno, inače će svi tražiti po jednog."

"Onaj Zaphod Biblbroks?"

"Ne, nego ovaj Zaphod Biblbroks; nisi znao da me obično šalju u šest paketa?"

Insekt je uzbuđeno zazveckao nožicama.

"Ali, gospodine", zacvrčao je, "upravo sam slušao vesti na sub-etarskom radiju. Kažu da ste mrtvi..."

"Jeste, tako je", reče Zaphod, "samo još nisam prestao da se krećem. A sad, gde da nađem Zarnivupa?"

"Pa, gospodine, njegov ured nalazi se na petnaestom spratu ali..."

"Ali on je na međugalaktičkom putovanju, znam, znam, a kako da stignem tamo?"

"Na drugom kraju nalazi se novopostavljeni okomiti transporter koji je proizvela Sirijuska kibernetička korporacija. Ali, gospodine..."

Zaphod se okrenuo da pođe. Pa se ponovo okrenuo.

"Da," kazao je.

"Mogu li vas upitati zašto želite da vidite gospodina Zarnivupa?"

"Aha", reče Zaphod koji ni sam nije raščistio sve po tom pitanju. "Rekao sam sebi da to moram učiniti."

"Izvinite, gospodine."

Zaphod se poverljivo nagao napred.

"Upravo sam se materijalizovao ni iz čega u jednom od vaših kafea", rekao je, "što je posledica rasprave sa duhom mog pradede. Samo što sam stigao, kada je moje nekadašnje ja, ono što upravlja mojim mozgom, iskršlo u mojoj glavi i kazalo: 'Idi i vidi Zarnivupa'. Nikada nisam ni čuo za tog druškana. To je sve što znam. To i činjenica da moram naći čoveka koji vlada Vasseljenom."

Namignuo je.

"G. Biblbrokse, ser", rekao je insekt zaprepašćeno, "vi ste tako čudni da bi trebalo da se pojavite u nekom filmu."

"Aha", rekao je Zaphod i potapšao stvorenje po svetlucavom, ružičastom krilu, "a ti, malecki, trebalo bi da se pojaviš u stvarnom životu."

Insekt je na trenutak zastao da bi se oporavio od uzbuđenja, a zatim pružio nožicu da odgovori na zvonjavu telefona.

Metalna ruka zadržala mu je nožicu.

"Izvinite", rekao je vlasnik metalne ruke glasom koji bi insekta sentimentalnije prirode naterao da brizne u plač.

Ovaj insekt nije bio takav, osim toga mrzeo je robote.

"Da, ser", zarežao je, "mogu li vam pomoći?"

"Sumnjam", rekao je Marvin.

"U tom slučaju, izvinite me..." Sada je zvonilo šest telefona. Milion stvari čekalo je da im se insekt posveti.

"Meni niko ne može pomoći", produžio je Marvin.

"Da, ser, e pa, lepo..."

"Ne kažem da je iko ikada pokušao." Metalna ruka koja ga je držala mlitavo pade pored robota. Njegova glava lagano se povila napred.

"Je li tako", reče insekt otrovno.

"Nije vredno truda pomoći jednostavnom robotu, zar ne?"

"Žao mi je, ser, ako..."

"Hoću da kažem, ima li ikakvog smisla biti ljubazan ili predusretljiv prema robotu koji ne poseduje kola za zahvalnost?"

"A vi ih nemate?" upita insekt, koji kao da nikako nije mogao da se iskobelja iz tog razgovora.

"Nikada nisam imao priliku da ih otkrijem", kazao je Marvin.

"Ma, slušaj, ti bedna gomilo raštimovane gvožđurije..."

"Zar me nećete upitati šta želim?"

Insekt zastade. Njegov dugački, tanki jezik načas je palacnuo, skliznuo mu preko očiju i vratio se.

"Vredi li?" pitao je.

"Vredi li išta?" odvratio je Marvin.

"Šta... želite?"

"Tražim nekoga."

"Koga?" prosiktao je insekt.

"Zaphoda Biblbroksa", reče Marvin. "Eno ga tamo."

Insekt poče da se tresе. Od gneva nije mogao da govori.

"Zašto onda pitate mene?" vrisnuo je.

"Zato što sam poželeo da porazgovaram sa nekim", reče Marvin.

"Šta?"

"Patetično, zar ne?"

Uz škripu zupčanika Marvin se okrenuo i odgegao. Stigao je do Zaphoda u trenutku kada je ovaj prilazio liftovima. Zaphod se zaprepašćeno okrenuo.

"Hej... Marvine?" rekao je. "Marvine! Kako si dospeo ovamo?"

Marvin je bio prisiljen da kaže nešto što mu je vrlo teško palo.

"Ne znam", rekao je.

"Ali..."

"Jednog trenutka sedeo sam u tvom brodu i osećao se vrlo potišteno, a sledećeg stajao sam ovde i osećao se naprosto grozno. Verovatno je posredi polje neverovatnoće."

"Aha", reče Zaphod. "Sigurno te je pradedo poslao sa mnom da mi praviš društvo."

"Mnogo ti hvala, pradedo", dodao je poluglasno za sebe.

"Pa kako si?" rekao je naglas.

"Oh, lepo", rekao je Marvin, "za onoga kome bi se dopalo da bude ja, što se za mene ne bi moglo reći."

"Da, dobro", reče Zaphod kada su se vrata lifta otvorila.

"Zdravo", reče lift mazno. "Ja ću biti vaš lift za putovanje na sprat po

vašem izboru. Stvorila me je Sirijuska kibernetička korporacija da bih vas, posetioca 'Autostoperskog vođiča kroz Galaksiju', odveo do željenog ureda. Ukoliko vam se vožnja bude dopala, možda ćete poželeti da isprobate još neki od liftova, koji su u poslednje vreme postavljeni u zgradama Galaktičke poreske uprave, u fabrici hrane za bebe 'Bubilu' i u Sirijuskoj državnoj mentalnoj bolnici, gde će mnogi bivši službenici Sirijuske kibernetičke korporacije sa dobrodošlicom dočekati vašu posetu, vašu blagonaklonost i vesele priče iz spoljnjeg sveta."

"Aha", reče Zaphod i zakorači unutra, "a šta još umeš da radiš, osim što pričaš?"

"Idem gore", reče lift, "ili dole."

"Dobro", reče Zaphod. "Idemo gore."

"Ili dole", podsetio ga je lift.

"Da, da, u redu, idemo gore, molim."

Na trenutak je vladala tišina.

"Dole je baš lepo", kazao je lift molećivim glasom.

"Je li?"

"Super."

"Dobro", reče Zaphod, "hoćeš li nas sada odneti gore?"

"Mogu li vas upitati", zainteresovao se lift najsladim, najrazložnijim glasom, "da li biste razmotrili sve mogućnosti koje vam može pružiti odlazak dole?"

Jednom od glava Zaphod lupi o unutrašnji zid. Ovo mu nije trebalo, od svih mogućih stvari ovo mu baš nikako nije trebalo. Nije on tražio da dođe ovamo. Kada bi ga u tom trenutku upitali gde bi voleo da bude, verovatno bi, kao i uvek, odgovorio da bi želeo da se nađe na plaži okružen sa najmanje pedeset lepotica i malom ekipom stručnjaka koji bi se trudili da pronalaze nove načine da mu ugone. Na to bi verovatno zaljubljeno dodao nešto na temu

hrane.

Ali ono što nikako nije želeo bilo je preganjanje sa vladarom Vaseljene, što je obavljao posao koji je mogao slobodno da zadrži, jer da nije bilo njega, na tom mestu jednostavno bi se našao neko drugi. Najviše od svega, ipak, mrzeo je dreždanje u bloku ureda i raspravljanje sa jednim liftom.

"Kakve druge mogućnosti?" rekao je umorno.

"Pa", glas je curio kao med sa kolačića, "tu su podrum, mikrodatoteka, sistem za grejanje... Ovaj..."

Zastao je.

"Ništa posebno uzbudljivo", priznao je. "Ali postoje i druge mogućnosti."

"Sveti Zarkone", promrmljao je Zaphod, "zar sam ja tražio da me vozi lift-filozof?" Lupio je pesnicom o zid.

"Šta se dešava sa tom stvari?" dreknuo je.

"Ne želi da pođe gore", rekao je Marvin jednostavno. "Mislim da se boji."

"Boji?" kriknuo je Zaphod. "Čega? Visine? Lift koji se plaši visine?"

"Ne", kazao je lift pogruženo, "budućnosti..."

"Budućnosti?" uskliknuo je Zaphod. "Šta ta bedna sprava hoće, penzijsko osiguranje?"

U tom trenutku iz hodnika iza njihovih leđa začu se buka. Iz zidova koji su ih okružavali dopreše zvuci iznenada oživele mašinerije.

"Svi mi vidimo budućnost", prošaptao je lift zahvaćen nečim što je ličilo na užas. "To nam je deo programa." Zaphod proviri iz lifta - uzbuđena gomila okupila se oko oblasti u kojoj su se nalazili liftovi, pokazujući nagore i vičući.

Svi liftovi u zgradi brzo su se spuštali.

On se vrati.

"Marvine", rekao je, "molim te, nateraj ovaj lift da pođe gore. Moramo stići do Zarnivupa."

"Zašto?" upitao je Marvin turobno.

"Ne znam", reče Zaphod, "ali kada ga budem sreo, bolje bi mu bilo da nađe dobar razlog zbog koga želim da ga vidim."

Savremeni liftovi čudnovata su i složena bića. Starinski čekrci na elektro pogon i spravice sa natpisom 'maksimalni kapacitet osam osoba' imaju isto toliko malo veze sa okomitim transporterom, koga proizvodi Sirijuska kibernetička korporacija, koliko i šaka semenki ludaje sa čitavim zapadnim krilom Sirijuske državne mentalne bolnice.

To je zato što funkcionišu prema neobičnom načelu 'defokusirane temporalne percepcije'; drugim rečima, imaju sposobnost da nejasno vide neposrednu budućnost, što liftu omogućava da se nađe na odgovarajućem spratu i da vas primi pre nego što ste to i poželeti, čime odstranjuju sve ono zamorno brbljanje, zezanje i druženje na koje su ljudi ranije bili prisiljeni tokom čekanja lifta.

Nije čudo što je mnoge liftove obdarene inteligencijom i sposobnošću predviđanja užasno osujećivao glupi posao penjanja, spuštanja, penjanja i ponovnog spuštanja i zato su oni počinjali da vrše opite sa idejom kretanja u stranu, što je predstavljalo neku vrstu egzistencijalnog protesta; uz to, zahtevali su učešće u procesu odlučivanja i najzad pribegavali potištenom čučanju po podrumima.

Siromašni autostoper koji u današnje vreme posećuje planete zvezdanog sistema Sirijusa može na lak način da zaradi novac kao savetnik neurotičnih liftova.

Na petnaestom spratu vrata lifta brzo su se otvorila.

"Petnaesti", reče lift, "i upamtite, ovo radim samo zato što mi se sviđa vaš robot."

Zaphod i Marvin požurili su iz lifta koji je smesta zatvorio svoja vrata i

pojurio naniže svom brzinom koju mu je dozvoljavala konstrukcija.

Zaphod se oprezno osvrnuo. Hodnik je bio pust i tih i nije nagoveštavao gde bi mogao da nađe Zarnivupa. Sva vrata duž hodnika bila su zatvorena i bez ikakvih natpisa.

Stajali su u blizini mosta koji je vodio iz jednog tornja zdanja u drugi. Kroz ogromni prozor blistavo sunce Urse Minor Bete bacalo je snopove svetlosti u kojima su se kovitlala sićušna zrnca prašine. Na trenutak, kroz svetlo promače senka.

"Ostavljeni u nevolji zahvaljujući jednom liftu", progundā Zaphod, koji je osećao da je doveden do ruba samopouzdanja.

Stajali su i osvrtali se.

"Znaš šta?" reče Zaphod.

"Znam ja mnogo šta, više nego što možeš i zamisliti."

"Ubeđen sam da ova zgrada ne treba da se trese", reče Zaphod.

Bio je to samo lagani drhtaj pod njihovim nogama - a za njim je usledio još jedan. U sunčanoj svetlosti čestice prašine življe zaigraše. Još jedna senka promače iznad njih.

Zaphod spusti pogled na pod.

"Ili", rekao je, ne previše uzbuđeno, "imaju nekakav vibracioni sistem za opuštanje mišića tokom rada, ili..."

Prišao je prozoru i iznenada se zateturio, jer su u tom trenutku njegove superhromatske sunčane naočari marke 'Džu-džanta', osetljive na opasnost, postale potpuno crne. Ogromna senka promakla je pored prozora uz oštro zujanje.

Zaphod strže naočari, a u istom trenutku zgrada se zatrese uz gromoglasan urlik. On skoči prema prozoru.

"Ili", rekao je, "ovu zgradu bombarduju!"

Još jedan urlik prolomi se zgradom.

"Ko bi u Galaksiji želeo da bombarduje izdavačku kuću?" upitao je Zaphod, ali nije uspeo da čuje odgovor, jer u tom trenutku zgrada se zatresla od novog napada. Pokušao je da se dotetura do lifta - shvatio je da je taj pokret besmislen, ali jedino mu je to palo na pamet.

Iznenada, na kraju hodnika koji je pod pravim uglom izlazio na ovaj, spazio je priliku koja je iskrsla pred njim. Čovek ga primeti.

"Biblbroks! Ovamo!" viknuo je.

Zaphod ga je nepoverljivo odmerio kada je novi udar bombi uzdrmao zgradu.

"Ne", viknuo je Zaphod. "Biblbroks je ovamo! Ko si ti?"

"Prijatelj!" doviknuo je čovek. Potrčao je prema Zaphodu.

"Je li?" reče Zaphod. "Da li se to odnosi posebno na nekoga, ili si prijateljski raspoložen prema svima?"

Čovek je trčao hodnikom, a pod ispod njegovih nogu talasao se poput zastave na vetru. Bio je nizak, zdepast i preplanuo, a odelo mu je izgledalo kao da je dvaput proputovalo Galaksiju sa njim.

"Znaš li", viknuo mu je Zaphod u uvo kada je ovaj stigao, "da to bombarduju zgradu?"

Čovek mu stavi do znanja da mu je to poznato.

Iznenada nestade svetlosti. Zaphod pogleda prema prozoru da vidi zašto i zinu od iznenađenja kada spazi metalno sivozelenu kosmičku letelicu kako promiče vazduhom pored zgrade. Sledile su je još dve.

"Vlada koju si napustio sprema se da te uhvati, Zaphode", prosikta čovek. "Poslali su eskadrilu razarača sa Žablje zvezde!"

"Razarača sa Žablje zvezde!" promrmlja Zaphod. "Zarkone!"

"Shvatio si?"

"A šta su to razarači sa Žablje zvezde?" Zaphod je bio ubeđen da je čuo nekoga kako govori o njima u vreme dok je bio predsednik, ali službene stvari

nikada ga nisu naročito zanimale.

Čovek ga je vukao nazad kroz vrata. Pošao je sa njim. Uz prodoran zvižduk jedan mali, crni objekat nalik na pauka projurio je kroz vazduh i nestao niz hodnik.

"Šta to bi?" prosiktao je Zaphod.

"Robot-izviđač klase A sa Žablje zvezde u potrazi za tobom", reče čovek.

"Je li?"

"Lezi!"

Iz suprotnog smera stiže nešto veći crni objekat nalik na pauka. Projurio je pored njih.

"A to je bio...?"

"Robot-izviđač klase B sa Žablje zvezde u potrazi za tobom."

"A ovo?" reče Zaphod kada je treći prozviždao kroz vazduh.

"Robot-izviđač klase C sa Žablje zvezde u potrazi za tobom."

"Hej", zakikotao se Zaphod za svoj račun, "baš glupi roboti, zar ne?"

S druge strane mosta zaori se snažna tutnjava. Džinovski crni objekat dolazi je preko njega, po veličini i obliku nalik tenku.

"Sveti fotone, šta je to?" jeknuo je Zaphod.

"Tenk", reče čovek. "Robot-izviđač klase D dolazi po tebe."

"Da krenemo mi odavde?"

"Mislim da bi trebalo."

"Marvine!" pozva Zaphoda.

"Šta hoćeš?"

Marvin se podiže iz gomile srušenog materijala i zagleda se u njih.

"Vidiš li onog robota koji nam se približava?"

Marvin pogleda džinovsko crno telo koje se probijalo prema njima preko mosta. Spustio je pogled na sopstveno malo metalno telo. Ponovo je podigao pogled prema tenku.

"Pretpostavljam da želiš da ga zaustavim", rekao je.

"Aha."

"Dok vi spasavate kožu."

"Tako je", reče Zaphod. "Hajde, kreni."

"Zbogom", reče Marvin, "dok sam još svestan sebe."

Čovek povuče Zaphoda za ruku i zajedno pođoše niz hodik.

Iznenada, Zaphodu na um padne jedna misao s tim u vezi.

"Kuda ćemo?" upitao je.

"U Zarnivupov ured."

"Ima li vremena da se najavimo?"

"Kreni!"

7.

Marvin je stajao na kraju prolaza na mostu. On, u stvari, nije bio naročito mali robot. Njegovo srebrno telo blistalo je u prašnjavom sunčevom sjaju i podrhtavalo u neprekidnoj paljbi kojoj je zgrada bila izložena.

Ali ipak je delovalo žalosno sitno kada se džinovski crni tenk dokotrljao i zaustavio pred njim. Tenk ga dodirnu svojom sondom. Sonda se povuče.

Marvin je i dalje stajao.

"Sklanaj mi se sa puta, mali robote" zabrundao je tenk.

"Bojim se", reče Marvin, "da su me ovde ostavili da bih te zaustavio."

Sonda se opet izvukla da bi na brzinu ponovila proveru.

"Ti? Da zaustaviš mene?" zagrmeo je tenk. "Ma, hajde!"

"Ne, ozbiljno", reče jednostavno Marvin.

"Čime si naoružan?" zatutnja tenk u neverici.

Zaphod i za sada bezimeni čovek hitali su uz jedan hodnik, pa niz drugi i duž trećeg. Zgrada se i dalje tresla i njihala i to je zbunilo Zaphoda. Ako već

nameravaju da raznesu zgradu, zbog čega im je za to potrebno toliko vremena?

Na jedvite jade stigli su do jednih od brojnih potpuno neidentifikovanih vrata i nalegli se na njih. Vrata se otvoriše sa iznenadnim trzanjem i oni upadoše unutra.

Sav taj pređeni put, mislio je Zaphod, sve nevolje, sve propušteno ležanje na plaži i divno zabavljanje - a čemu? Samotna stolica, samotni sto i samotna, prljava pepeljara u golom uredu. Sto, ako se zanemari prašina i samotna, revolucionarno nova naprava za bušenje papira, bio je prazan.

"Gde je", upita Zaphod, "Zarnivup?" Osećao je kako njegovo već i do sada slabašno poimanje smisla čitave ove trke počinje da bleđi.

"On je na međugalaktičkom krstarenju", odvrati čovek.

Zaphod odmeri čoveka. Ozbiljan tip, pomislio je, ne deluje kao neki šaljivdžija. Verovatno veliki deo slobodnog vremena odvaja na trčanje po hodnicima, provaljivanje vrata i izgovaranje tajanstvenih primedbi po praznim uredima.

"Dozvolite mi da se predstavim", reče čovek. "Ime mi je Rusta, a ovo je moj peškir."

"Drago mi je, Rusta", reče Zaphod.

"Drago mi je, peškiru", dodade kada mu je Rusta pružio prilično gadan, otrcani peškir na cvetiće. Nije znao šta da radi sa njim, pa ga je uhvatio za ugao i protresao.

Pored prozora prozujao je jedan ogromni, zaobljeni, bronzano obojeni kosmički brod.

"Da, samo nastavi", reče Marvin ogromnoj borbenoj mašini, "nikada nećeš pogoditi."

"Emmmm..." reče mašina, dok su joj se nenaviknute misli sporo kretale.

"Laserski zraci?"

Marvin neveselo zavrte glavom.

"Ne", promrmlja mašina dubokim, grlenim glasom. "Previše obično. Antimaterijski zraci?" nagađala je.

"Tek to bi bilo obično", kazao je Marvin.

"Da", zabrundala je mašina malo posramljeno. "Ovaj...a šta misliš o elektronskom udaraču?"

To je za Marvina bilo nešto novo.

"Šta je to?" upita on.

"Nešto ovako", odvrati mašina razdragano.

Iz njene kupole provirio je šiljak iz koga je liznuo ubitačan blesak svetlosti. Iza Marvina, zid je zatutnjao i srušio se u oblaku prašine. Prašina se malo kovitlala, pa se slegla.

"Ne", reče Marvin, "ništa slično."

"A, mnogo dobra stvar, je li?"

"Veoma dobra", složio se Marvin.

"Znam", reče borbena mašina sa Žablje zvezde kada je još malo razmislila. "Sigurno imaš jedan od onih novih ksantno restruktorskih destabilisanih zenon-emitera!"

"Fina stvarčica, je l' da?" reče Marvin.

"To imaš?" upita mašina sa strahopoštovanjem.

"Ne", reče Marvin.

"Oh", kazala je mašina razočarano. "Onda mora da imaš..."

"Ne razmišljaš na ispravan način", reče Marvin. "Promaklo ti je nešto što leži u osnovi odnosa ljudi i robota."

"Ovaj, znam", reče borbena mašina. "Da to nije...?" Onda se ponovo zadubila u misli.

"Razmisli", reče Marvin, "ostavili su mene, najobičnijeg, bednog robota da

zaustavi tebe, džinovsku, teško oklopljenu mašinu, a sami su otrčali da se spasavaju. Šta misliš šta su mogli da mi ostave?"

"Uuuh, ovaj", promumlala je mašina uplašeno, "sigurno nešto mnogo razorno."

"Sigurno!" reče Marvin. "O da sigurno. Reći ću ti šta su mi ostavili za odbranu."

"Da, reci", kazala je ratna mašina nestrpljivo.

"Ništa", reče Marvin.

Nastala je opasna pauza.

"Ništa?" zagrmela je ratna mašina.

"Baš ništa", izdeklamova Marvin gadljivo, "ni elektronsku čačkalicu."

Mašina se gnevno pomeri.

"Pa to je da poludiš!" zagramela je. "Ništa, ha? Baš ih briga, je li?"

"A mene", rekao je Marvin tihim, mekim glasom, "probada taj užasni bol u svim diodama dole na levoj ruci."

"Da pukneš od muke!"

"Da", složio se Marvin sa tim opisom.

"Do đavola, pobesneću od toga", zabrundala je mašina. "Mislim da ću da srušim ovaj zid."

Elektronski udarač ispustio je još jedan zaslepljujući blesak svetlosti i razneo zid pored mašine.

"A šta misliš kako se ja osećam?" upita Marvin gorko.

"Tek tako pobegli i ostavili te, je li?" zagrmela je mašina.

"Da", reče Marvin.

"Mislim da ću da im srušim i prokletu tavanicu", besneo je tenk.

Razneo je tavanicu prelaza.

"Upečatljivo", promrmljao je Marvin.

"Ništa ti još nisi video", uveravala ga je mašina. "Mogu ja bez problema da

raznesem i ovaj pod."

Raznela je i pod.

"Đavolju mu mater", zagrmela je mašina kada se sunovratila sa visine od petnaest spratova i razmrskala u podnožju.

"Kako žalosno glupa mašina", reče Marvin i odgega se sa ivice rupe.

8.

"Zar ćemo samo da sedimo ovako?" reče Zaphod ljutito. "Šta žele ti momci napolju?"

"Tebe, Biblbrokse", rekao je Rusta. "Odvešće te na Žablju zvezdu - najgrozniji svet u Vaseljenu."

"Je li?" reče Zaphod. "Prvo treba da dođu i da me uhvate."

"Došli su i uhvatili te", reče Rusta. "Pogledaj kroz prozor."

Zaphod pogleda i zinu.

"Zemlja odlazi!" kazao je. "Kuda to nose zemlju?"

"Nose zgradu", reče Rusta. "Poleteli smo."

Oblaci promakoše pored uredskog prozora.

Kada su se opet našli na čistom prostoru, Zaphod ugleda obruč tamnozelenih razarača sa Žablje zvezde oko iščupanog tornja zgrade. Mreža zrakova polja sila sa njih držala je toranj u čvrstom zagrljaju.

Zaphod u neverici zavrte glavom.

"Šta sam to učinio da zaslužim ovo?" rekao je. "Uđem u zgradu, a oni je odnesu."

"Ne brine njih ono što si uradio", reče Rusta, "nego ono što nameravaš da uradiš."

"Pa zar ne bi trebalo da i ja kažem koju reč povodom toga?"

"Već jesi, pre mnogo godina. Bolje bi ti bilo da se držiš, biće ovo brzo i neugodno putovanje."

"Ako ikada budem sreo sebe", reče Zaphod, "tako ću da odalamim toga gada da neću ni znati šta me je tresnulo."

Tog časa, Marvin ušeta kroz vrata, odmeri Zaphoda optužujućim pogledom, skljojka se u ugao i isključi se.

Na mostu 'Zlatnog srca' sve je bilo tiho. Artur je gledao tablu koja se nalazila pred njim i razmišljao. Spazio je Trilijanine oči koje su ga upitno gledale. Onda je vratio pogled na tablu.

Najzad je video ono što je želeo.

Podigao je pet malih, plastičnih kvadrata i spustio ih na tablu.

Na pet kvadratića nalazila su se slova I, Z, V, R i S. Položio ih je pored slova T, A i N.

"Izvrstan", rekao je, "donosi trostruki broj poena. To je poprilično, bojim se."

Brod poskoči i po n-ti put rasu nekoliko slova.

Trilijan uzdahnu i ponovo poče da ih traži.

Utihlim hodnicima odjekivali su koraci Forda Prefekta koji je lutao brodom i šutirao mrtve uređaje.

Zbog čega se brod stalno trese, pitao se.

Zašto se ljulja i podrhtava?

Zašto ne može da otkrije gde su?

I, zaista, gde su?

Levi toranj 'Autostoperskog vodiča kroz Galaksiju' jurio je kroz međuzvezdani prostor brzinom koju ni pre ni posle toga nije domašilo nijedno kancelarijsko zdanje u Vaseljenu.

U odaji koja se nalazila na polovini njegove visine Zaphod Biblbroks gnevno je šetkao. Rusta je sedeo na ivici stola zabavljen temeljnim

održavanjem peškira.

"Hej, šta si rekao, kuda leti ova zgrada?" upitao je Zaphod.

"Do Žablje zvezde", uzvratio je Rusta, "najgroznijeg mesta u Vaseljenu."

"Ima li tamo hrane?" upita Zaphod.

"Hrane? Ideš na Žablju zvezdu i brine te ima li tamo hrane?"

"Bez hrane možda i ne stignem do Žablje zvezde."

Kroz prozor se nije moglo videti ništa osim treperavog svetlućanja polja sila i slabašnih zelenih mrlja koje su verovatno predstavljale izobličene oblike razarača sa Žablje zvezde. Pri toj brzini i sam prostor bio je nevidljiv i, zapravo, nestvaran.

"Evo, posisaj ovo", reče Rusta i pruži Zaphodu svoj peškir.

Zaphod ga je pogledao kao da očekuje da mu iz čela iskoči kukavica na maloj oprugi.

"Natopljen je hranljivim sastojcima", objasnio je Rusta.

"Šta si ti, neki udareni izelica?" upita Zaphod.

"Žute pruge bogate su belančevinama, zelene sadrže vitamine B i C kompleksa, ružičasti cvetici sadrže ekstrakt žitarnog polena."

Zaphod ga primi i zaprepašćeno pogleda.

"Šta predstavljaju smeđe mrlje?" pitao je.

"Poš-T-L sos", reče Rusta. "Kad mi se smuču od žitarnog polena."

Zaphod ga sumnjičavo omirisao.

Još sumnjičavije, počeo da sisa jedan kraj. Onda ispljunu.

"Fuj", izjavio je.

"Da", reče Rusta. "Kada sisam taj kraj obično moram da posisam i malo od suprotnog."

"Zašto?" upitao je Zaphod. "Šta se nalazi u njemu?"

"Sredstva za suzbijanje potištenosti", uzvрати Rusta.

"Dosta mi je toga, nisam valjda udaren mokrim peškirom", reče Zaphod i

vрати mu ga.

Rusta uze peškir od njega, skoči sa stola, obiđe ga, sede u stolicu i podiže noge na sto.

"Biblbrokse", rekao je i zabacio ruke iza glave, "znaš li ti uopšte šta će ti se desiti na Žabljoj zvezdi?"

"Nahraniće me?" nagađao je Zaphod pun nade.

"Nahraniće tobom", reče Rusta, "vrtlog potpune perspektive!"

Zaphod za to nikada nije čuo. Verovao je da je čuo za sve zabavne stvari u čitavoj Galaksiji i zato je pretpostavio da Vrtlog potpune perspektive ne predstavlja ništa zabavno. Upitao je Rustu šta je to.

"Samo", reče Rusta, "najdivljačkije psihičko mučenje kome se svesno biće može podvrgnuti."

Zaphod razočarano klimnu.

"Znači", rekao je, "ništa od klope, ha?"

"Slušaj", reče Rusta žustro. "Čoveka možeš ubiti, razoriti mu telo, slomiti duh, ali samo Vrtlog potpune perspektive može da uništi čovekovu dušu! Postupak traje nekoliko sekundi, ali njegove posledice traju ostatak takvog života!"

"Jesi li ikada probao pangalaktički grgolj blaster?" upitao je Zaphod oštro.

"Ovo je gore."

"Auf!" priznade Zaphod, impresioniran.

"Imaš li pojma zašto ti momci žele to da mi urade?" dodao je trenutak kasnije.

"Veruju da je to najbolji način da te zauvek unište. Zato što znaju šta nameravaš."

"Zar ne mogu da mi pošalju poruku pa da i ja to saznam?"

"Znaš ti", reče Rusta, "znaš ti, Biblbrokse. Ti želiš da se sretneš sa čovekom koji vlada Vaseljenom."

"Ume li on da kuva?" upitao je Zaphod. Zatim je razmislio i dodao:
"Sumnjam. Kada bi umeo da skuva dobro jelo, ne bi se brinuo za ostatak
Vaseljene. Želim da sretnem nekog kuvara."

Rusta duboko uzdahnu.

"Šta ti, u stvari, radiš ovde?" upitao ga je Zaphod. "Kakve ovo ima veze sa
tobom?"

"Ja sam samo jedan od onih koji su zamislili čitavu stvar, zajedno sa
Zarnivupom, zajedno sa Judenom Vranksom, zajedno sa tvojim pradedom i sa
tobom, Biblbokse."

"Sa mnom?"

"Da, sa tobom. Rekli su mi da si se promenio, ali nisam shvatio koliko."

"Ali..."

"Ovde sam zbog jednog zadatka. Obaviću ga pre nego što te napustim."

"Kakvog zadatka, čoveče? O čemu to govoriš?"

"Obaviću ga pre nego što te napustim."

Rusta utonu u neprobojno ćutanje.

Zaphod mu je zbog toga bio neverovatno zahvalan.

9.

Vazduh druge planete Žablje zvezde bio je ustajao i nezdrav.

Ledeni vetrovi neprekidno su brisali njenom površinom, duvali iznad
slanih jezera, sasušenih močvara, prepletenog i trulog rastinja i razrušenih
ostataka napuštenih gradova. Nije bilo života na njenoj površini. Ona je, kao i
na mnogim drugim planetama u tom delu Galaksije, odavno opustela.

Već i po prastarim zdanjima grada zavijanje vetra zvučalo je usamljeno i
neutešno; još neutešnije je zvučalo iznad visokih, crnih tornjeva koji su se tu i
tamo izdizali nad površinom tog sveta. Na vrhovima tornjeva živele su
ogromne, koščate, smrdljive ptice, jedini preživeli predstavnici civilizacije

koja je nekada obitavala na tom mestu.

Ali jauci vetra bili su najneutešniji na središtu široke, sive zaravni na rubu najvećeg od svih napuštenih gradova.

To mesto donelo je ovom svetu ugled najgoreg mesta u Galaksiji. Spolja gledano, tu se nalazila obična čelična kupola od tridesetak stopa u prečniku. Iznutra, ona je predstavljala nešto čudovišnije od svega što um može pojmiti.

Na približno stotinu jardi odatle, razdvojeno od nje izbrazdanim i spaljenim pojasom najjalovijeg zemljišta koje se da zamisliti, nalazilo se nešto što je verovatno trebalo da bude nazvano nekom vrstom mesta za sletanje. To znači da su okolo po priličnom prostoru bile razbacane beskorisne gromade dvadesetak ili tridesetak zgrada, koje su tu prisilno sletele.

Iznad zgrada i između njih lebdeo je um, um koji je čekao.

Um je usmerio svoju pažnju ka nebu i nije dugo prošlo, a tamo se pojavila udaljena mrlja svetlosti, okružena prstenom sitnijih mrlja.

Veća mrlja predstavljala je levi toranj upravne zgrade 'Autostoperskog vodiča kroz Galaksiju', koji je tonuo kroz stratosferu sveta B Žablje zvezde.

Dok se zdanje spuštalo, Rusta iznenada prekide dugo, neprijatno ćutanje koje je vladalo između dva čoveka.

Ustao je i spakovao svoj peškir u torbu. Reкао je:

"Biblbrokse, sada ću obaviti posao zbog koga sam poslat ovamo."

Zaphod podiže pogled na njega iz ugla u kome je sedeo, deleći neizgovorene misli sa Marvinom.

"Da?" rekao je.

"Zgrada će uskoro sleteti. Kada je budeš napuštao, nemoj poći kroz vrata", rekao je Rusta. "Iziđi kroz prozor."

"Srećno", dodao je i izišao kroz vrata i time nestao iz Zaphodovog života isto onako tajanstveno kao što se i pojavio.

Zaphod skoči i pokuša da otvori vrata, ali Rusta ih je već zaključao sa

druge strane. On sleže ramenima i vrati se u ugao.

Posle dva minuta, zgrada se srušila među ostale olupine. Njena pratnja, razarači sa Žablje zvezde, isključili su polje sila i ponovo se vinuli u vazduh da bi stigli do sveta A Žablje zvezde, koji je bio mnogo prijatnije mesto. Nisu se spustili na svet B Žablje zvezde. To niko nije činio. Na njegovu površinu nikada nije kročio niko izuzev budućih žrtava Vrtloga potpune perspektive.

Udar je gadno prodrmao Zaphoda. Neko vreme ležao je u tihoj gomili prašnjavih odlomaka u koju se pretvorio veći deo sobe. Imao je utisak da mu se raspoloženje spustilo na najnižu tačku u čitavom životu. Osećao se zbunjeno, usamljeno, odbačeno. Naposljetku je zaključio da zaslužuje sve što ga snađe.

Obazro se po razrušenoj i polomljenoj sobi. Oko okvira vrata zid se raspukao i vrata su, poluotvorena, visila na šarkama. Nekim čudom, prozor je ostao neoštećen i zatvoren. Na trenutak je oklevao, a onda je pomislio kako je njegov čudni, doskorašnji sadrug svakako imao valjane razloge za ono što mu je rekao, čim je izdržao sve što i on samo da bi mu to saopštio. Uz Marvinovu pomoć, otvorio je prozor. Napolju, oblak prašine podignut silinom udara i ruševine drugih zgrada koje su ga okruživale sprečavali su Zaphoda da vidi išta od spoljašnjeg sveta.

To ga nije mnogo primirilo. Uglavnom je bio obuzet onim što je video kada je pogledao naniže. Zarnivupov ured nalazio se na petnaestom spratu. Zgrada je prizemljila pod uglom od oko četrdeset pet stepeni, ali ponor je i dalje delovao zastrašujuće.

Najzad, neprekidno podbadan Marvinovim zajedljivim pogledima, duboko je uzdahnuo i uzverao se do strmog ruba zgrade. Marvin ga je sledio, a potom su zajedno otpočeli mukotrпно i lagano silaženje niz petnaest spratova koji su ih razdvajali od tla.

Dok su se spuštali, ustajali vazduh i prašina gušili su ga i zaslepljivali, a od

užasne visine vrtelo mu se u glavi.

Povremene Marvinove primedbe tipa: "Vi, živa bića, baš uživete u ovakvim stvarima? Pitam to samo radi informacije." - nisu mnogo pomagale popravljajući njegovog duhovnog stanja.

Na približno pola puta niz razrušene zgrade zastali su radi odmora. Dok je Zaphod tamo ležao zadihan, iscrpljen i preplašen, učinilo mu se da Marvin deluje za nijansu veselije nego obično. Najzad je shvatio da nije tako. Robot je samo izgledao veselo u poređenju sa njegovim raspoloženjem.

Jedna koščata, crna ptičurina spustila se, lagano mašući krilima, kroz oblake prašine koja se lagano slegala i, ispruživši svoje tanke noge, stala na isturenu ivicu prozora udaljenog od Zaphoda nekoliko jardi. Savila je velika krila i nespretno se sćućurila na tom mestu.

Raspon njenih krila morao je biti nekih šest stopa, a glava i vrat delovali su neobično veliko za jednu pticu. Lice joj je bilo ravno, kljun nerazvijen, a na polovini dužine krila, sa unutrašnje strane, mogli su se jasno videti začeci nečega nalik na šake.

U stvari, delovala je gotovo ljudski.

Okrenula je teške kapke prema Zaphodu i rasejano škljocnula kljunom.

"Gubi se odatle", reče Zaphod.

"U redu", promrmljala je ptica potišteno i ponovo se vinula u oblak prašine.

Zaphod ju je zbunjeno posmatrao kako odlazi.

"Da li je ta ptica stvarno progovorila?" uznemireno je pitao Marvina. Bio je potpuno spreman na odrečan odgovor, na tvrdnju da mu se zapravo samo pričinilo.

"Da", potvrdio je Marvin.

"Jadne duše", reče duboki, vazdušasti glas u Zaphodovo uvo.

Zaphod se tako silovito izvio da nađe izvor glasa, da samo što nije pao sa

zgrade. Divljački je zgrabio isturenu prozorsku šarku i posekao se na nju. Ostao je da visi, ubrzano dišući.

Glas nije imao nikakvog vidljivog izvora - u okolini nije bilo nikoga. Ipak, progovorio je ponovo.

"Znate, njihova priča je tragična. Užasan događaj."

Zaphod se divlje osvrtao. Glas je bio dubok i tih. U nekoj drugoj prilici mogao bi se čak opisati kao umirujući. Ali nema ničeg umirujućeg u bestelesnom glasu koji vam se obraća ni iz čega, naročito ukoliko, poput Zaphoda Biblbroksa, niste baš najbolje raspoloženi i uz to visite na ivici zida polusrušene zgrade na visini od osam spratova.

"Hej, ovaj..." zamucuo je.

"Da vam ispričam njihovu priču?" spokojno je upitao glas.

"Hej, ko si ti?" zapitao je Zaphod. "Gde se nalaziš?"

"Onda možda kasnije", promrmljao je glas. "Ja sam Gargravar. Ja sam čuvar Vrtloga potpune perspektive."

"Zašto ne mogu da vidim...?"

"Otkrićete da bi vam se spuštanje izuzetno ubrzalo", podigao se glas, "ukoliko se budete premestili za približno dva jarda ulevo. Zbog čega to ne pokušate?"

Zaphod podiže pogled i vide niz kratkih, vodoravnih brazdi koje su vodile niz zgradu sve do podnožja. Zahvalno se premestio na njih.

"Zašto se ne bismo ponovo sreli u podnožju?" reče glas u njegovom uhu i nestade čim je to izgovorio.

"Hej", pozva Zaphod. "Gde..."

"Biće vam potrebno samo par minuta..." uzvratio je glas jedva čujno.

"Marvine", obratio se Zaphod ozbiljno robotu koji se neraspoloženo privio uz njega. "Da li... Da li se taj glas tek tako...?"

"Da", odvrati Marvin kratko.

Zaphod klimnu. On ponovo izvadi svoje naočari osjetljive na opasnost. Bile su potpuno crne i do tog trenutka već prilično gadno izgrebane zbog neobičnog metalnog predmeta u njegovom džepu. Stavio ih je na lice. Put niz zgradu delovao je mnogo prijatnije sada kad nije morao da gleda šta radi.

Minut kasnije spustio se preko razrušenih i iščupanih temelja zgrade, uklonio svoje tamne naočari i sručio se na tle.

Koji trenutak kasnije pridružio mu se i Marvin i ostao licem okrenut prema prašini i kamenju, u položaju koji, izgleda, nije nameravao da promeni.

"Ah, tu ste", reče glas iznenada u Zaphodovom uvu. "Izvinite što sam onako otišao; znate, toliko se plašim visine da sam u takvim prilikama kao bez glave. Odnosno", dodade čežljivo, "nekad sam bio kao bez glave."

Zaphod se osvrnu oko sebe, lagano i pažljivo, da proveriti nije li mu možda promaklo nešto što je moglo biti izvor glasa. Ali jedino je video prašinu, stenje i ruševine zgrada koje su se uzdizale oko njega.

"Hej, ovaj, a zašto ne mogu da te vidim?" upitao je. "Zbog čega nisi ovde?"

"Jesam", reče polako glas. "I moje telo želelo je da dođe, ali trenutno je malo zauzeto. Ima neka posla, treba da se vidi sa nekim ljudima." Posle nečega što je podsećalo na bestesni uzdah, dodade: "Znate već kako je to sa telima."

Zaphod nije bio baš siguran.

"Mislilo sam da znam", rekao je.

"Ali nadam se da je otišlo da se malo odmori", nastavio je glas, "kako živi u poslednje vreme, mora da spada sa ruku."

"Ruku?" reče Zaphod. "Hteo si da kažeš sa nogu?"

Glas neko vreme nije govorio. Zaphod se nelagodno obazro. Nije mogao da zna da li je njegov posetilac otišao, ili je još tu, i šta, zapravo, radi. Onda glas ponovo prozbori:

"Znači, treba da ideš u Vrtlog, ja li tako?"

"Ej, ovaj", reča Zaphod, neuverljivo glumeći da mu je svejedno, "ne žurim se ja toliko. Prvo bih mogao da se malo promuvam po okolini i vidim na šta liče ovdašnji predeli."

"Nisi video ovdašnje predele?" upita Gargravarov glas.

"Ovaj, nisam."

Zaphod se uspenra na stenu i zaobiđe ugao ruševine koja mu je zaklanjala vidik.

Posmatrao je predeo sveta B Žablje zvezde.

"Ah, dobro", rekao je. "U tom slučaju, samo ću se malo promuvati."

"Ne", reče Gargravar, "Vrtlog je spreman za tebe. Moraš poći. Sledi me."

"Eh, da", reče Zaphod. "A kako ću to izvesti?"

Blag, žalostiv zvuk lutao je vazduhom, bled, tužan zvuk koji kao da nije imao nikakvog izvora. Tek pažljivim osluškivanjem Zaphodu je polazilo za rukom da odredi pravac iz koga je dopirao. Lagano, ošamućeno, teturao se za njim. Šta je drugo mogao da učini?

10.

Kao što je ranije već pomenuto, Vaseljena je neugodno velika, što predstavlja činjenicu koju mnogi ljudi rado prenebregavaju, ne bi li mirnije živeli. Mnogi bi više voleli da se presele u manju Vaseljenu koju su sami sazdali, a većina to, zapravo, i čini.

Na primer, u zabiti istočnog kraka Galaksije nalazi se ogromna šumska planeta Ogloran čija čitava 'inteligentna' populacija živi na jednom prilično malom i pretrpanom orahovom drvetu. Na tom drvetu oni se rađaju, žive, zaljubljuju, urezuju u koru sićušne filozofske tekstove o smislu života, zaludnosti smrti i neophodnosti kontrole rađanja, tu i tamo vode izuzetno male i ograničene ratove i konačno umiru odbačeni ispod neke od

nepristupačnijih grančica.

U stvari, jedini Ogloranci koji su ikada napustili drvo bili su oni koje su ostali odbacili, jer su počinili najužasniji od svih zločina: naime, pitali su se da li život može postojati i na nekom drugom drvetu i da li su ostala stabla, zapravo, išta više od opsene izazvane upotrebom suviše ogoraha.

Iako ovakvo ponašanje možda deluje neobično, u Galaksiji ne postoji oblik života koji na neki način ne čini istu stvar i zapravo je Vrtlog potpune perspektive baš zbog toga toliko užasan.

Jer, kada vas gurnu u Vrtlog, na jedan trenutak bacate pogled na čitavu beskonačnost postojanja, a negde u najmanjem, sićušnom uglu, nalazi se mikroskopska tačka na mikroskopskoj tački, mala poruka koja glasi 'Ovo si ti'.

Siva zaravan prostirala se pred Zaphodom, ispucala, uništena. Vetar je divlje šibao preko nje.

Na središtu zaravni video se čelični mehur kupole. To je mesto do koga idem, zaključio je Zaphod. Bio je to Vrtlog potpune perspektive.

Dok je stajao i tmurno zurio u sve to, iz kupole se iznenada zaorio neljudski krik užasa, koji kao da je poticao od čoveka kome spaljuju samu dušu. Vrisak je na trenutak nadjačao vetar i zamro.

Strah prože Zaphoda; krv kao da mu se pretvorila u tečni helijum.

"Hej, šta to bi?" promrmlja on bez daha.

"Snimak", reče Gargravar. "Bio je to poslednji čovek koji je gurnut u Vrtlog. Uvek ga puštam sledećoj žrtvi. Neka vrsta preludijuma."

"Hej, to stvarno zvuči gadno..." zamuca Zaphod. "Zar ne bismo mogli malkice da svratimo na neku žurku, onako uz put, šta misliš?"

"Koliko je meni poznato", kazao je bestelesni Gargravarov glas, "ja verovatno i jesam na nekoj. Hoću da kažem, moje telo. Često odlazi na žurke

bez mene. Kaže da samo smetam. Tja."

"Ma, šta se to, u stvari, dešava sa tvojim telom?" upita Zaphod, koji je žudeo da odloži ono što ga je očekivalo, šta god to bilo.

"Pa, ovaj... Zauzeto je, znaš", reče Gargravar neodređeno.

"Hoćeš da kažeš da poseduje sopstveni um?" upita Zaphod.

Nastala je duga, pomalo ledena pauza pre nego što je Gargravar ponovo progovorio.

"Moram da kažem", odvratio je najzad, "da tu primedbu smatram vrlo neukusnom."

Zaphod se zbunjeno i nespretno izvini.

"Nema veze", reče Gargravar, "nisi mogao da znaš."

Glas mu nesrećno zadrhta.

"Zapravo", produžio je tonom koji je govorio da se izuzetno trudi da se kontroliše, "zapravo, nas dvoje prolazimo kroz postupak sudske rastave. Verujem da će se sve završiti razvodom."

Glas je ponovo utihnuo, ostavivši Zaphoda bez ikakve predstave o tome šta bi trebalo da kaže. On nesigurno promrmlja nešto.

"Mislim da verovatno nismo odgovarali jedno drugom", reče najzad Gargravar posle duge stanke. "Nikad nismo uživali u istim stvarima. Najviše smo se raspravljali oko seksa i pecanja. Najzad smo pokušali da kombinujemo te dve stvari, ali to je dovodilo do katastrofe, kao što verovatno i pretpostavljaš. A sada moje telo odbija da me pusti u sebe. Ne želi čak ni da me vidi..."

Ponovo je zastao, neutešan. Vetar je šibao preko zaravni.

"Kaže da ga samo sputavam. Objasnio sam mu da samo želim da u njemu obitavam, a ono je odgovorilo da je baš to ona vrsta mudrijaških primedbi kakve mu posebno idu na živce. I tako smo batalili čitavu stvar. Verovatno će se odreći i mog prezimena."

"Oh...?" reče Zaphod slabašnim glasom. "A to je...?"

"Pizpot", reče glas. "Ime mi je Pizpot Gargravar, na osnovu toga sve se jasno vidi, zar ne?"

"Tja", odvrati Zaphod saosećajno.

"I zato ja, bestelesni duh, imam ovaj posao, posao čuvara Vrtloga potpune perspektive. Po tlu ove planete niko nikada neće hodati. Izuzev žrtava Vrtloga - ali bojim se da se one ne računaju."

"Ah..."

"Ispričaću ti čitavu priču. Želiš li da je čuješ?"

"Pa..."

"Pre mnogo godina bila je ovo napredna, srećna planeta - ljudi, gradovi, prodavnice, jednom rečju normalan svet. Izuzev što je u otmenijim ulicama tih gradova bilo nešto više prodavnica cipela nego što je potrebno. I lagano, podmuklo, broj takvih prodavnica je rastao. To je dobro znana ekonomska pojava, ali tragično je videti kako deluje, jer što je bilo više prodavnica cipela, moralo se praviti više cipela, a one su postajale sve neudobnije i gore. A što su bile lošije, ljudi su ih morali više kupovati da bi imali šta da obuju, pa su se prodavnice sve više umnožavale, dok ekonomija ovog mesta nije dostigla ono što verujem da se zove obučarsko obzorje događanja, kada ekonomski više nije bilo moguće graditi išta drugo izuzev prodavnica cipela. Ishod: propast, uništenja i beda. Veći deo populacije je izumro. Nekolicina onih koji su posedovali pogodnu vrstu genetske nestabilnosti doživela je mutaciju koja ih je pretvorila u ptice - video si jednu od njih koje su proklele svoja stopala, proklele tle i zaklele se da po njemu više niko neće hodati. Nesrećnici. Dođi, moram da te vodim u Vrtlog."

Zaphod zbunjeno zavrte glavom i teturavo pođe preko zaravni.

"A ti", reče on, "zar i ti dolaziš iz te proklete rupe?"

"Ne, ne", odvrati Gargravar zgranuto, "ja potičem sa sveta C Žablje

zvezde. Divno mesto. Odlično za pecanje. Uveče uvek skoknem tamo. Iako sada mogu samo da posmatram. Vrtlog potpune perspektive jedina je stvar na ovoj planeti koja služi nečemu. Sagrađen je ovde jer ga niko nije želeo u svome komšiluku."

U tom času još jedan očajnički vrisak odjeknuo je vazduhom i Zaphod uzdrhta.

"Šta taj Vrtlog, zapravo, čini sa čovekom?" promućao je.

"Vaseljena", kazao je jednostavno Gargravar, "čitava bezgranična Vaseljena. Bezgranična sunca, bezgranična rastojanja među njima i ti, nevidljiva tačka na nevidljivoj tački, bezgranično sućušan.

"Hej, čoveče, znaš li ti da sam ja Zaphod Bibbroks?" promrmlja Zaphod pokušavajući da sakupi poslednje ostatke svog ega.

Gargravar nije ništa odgovorio, već je naprosto nastavio svoje sumorno pevušenje sve dok nisu stigli do potamnele čelične kule u središtu zaravni. Kada joj priđuše, u zidu se uz tiho zujanje otvoriše jedna vrata i otkriše malenu, mračnu prostoriju.

"Uđi", reče Gargravar.

Zaphoda obuze strah.

"Hej, šta, zar odmah?" reče on.

"Odmah."

Zaphod nervozno zaviri unutra. Prostorija je bila vrlo mala. Imala je čelične zidove i u njoj jedva da je bilo mesta za više od jednog čoveka.

"Ovaj...baš mi i ne liči na neki vrtlog", reče zaphod.

"I nije", reče Gargravar. "To je samo lift. Uđi."

Beskrajno uplašen, Zaphod uđe unutra. Osećao je da je Gargravar u liftu sa njim, iako bestelesni čuvar trenutno nije ništa govorio.

Lift poče da se spušta.

"Moram da dovedem svoje misli u odgovarajuće stanje za to", promrmlja

Zaphod.

"Ovde nema odgovarajućeg stanja misli", odvrati Gargravar ozbiljnim glasom.

"Ti stvarno umeš da nateráš čoveka da se oseti bedno."

"Ne ja. Vrtlog."

Na dnu tunela, zadnji deo lifta se otvorio i Zaphod se isteturao u omanju, голу prostoriju čeličnih zidova.

Na daljem kraju prostorije nalazio se usamljen, uspravan, čelični sanduk, upravo toliko velik da čovek stane unutra.

To je bilo sve.

Bio je povezan sa malom skupinom komponenti i instrumenata uz pomoć jedne jedine debele žice.

"Zar je to - to?" upita iznenađeno Zaphod.

"To je to."

Pa i ne izgleda toliko loše, pomisli Zaphod.

"A ja treba da uđam unutra, je li?" upita Zaphod.

"Treba da uđeš", reče Gargravar, "i to, bojim se, smesta."

"U redu, u redu", reče Zaphod.

Otvorio je poklopac sanduka i zakoračio unutra.

U sanduku je stao da čeka.

Posle pet sekundi začulo se škljocanje i čitava Vaseljena našla se u sanduku sa njim.

11.

Vrtlog potpune perspektive izvodi svoj prikaz čitave Vaseljene na bazi ekstrapolirane analize materije.

Da razjasnimo - pošto je svaki delić materije na neki način povezan sa svakim drugim delićem materije u Vaseljenu, teorijski je moguće

ekstrapolirati sve što postoji - svako sunce, svaku planetu, njihove orbite, međusobne položaje, njihovu ekonomsku i socijalnu istoriju na osnovu, recimo, jednog jedinog komada keksa.

Čovek koji je izmislio Vrtlog potpune perspektive uradio je to, u osnovi, da bi nervirao svoju ženu.

Trin Tragula - jer to je bilo njegovo ime - bio je sanjar, mislilac, spekulativni filozof ili, kako bi to kazala njegova žena, idiot.

Neprekidno mu je prebacivala zbog krajnje neprikladnog vremena koje je traćio na piljenje u svemir, proučavanje mehanike zihernadli i vršenje spektrografske analize parčića keksa.

"Imaj bar malo osećaja za srazmeru", govorila mu je, ponekad i po trideset puta dnevno.

I tako je napravio Vrtlog potpune perspektive - samo da joj pokaže.

Na jedan kraj smestio je čitavu stvarnost ekstrapoliranu na osnovu parčeta keksa, a na drugi svoju ženu: a kada je uključio uređaj, videla je na trenutak beskonačnost svega postojećeg i sebe u odnosu na to.

Na užas Trina Tragule, šok joj je u potpunosti uništio mozak; ali na njegovo zadovoljstvo, shvatio je da je time dokazao da je za život koji namerava da postoji u ovolikoj Vaseljeni jedina stvar koju ne sme da dozvoli sebi osećaj za srazmere.

Vrata Vrtloga se otvoriše.

Iz okrilja svog bestelesnog uma Gargravar je pažljivo posmatrao. Na neki čudan način, Zaphod Biblbroks mu se dopao. Bio je čovek jakih karakternih crta, iako uglavnom rđavih.

Čekao je da ispadne iz kovčega, kao što se uvek dešavalo.

Umesto toga ovaj je kročio napolje.

"Zdravo", rekao je.

"Biblbrokse..." zaprepastio se Gargraverov um.

"Mogu li da dobijem nešto za piće, molim?" upita Zaphod.

"Ti...Ti... Bio si u Vrtlogu?" promuća Gargravar.

"Valjda si video, daso."

"I radio je?"

"Jakako."

"I video si čitavu beskonačnost postojanja?"

"Razume se. Znaš da je baš zgodno mestašće?"

Gargravarov um bio je potpuno zaprepašćen. Da je njegovo telo bilo sa njim, selo bi na pod i razjapilo usta.

"I video si sebe", upita Gargravar, "u odnosu na sve to?"

"O, da, da."

"Ali... Šta si osetio?"

Zaphod je ravnodušno slegnuo ramenima.

"Samo ono što sam sve vreme znao. Da sam mnogo strašan i važan momak. Zar ti nisam rekao, baćo, ja sam Zaphod Biblbroks!"

Pogled mu je prelazio preko mašinerije koja je napajala Vrtlog. Iznenada se zapanjeno zaustavio.

Teško je uzdahnuo.

"Hej", rekao je, "da li je to stvarno parče keksa?"

Iščupao je mali komad slatkiša iz senzora koji su ga okruživali.

"Kada bih ti rekao koliko mi je ovo potrebno, ne bih stigao da ga pojedem."

I on ga pojede.

12.

Nešto kasnije, trčao je preko zaravni prema razrušenom gradu.

Teško je disao na ledenom vazduhu i često se spoticao, još iscrpljen.

Padala je noć, a neravni teren bio je varljiv.

No, oduševljenje zbog poslednjeg doživljaja još ga je pratilo. Čitava Vaseljena. Video je kako se čitava Vaseljena prostire oko njega u beskonačnost - sve što postoji. A sa tim došlo je jasno i izuzetno saznanje da je on tu najvažniji. Jedno je kada ste sujetni. Sasvim drugo kada vam mašina saopšti nešto ovako.

Nije imao vremena ni da razmisli o svemu tome.

Gargavar mu je rekao da će o svemu morati da izvesti svoje gospodare, ali da namerava prethodno da sačeka neko vreme. Zaphod je imao vremena da se malo odmori i nađe mesto za skrivanje.

Nije imao pojma šta da radi, ali osećaj da je najvažnija osoba u Vaseljenu ispunjavao ga je uverenosti da će nešto već iskrsnuti.

Na čitavoj toj pustoj planeti nije bilo više ničega što mu je moglo pružiti osnova za optimizam.

Trčao je i ubrzo stigao do predgrađa napuštenog grada.

Koraćao je ispucalim i uništenim putevima, obraslim korovom, preko rupa punih polutrulih cipela. Zgrade pored kojih je prolazio delovale su toliko oštećeno i ruševno, da se nije usuđivao da uđe u neku od njih. Gde bi mogao da se sakrije? Žurio je dalje.

Posle izvesnog vremena izbio je na ostatke širokog, ravnog puta do koga je vodila staza po kojoj je do tada hodao; na njegovom kraju nalazila se džinovska, zdepasta zgrada, okružena manjim zdanjima, a sve skupa bilo je okruženo ostacima ograde. Ogromna glavna zgrada još je delovala prilično stameno i on pođe ka njoj da vidi može li mu pružiti... pa, bilo šta.

Približio se građevini. Sa jedne strane - prednje, kako se činilo, jer bila je okrenuta prema širokoj betonskoj površini - nalazila su se troja divovskih vrata, visokih po šezdesetak stopa. Najdalja su bila otvorena i Zaphod potrča prema njima.

Unutra je sve bilo mračno, prašnjavo i u neredu. Sve je prekrivala džinovska paučina. Deo unutrašnjosti zdanja urušio se, deo zadnjeg zida je pao, a inčima debeli sloj prašine prekrivao je pod.

Kroz tešku tminu nazirali su se ogromni, otpacima prekriveni obrisi.

Neki su bili valjkasti, drugi loptasti, treći jajasti, ili, tačnije rečeno, poput razbijenih jaja. Uglavnom su se nalazili u stanju raspadanja, a od nekih su ostali samo kosturi.

Sve su to bili svemirski brodovi i svi su bili napušteni.

Zaphod je, očajan, stao da luta između olupina. Tu nije bilo ničega što je makar i podsećalo na ispravno stanje. Već su i vibracije njegovih koraka bile dovoljne da nateraju jednu od olupina da se još više raspadne.

U blizini zadnjeg zida zgrade ležao je jedan stari brod, nešto veći od ostalih, zakopan u gomile prašine i paučine koje su bile još veće nego drugde. Ali, spolja je delovalo neoštećeno. Zaphod mu se sa zanimanjem približi i pritom se saplete preko prastarog voda za napajanje.

On pokuša da ga odgurne i sa zaprepašćenjem otkri da je još povezan sa brodom.

S još većim zaprepašćenjem shvatio je da vod lagano bruji.

U neverici se upiljio u pod, a zatim u vod za napajanje koji je držao u šakama.

Svukao je jaknu i bacio je u stranu, a onda počeo da puzi na rukama i kolenima duž voda za napajanje sve do tačke gde je bio povezan sa brodom. Spoj je bio čvrst, a lagano brujanje i podrhtavanje postade primetnije.

Srce mu je brzo lupalo. On obrisa nešto nakupljene prašine i nasloni uvo na bok broda. Uspeo je da čuje samo slabašni, neodređeni šum.

Onda grozničavo počeo da kopa po otpacima oko sebe i pronađe kratak komad cevi i čašu od plastike otporne na delovanje mikroorganizama. Od toga je izmajstorisao grubi stetoskop i naslonio ga na bok broda.

Od onoga što je čuo njegov mozak napravi salto mortale.

Nečiji glas je govorio.

"Agencija za međuzvezdana krstarenja izvinjava se putnicima zbog daljeg kašnjenja ovog leta. Trenutno očekujemo utovar zalihe papirnatih maramica sa mirisom limuna radi vaše udobnosti, osveženja i higijene tokom puta. U međuvremenu, zahvaljujemo vam se na strpljenju. Uskoro će ponovo biti posluženi keks i kafa."

Zaphod se zatetura unazad i divlje zagleda u brod.

Nekoliko trenutaka ošamućeno ga je obilazilo. Potom primeti džinovsku tablu za oglašavanje polazaka koja je još visila, iako na samo jednom nosaču, sa tavanice iznad njegove glave. Bila je prekrivena prljavštinom, ali neki brojevi još su bili čitljivi.

Zaphodove oči tragale su među brojevima, a onda on obavi kratak proračun. Oči mu se iskolačiše.

"Devet stotina godina..." promrmlja on sebi u bradu. Brod je toliko kasnio.

Posle dva minuta našao se na njegovoj palubi.

Kada je izišao iz vazdušne komore, vazduh koji ga je zapahnuo bio je svež i čist - sistem za klimatizaciju još je bio ispravan.

Iznenada se otvoriše neka vrata i pred njim se pojavi jedna prilika.

"Molim vas, gospodine, vratite se na svoje mesto", reče androidna stjuardesa, okrete mu leđa i ode niz hodnik koji se pružao pred njim.

Kada je srce ponovo počelo da mu kuca, pošao je za njom. Ona otvori vrata na kraju hodnika i prođe kroz njih.

Sledio ju je.

Nalazili su se u odeljenju za putnike i Zaphodovo srce ponovo na trenutak zastade.

U svakom sedištu sedeo je putnik, vezan za svoje mesto sigurnosnim pojasom.

Kosa putnika bila je dugačka i raščupana, nokti takođe dugački, a muškarci su imali brade.

Svi su, sasvim izvesno, bili živi - ali uspavani.

Zaphoda prođoše trnci.

Lagano, kao u snu, on pođe između sedišta. Kada je prešao polovinu puta, stjuardesa je stigla do kraja. Ona se okrete i progovori.

"Dame i gospodo, dobar dan", kazala je prijatnim glasom. "Hvala vam što ste ostali sa nama tokom ovog manjeg zastoja. Uzletećemo čim to bude moguće. Ukoliko biste hteli da se probudite, bićete posluženi kafom i keksom."

Začu se blago zujanje.

U istom trenutku, svi putnici se probudiše.

Probudili su se uz vrištanje i smesta su počeli da grebu po sigurnosnim pojasevima i sistemima za održavanje života koji su ih vezivali za sedišta. Vrištali su, urlali i jaukali sve dok Zaphod ne pomisli da će mu se uši raspasti.

Otimali su se i uvijali dok je stjuardesa strpljivo išla prolazom i ispred svakog od njih ostavljala šoljicu kafe i pakovanje keksa.

A onda se jedan od njih podiže sa sedišta.

Obazro se i ugledao Zaphoda.

Zaphod se naježi kao da čitava koža namerava da mu odmili sa tela. Okrenuo se i počeo da beži od vriske.

Čovek ga je sledio.

Zapenjeno je odjurio do kraja hodnika, kroz ulaznu komoru i još dalje. Stigao je do pilotske kabine, zalupio i zabravio vrata za sobom. Naslonio se na njih, zadihan.

Posle svega nekoliko sekundi, nečija ruka poče da lupa po vratima.

Odnekud iz kabine obrati mu se metalni glas.

"Putnicima nije dozvoljen boravak u kabini. Molim vas, vratite se na svoje

mesto i sačekajte uzletanje. Upravo se dele kafa i keks. Govori vam autopilot. Molim vas, vratite se na svoje mesto."

Zaphod ne uzvraća ni reč. Teško je disao. Iza njega, ruka je i dalje udarala po vratima.

"Molim vas, vratite se na svoje mesto", ponovio je autopilot. "Putnicima nije dozvoljen boravak u kabini."

"Ja nisam putnik", zadahta Zaphod.

"Molim vas, vratite se na svoje mesto."

"Ja nisam putnik!" dreknu Zaphod ponovo.

"Molim vas, vratite se na svoje mesto."

"Ja nisam... Hej, čuješ li ti mene?"

"Molim vas, vratite se na svoje mesto."

"Ti si autopilot?" reče Zaphod.

"Da", reče glas sa upravljačke konzole.

"Ti si zadužen za ovaj brod?"

"Da", reče glas ponovo, "došlo je do zastoja. Putnici se trenutno drže u stanju usporenog života, radi udobnosti i prijatnosti. Kafa i keksi služe se svake godine, posle čega se putnici vraćaju u stanje usporenog života, radi dalje udobnosti i prijatnosti. Poletanje će uslediti pošto letne rezerve budu popunjene. Izvinjavamo se zbog kašnjenja."

Zaphod se odmače od vrata, na kojima se lupanje više nije čulo. Prišao je upravljačkoj konzoli.

"Zastoj?" kriknu on. "Jesi li video kako izgleda svet oko ovoga broda? To je pustoš, prava pravcata pustinja! Čoveče, civilizacija je nestala. Ovamo neće nikada stići papirnate maramice sa mirisom limuna!"

"Postoji statistička verovatnoća", produžio je autopilot mirno i dostojanstveno, "da će se razviti nova civilizacija. Jednog dana ovde će biti papirnatih maramica sa mirisom limuna. Do tada imaćemo kraći zastoj."

Molim vas vratite se na svoje mesto."

"Ali..."

U tom trenutku vrata se otvoriše. Zaphod se okrete i vide kako na njima stoji čovek koji ga je progonio. U ruci je držao veliku poslovnu tašnu. Bio je uredno odeven, a kosa mu je bila kratka. Nije imao bradu i dugačke nokte.

"Zaphode Biblbrokse", rekao je on, "moje ime je Zarnivup. Verujem da si želeo da me vidiš."

Zaphod Biblbroks uzdrhta. Njegova usta besmisleno zamucaše. Onda se sruči na sedište.

"Oh, čoveče, oh, čoveče, odakle si samo iskočio?" upitao je on.

"Čekao sam te ovde", rekao je ovaj poslovnim glasom.

Spustio je torbu i seo na drugo sedište.

"Drago mi je što si poslušao uputstvo", rekao je. "Malo sam se plašio da nisi napustio ured kroz vrata, a ne kroz prozor. Tada bi bio u gadnoj nevolji."

Zaphod zavrte glavama i nešto promrmlja.

"Kada si ušao na vrata mog ureda, stupio si u moju Vaseljenu sintetisan elektronskim putem", objasnio je ovaj. "Da si odatle izišao na vrata, ponovo bi se našao u pravoj Vaseljeni. Veštačka deluje samo dotle."

Samozadovoljno je potapšao svoju torbu.

Zaphod ga je zbunjeno i gadljivo gledao.

"U čemu je razlika?" promucao je.

"Ni u čemu", rekao je Zarnivup. "Istovetne su. Oh - izuzev što su, čini mi se, u stvarnoj Vaseljeni razarači sa Žablje zvezde sivi."

"Ma, šta se to dešava?" upita Zaphod.

"Stvar je jednostavna", uzvratilo je Zarnivup. Zaphod samo što nije proključao od njegove mirnoće i samozadovoljstva.

"Vrlo jednostavna", ponovio je Zarnivup. "Otkrio sam koordinate na kojima se nalazi taj čovek - čovek koji vlada Vaseljenom - i otkrio da je

njegov svet zaštićen poljem neverovatnoće. Da bih zaštitio svoju tajnu - i sebe samog - povukao sam se u bezbednost ove Vaseljene, u potpunosti veštačke, i sakrio se u zaboravljenu svemirsku krstaricu. Tu sam bezbedan. U međuvremenu, ti i ja..."

"Ti i ja", odvrati Zaphod gnevno. "Hoćeš da kažeš da sam te poznavao?"

"Da", reče Zarnivup, "dobro smo znali jedan drugoga."

"Nisam imao nimalo ukusa", reče Zaphod i utonu u uvređeno ćutanje.

"U međuvremenu, ti i ja smo se dogovorili da ukradeš brod sa pogonom neverovatnoće - jedini koji može da stigne do vladarevog sveta - i da mi ga dovezeš ovamo. Verujem da ti je to pošlo za rukom i čestitam ti." Nasmehio se sitnim, napregnutim osmehom, a Zaphod požele da ga tresne ciglom posred tog osmeha.

"Oh, a u slučaju da ti nije bilo jasno", dodade Zarnivup, "ova Vaseljena stvorena je naročito za tebe. Zbog toga si ti u njoj najvažnija ličnost. Nikada ne bi", dodao je sa osmehom koji je još više žudeo za ciglom, "preživeo Vrtlog potpune perspektive u stvarnoj Vaseljenu. Idemo li?"

"Kuda?" upita Zaphod mrko. Osetio se slomljeno.

"Na tvoj brod. 'Zlatno srce'. Doveo si ga ovamo, zar ne?"

"Nisam."

"Gde ti je vetrovka?"

Zaphod ga zbunjeno pogleda.

"Moja vetrovka? Svukao sam je. Napolju je."

"Dobro, idemo da je nađemo."

Zarnivup ustade i pokaza Zaphodu da ga sledi.

Kada su se ponovo našli u ulaznoj komori, čuli su vrištanje putnika koje su hranili keksima i kafom.

"Nije bilo baš prijatno čekati te ovde", reče Zarnivup.

"Tebi nije bilo prijatno!" zaurla Zaphod. "A šta misliš kako..."

Zarnivup podiže prst da ga utiša kada se prolaz otvorio. Na nekoliko stopa odatle videli su Zaphodovu vetrovku koja je ležala u otpacima.

Dok su je gledali, džep vetrovke iznenada se naduo. Rascepio se i raspao. Mali, metalni model 'Zlatnog srca', koji je Zaphod zbunjeno otkrio u svome džepu, stao je da raste.

Rastao je, još je rastao. Posle dva minuta dostigao je punu veličinu.

"Pri nivou neverovatnoće", reče Zarnivup, "od.. ovaj, ne znam koliko, ali nešto veoma mnogo."

Zaphodu se zavrte.

"Hoćeš da kažeš da je sve vreme bio kod mene?"

Zarnivup se nasmeši. Podigao je svoju torbu i otvorio je.

Okrenuo je jedan prekidač u njenoj unutrašnjosti.

"Zbogom, veštačka Vaseljeno", rekao je. "Zdravo stvarnosti."

Prizor pred njima jedva primetno zadrhta i ponovo iskrсну potpuno isti kao pre.

"Vidiš?" reče Zarnivup. "Potpuno su isti."

"Hoćeš da kažeš", ponovio je Zaphod čvrstim glasom, "da je sve vreme bio kod mene?"

"O, da", rekao je Zarnivup, "razume se. U tome je bila srž svega."

"U redu", reče Zaphod, "od sada više ne računaj na mene, u buduće naprosto više nemoj da računaš na mene. Dobio sam ono što sam tražio. Prepleten si sa poljem neverovatnoće. Ne možeš pobeći."

Nasmešio se onim smeškom koji je Zaphod toliko žudeo da tresne; i ovoga puta Zaphod ga je tresnuo.

13.

Ford Prefekt dotrča na most 'Zlatnog srca'.

"Trilijan! Arture!" uzviknuo je. "Radi! Brod se ponovo aktivirao!"

Trilijan i Artur bili su zaspali na podu.

"Hajde, deco, idemo, slobodni smo", govorio je i tresao ih, ne bi li ih probudio.

"Ej, ćao, društvo", zacvrkuta kompjuter, "baš mi je drago što sam opet sa vama i hteo bih da vam kažem da..."

"Umukni!" reče Ford. "Reci nam gde se, do đavola, nalazimo."

"Na svetu B Žablje zvezde. Čoveče, to ti je prava rupčaga", reče Zaphod i dotrča na most. "Zdravo, momci. Mora da vam je toliko drago što me vidite da ne možete naći reči kojima biste iskazali koliko sam 'ladan frund."

"Koliko si - šta?" upita Artur koji se podizao sa poda, ne shvatajući ni reč od svega toga.

"Znam kako vam je", reče Zaphod. "Toliko sam divan čak i kad se spetljam pa ne znam šta da kažem. E, baš mi je drago što vas vidim, Trilijan, Forde, majmunoliki. Hej, ovaj, kompjuteru..."

"Ej, ćao, gospodine Biblbrokse, ovaj, gospodine, velika mi je čast što..."

"Umukni i vadi nas odavde, brzo, brže, najbrže."

"Jašta, drugar, a kuda bi ti?"

"Ma kuda, nije bitno", dreknu Zaphod. "Ipak, bitno je!" dodade on hitro. "Hoćemo da idemo do najbližeg mesta na kome ima klope!"

"Jašta", reče kompjuter veselo, a istog časa most potrese užasna eksplozija.

Kada je Zarnivup minut-dva kasnije ušao sa šljivom na oku, sa zanimanjem je posmatrao četiri oblačka dima.

14.

Četiri nepomična tela tonula su kroz uskovitlanu tamu. Svest je umrla, hladni zaborav uvlačio je tela sve dublje i dublje u ponor nepostojanja. Urlici tišine odjekivali su turobno oko njih i oni najzad utonuše u tamno i gorko

more ustalasanog crvenila koje ih lagano proguta, naizgled zauvek.

Posle nečega što je izgledalo kao čitava večnost, more se povuče i ostavi ih da leže na hladnoj i tvrdoj obali, punoj nanosa i naplavina što ih tu donose struje Života, Vaseljene i Svega ostalog.

Hladni grčevi ih zahvatiše, a svetlosti vrtoglavo zaplesaše oko njih. Hladna, tvrda obala trže se, zavrte i potom umiri. Mračno je svetlucala - bila je to vrlo fino uglačana, hladna, tvrda obala.

Zelena mrlja gledala ih je sa neodobravanjem.

Ona se nakašlja.

"Dobro veče madam, gospodo". rekla je, "Imate li rezervaciju?"

Fordova svest poskoči poput gume i njegov mozak stade da razmišlja. On bunovno pogleda zelenu mrlju.

"Rezervaciju?" ponovio je slabašnim glasom.

"Da, gospodine", reče zelena mrlja.

"Zar je za zagrobni život potrebna rezervacija?"

Zelena mrlja prezrivo se namrgodi, onoliko koliko je moguće jednoj zelenoj mrlji da učini tako nešto.

"Zagrobni život, gospodine?" upitala je.

Artur Dent lovio je svoju svest kao parče sapuna izgubljeno u kadi.

"Da li ja ovo zagrobni život?" promućao je on.

"Pa, pretpostavljam", reča Ford Prefekt, pokušavajući da utvrdi u kom smeru je gore. Proverio je teoriju da mora biti nasuprot hladnoj, tvrdoj obali na kojoj je ležao i zateturao se na onome za šta se nadao da predstavlja njegova stopala.

"Hoću da kažem", rekao je i blago se njihao, "nije moguće da smo preživeli onu eksploziju, zar ne?"

"Ne", promrmljao je Artur. Podigao se na laktove, ali to, izgleda, nije izmenilo ništa bitno. On se ponovo skljkoka.

"Ne", reče Trilijan. "Baš nikako nije moguće."

Sa poda dopre mučno, prodorno krkljanje. To je Zaphod Biblbroks pokušavao da govori.

"Ja svakako nisam preživeo", krkljao je. "Potpuno sam mrtav. Tras, bang i to mu je to."

"Aha, zahvaljujući tebi", reče Ford, "nismo imali nikakvih izgleda. Mora da smo razneseni u parčad. Ruke, noge, na sve strane."

"Aha", reče Zaphod, bučno se upinjući da se osloni na noge.

"Ukoliko dama i gospoda žele da poruče pića..." reče zelena mrlja, nestrpljivo nagnuta nad njih.

"Tres, pljus", nastavio je Zaphod, "u trenu razneseni na sastavne delove. Ej, Forde", rekao je kada je prepoznao jednu od mrlja oko sebe koje su dobijale čvrste oblike, "da li ti je čitav život u trenutku prošao pred očima?"

"I tebi se to desilo?" reče Ford. "Čitav život?"

"Aha", reče Zaphod, "ili bar mislim da je moj. Znaš da puno vremena provodim van sebe."

Obazro se po raznovrsnim oblicima koji su najzad počeli da se pretvaraju u prave oblike umesto da i dalje budu nejasni i drhtavi bezoblični oblici.

"I tako..." rekao je.

"Šta tako?" upita Ford.

"I tako", reče Zaphod uz oklevanje, "ležimo mrtvi..."

"Stojimo", ispravila ga je Trilijan.

"Ovaj, stojimo mrtvi", nastavio je Zaphod, "u ovom pustom..."

"Restoranu", reče Artur Dent koji je stao na noge i, na svoje veliko zaprepašćenje, sada mogao da vidi sasvim jasno. To jest, nije ga iznenadila činjenica da je mogao da vidi, već ono što je video.

"I tako", zbunjeno je produžio Zaphod, "stojimo mrtvi u ovom pustom..."

"Prvoklasnom", reče Trilijan.

"Restoranu", zaključio je Zaphod.

"Čudno, zar ne?" reče Ford.

"Ovaj, aha."

"A što imaju lepe lustere", reče Trilijan.

Zbunjeno su se osvrtnali.

"Ne liči mi baš na zagrobni život", reče Artur, "Više je kao neki apros vie."

Lusteri su, u stvari, bili pomalo previše svetli, a niska, zakrivljena tavanica, sa koje bi visili u nekoj idealnoj Vaseljeni, ne bi bila obojena baš tom posebnom nijansom dubokog tirkiza, a čak i kada bi bila, ne bi bila toliko istaknuta prigušenim, ambijentnim svetlom. Ali, ova Vaseljena nije idealna, a dalji dokaz za to bile su vrtoglave šare na mozaičkom mermernom podu i način na koji je bila napravljena prednja strana osamdeset jardi dugačkog bara sa gornjom pločom od mermera. Prednja strana osamdeset jardi dugačkog bara sa gornjom pločom od mermera bila je napravljena spajanjem gotovo dvadeset hiljada mozaičkih koža antareskih guštera, uprkos činjenici da ih je dvadeset hiljada antareskih guštera smatralo neophodnim za držanje svoje unutrašnjosti u njima.

Izvestan broj bogato odevenih stvorenja nemarno je stajao uz bar ili sedeo zavaljen po raskošnim foteljama živih boja koje su bile razmeštene tu i tamo oko bara. Mladi oficir Vl'hurga i njegova zelenkasta, zadimljena, mlada dama odoše kroz ogromna vrata od mutnog stakla na suprotnom kraju bara u zaslepljujuću svetlost glavnog dela restorana.

Iza Artura nalazio se veliki, panoramski prozor zaklonjen zavesama. On povuče u stranu ugao zaveses i zagleda se u mrtvi i jezivi predeo, siv, izbrazdan i tmuran, pejzaž od koga bi se u normalnim prilikama naježio. Međutim, ovo nisu bile normalne prilike, a stvar od koje mu se krv sledila i od koje su počeli da mu gamižu trnci, tako da mu se činilo da koža želi da mu umakne sa temena, bilo je nebo. Nebo je bilo...

Jedan sluga u livreji povuče zavesu nazad na mesto.

"Sve u svoje vreme, gospodine", rekao je on.

Zaphodove oči sevnuše.

"Hej, trenutak, drugovi mrtvaci", kazao je. "Čini mi se da nam ovde nedostaje nešto ultravažno. Neko je ovde nešto rekao, a mi smo to propustili."

Artur oseti neizmerno olakšanje što može da skrene pažnju sa onoga što je upravo video.

Rekao je: "Kazao sam da je ovo neka vrsta apres..."

"Aha, a zar nisi poželeo da to nisi uradio?" upita Zaphod. "Forde?"

"Rekao sam da je sve to čudno."

"Da, pametno, ali mnogo mračno; možda je to..."

"Možda", umeša se zelena mrlja koja je do tog trenutka poprimila oblik maleckog, naboranog, zelenog kelnera u crnom odelu, "možda biste više voleli da o tome raspravljate uz piće."

"Piće!" kriknu Zaphod. "To je to! Vidiš kako ti stvari promaknu kada nisi neprestano na oprezu."

"Zaista, gospodine", reče kelner strpljivo. "Ako bi dama i gospoda želeli da poruče svoja pića pre večere..."

"Večera!" strasno uskliknu Zaphod. "Čuj, mali, zeleni čoveče, moj stomak mogao bi da te odvede kući i tetoši čitave noći za samu tu pomisao."

"...A Vaseljena će", produžio je kelner, rešen da ne dopusti da ga skrenu sa utabanih staza, "eksplodirati kasnije zarad vašeg zadovoljstva."

Fordova glava polako se okrete prema njemu.

"Auh", rekao je. "Kakva to pića služite na ovom mestu?"

Kelner se nasmeši ugladenim, suzdržanim, kelnerskim smeškom.

"Ah", reče on, "izgleda da me je gospodin pogrešno shvatio."

"Oh, nadam se da nisam", uzdahnu Ford.

Kelner se nakašlja ugladenim, suzdržanim kelnerskim kašljanjem.

"Nije čudo što putovanje kroz vreme rastrojava naše goste u izvesnoj meri", rekao je. "I zato, ukoliko smem da predložim..."

"Putovanje kroz vreme", ponovi Zaphod.

"Putovanje kroz vreme", ponovi Ford.

"Putovanje kroz vreme", ponovi Trilijan.

"Hoćete da kažete da ovo nije zagrobni život?" upita Artur.

Kelner se nasmeši uglađenim, suzdržanim kelnerskim smeškom. Gotovo da je u potpunosti iscrpeo svoj uglađeni, suzdržani kelnerski repertoar i bio je na granici da pređe u ulogu pomalo krutog i sarkastično raspoloženog kelnerčića.

"Zagrobni život?" rekao je. "Ne, gospodine."

"A mi nismo mrtvi?" reče Artur.

Kelner kruto stisnu usne.

"Ah, ah", rekao je. "Gospodin je sasvim očigledno živ, inače ja ne bih pokušavao da poslužim gospodina."

Neverovatnim pokretom, koji je besmisleno opisivati, Zaphod Biblbroks lupi se rukom po svakom od svoja dva čela, a trećom se pljesnu po butini.

"Hej, društvo", reče on, "pa ovo je ludo. Uspeli smo. Najzad smo stigli tamo kuda smo želeli. Ovo je Milivejs!"

"Milivejs!" reče Ford.

"Da, gospodine", rekao je kelner, najzad zaboravivši na strpljenje. "Ovo je Milivejs - Restoran na kraju Vaseljene."

"Na kraju čega?" upita Artur.

"Vaseljene", ponovio je kelner, vrlo razgovetno i bespotrebno oštro.

"A kada joj je to došao kraj?" reče Artur.

"Doći će kroz svega nekoliko minuta", reče kelner. On duboko uzdahnu. To nije morao da učini, jer njegovo telo bilo je snabdeveno neobičnom smešom gasova, neophodnih za preživljavanje, preko malog intravenoznog

aparata koji mu je bio prikačen za nogu. Ali dođu trenuci kada, kakav god da vam je metabolizam, morate duboko da uzdahnете.

"A sada, ukoliko imate nameru da najzad poručite pića", rekao je on, "odveo bih vas do vašeg stola."

Zaphod se nasmeši sa dva suluda smeška, ode do bara i pokupova gotovo sve što je tamo zatekao.

15.

Restoran na kraju Vaseljene jedan je od najneobičnijih poduhvata u čitavoj istoriji ugostiteljstva. Sagrađen je na izlomljenim ostacima jedne... Biće sagrađen na izlomljenim ostacima jedne... To jest, biće sagrađen do sadašnjeg trenutka, a u stvari je bio...

Jedan od najvećih problema na koji se naišlo u vezi sa putovanjem kroz vreme nije taj što slučajno možete da postanete sopstvena majka ili otac. Nema takvog problema proisteklog iz okolnosti da ste postali sopstvena majka ili otac sa kojim širokogrudna ili prilagodljiva porodica ne bi mogla da iziđe nakraj. Ne postoji ni problem menjanja toka istorije - tok istorije ne može se izmeniti, jer sve se u njemu uklapa kao mozaik. Sve bitne promene dogodile su se pre stvari koje bi trebalo da promene i na kraju se sve lepo slaže.

Najveći problem u svemu tome, u stvari, je gramatički, a glavno stručno delo iz te oblasti kome se treba obratiti jeste rad dr Dana Stritmenšnera pod naslovom 'Priručnik za vremeplovce o hiljadu i jednom vremenskom obliku glagola'. Ono će vam, na primer, objasniti kako da opišete nešto što je trebalo da vam se dogodi u prošlosti pre nego što ste vi to izbegli vremenskim skokom za dva dana u budućnost da biste ga zaobišli. Slučaj će biti opisan na različite načine u zavisnosti od toga da li govorite sa tačke gledanja vašeg prirodnog vremena, iz vremena u daljoj budućnosti ili, pak, iz prošlosti koja

dolazi posle toga, a stvar se dalje usložnjava mogućnošću da razgovor vodite u trenutku dok putujete iz jednog vremena u drugo sa namerom da postanete sopstvena majka ili otac.

Većina čitalaca stiže najdalje do glagolskog oblika zvanog modifikovani subinvertovani plagalno konjuktivni intencional budući pre nego što odustane; i, zapravo, u kasnijim izdanjima te knjige sve stranice posle ove tačke ostavljene su prazne da bi se uštedelo na štamparskim troškovima.

'Autostoperski vodič kroz Galaksiju' glatko zaobilazi ovu zavrzlamu akademskih apstrakcija i zastaje samo da bi primetio da je pojam 'perfekt futurni' napušten od kada je utvrđeno da ga nema.

Da zaključimo.

Restoran na kraju Vaseljene jedan je od najneobičnijih poduhvata u čitavoj istoriji ugostiteljstva.

Sagrađen je na izlomljenim ostacima jedne planete koja je na kraju uništena i koja je (hoćeste bićela biti) zatvorena u džinovski mehur vremena i poslata u budućnost sve do onog trenutka u kome je Vaseljena došla do kraja.

Ovo je, kako bi mnogi kazali, nemoguće.

U njemu, gosti zauzimaju (hoćesu do-zauzimati) mesta za stolovima i jedu (hoćesu do-posmatrati) dok čitavo postanje eksplodira oko njih.

A to je, kako bi mnogi kazali, takođe nemoguće.

Možete da dođete (možetesu dođesu do-kad) u bilo koji termin bez prethodne najave (posle-do preposle najave) jer mesta možete rezervisati retroaktivno kada se vratite u svoje vreme (možeteda do-rezervisati jestenta do preposle poslećimno vraćodlazeći retrokući).

Ovo je, kako bi se mnogi sada pobunili, krajnje nemoguće.

U restoranu možete sresti zadivljujuću skupinu predstavnika celokupne civilizacije vremena i prostora i ručati zajedno sa njom (možetesu srestesu uz sa ručesu do-posle).

Ovo je, kao što se može strpljivo objasniti, takođe nemoguće.

Inače, mesto možete posetiti koliko god puta želite (mogesu do-po-set re-odposećujućivati - i tako dalje - za ostale glagolske ispravke konsultujte knjigu dr Stritmenšnera); pri tom možete biti sasvim sigurni da nikada nećete sresti samoga sebe, zbog nelagodnosti koju to obično izaziva.

A ovo, čak i da je ostatak istinit, što nije, bespogovorno je nemoguće, kažu sumnjičavci.

Sve što, dakle, treba da učinite jeste da uložite jednu paru na bankovni račun u sopstvenoj eri, a kada stignete do kraja vremena kamate će vam omogućiti da bez problema platite basnoslovnu cenu svoje večere.

Ovo je, kako mnogi tvrde, ne samo potpuno nemoguće, već i sasvim blesavo, i zbog toga su reklamni stručnjaci bastablonskog zvezdanog sistema izmislili sledeći slogan: 'Ako ste od jutros učinili šest nemogućih stvari, zbog čega ih ne zaokružite doručkom u Milivejsu, Restoranu na kraju Vaseljene?'

16.

Za barom, Zaphod je sve brže tonuo u blaženstvo. Njegove glave sudarale su se jedna sa drugom, a osmesi su bili sve raštimovaniji. Bio je idiotski srećan.

"Zaphode", reče Ford, "dok si još u stanju da govoriš, hoćeš li da mi kažeš šta se, kog fotona, dogodilo? Gde si bio? Gde smo mi bili? Sitnica, ali bih voleo da je raščistim."

Zaphodova leva glava istreznila se i gurnula desnu još dublje u tamu pijanstva.

"Aha", reče on, "bio sam tu i tamo. Hteli su da nađem čoveka koji vlada Vaseljenom, ali me to ne zanima. Ne verujem da ume da kuva."

Njegova leva glava gledala je desnu kako to govori, a onda je klimnula.

"Jest", kazala je, "trgni još jednu."

Ford popi još jedan pangalaktički grolj blaster, piće koje je jednom opisano kao alkoholni ekvivalent oružane pljačke u kojoj vas lopov tresne batinom po glavi - skupo i loše po glavu. Šta god da se desilo, pomisli Ford, baš ga i nije mnogo briga.

"Čuj, Forde", reče Zaphod, "sve je frudno i po."

"Misliš, sve je u redu."

"Ne", reče Zaphod, "ne mislim da je sve u redu. Onda ne bi bilo frudno i po. Ali ako baš hoćeš da znaš šta je bilo, samo ću ti reći da sam čitavu situaciju imao u džepu. U redu?"

Ford sleže ramenima.

Zaphod se zakikota u svoju čašu. Piće se preli preko ruba i poče da nagriza mermernu ploču bara.

Jedan nebeski ciganin priđe im i poče da svira na električnoj violini sve dok mu Zaphod nije dao gomilu novca, a onda je pristao da ode.

Ciganin je prišao Arturu i Trilijan koji su sedeli za drugim delom bara.

Ne znam kakvo je ovo mesto", reče Artur, "ali ježim se od njega."

"Popij još jedno piće", reče Trilijan. "Opusti se."

"Šta od toga da uradim?" reče Artur. "Te dve stvari u potpunosti isključuju jedna drugu."

"Jadni Arture, nisi ti za ovakav život, je l' da?"

"Ti ovo zoveš život?"

"Počinješ da zvučiš kao Marvin."

"Marvin je najbistriji mislilac koga poznajem. Šta misliš, kako da nateramo ovog violinistu da se skloni odavde?"

Kelner im priđe.

"Vaš sto je spreman", rekao je.

Gledano spolja, što se inače nikada nije desilo, restoran podseća na

džinovsku morsku zvezdu prilepljenu na izgubljeni komad stene. U svakom od njenih krakova nalaze se barovi, kuhinje i generatori polja sila koje štiti čitavo ustrojstvo, skupa sa smrvljenim odlomkom planete na koji je ono smešteno, kao i sa vremenskim turbinama koje celokupnu tvorevinu ljuljuškaju napred-nazad preko ključnog trenutka.

U središtu se nalazila divovska zlatna kupola, gotovo savršeno loptasta, a Zaphod, Ford, Artur i Trilijan prešli su sada u tu oblast.

Prizor pred njima zapremao je jedno pet tona najčistijeg sjaja koji se nalazio na svakoj raspoloživoj površini. Ostale površine nisu bile na raspolaganju, jer su već bile prekrivene draguljima, skupocenim morskim školjkama iz Santraginusa, zlatnim listovima, mozaičnom keramikom, gušterovim kožama i milionima drugih, neprepoznatljivih ukrasa i dekoracija. Staklo je svetlucalo, srebro je sijalo, zlato blistalo, Artur Dent je zurio.

"Vouii", reče Zaphod, "opala."

"Neverovatno", promuca Artur. "Sav taj narod...! Te stvari...!"

"Te stvari", reče Ford Prefekt mirno, "takođe su narod."

"Taj narod", ispravi se Artur, "i... taj ostali narod..."

"A tek osvetljenje...!" reče Trilijan.

"I stolovi..." reče Artur.

"Odeli...!" reče Trilijan.

Kelner pomisli kako zvuče poput para divljaka koji su prvi put sišli u grad.

"Kraj Vaseljene vrlo je popularan", reče Zaphod, probijajući se nesigurno između stolova, od kojih se neki napravljani od mermera, neki od najčistijeg ultramahagonija, neki čak i od platine, a za svakim je sedela grupa neobičnih stvorenja, ćeretala i proučavala jelovnike.

"Ljudi vole da se pripreme za ovo", nastavio je Zaphod. "To im daje osećanje izuzetnosti."

Stolovi su bili raspoređeni u širokom luku oko središnje pozornice na kojoj

je malena grupa muzičara svirala laku muziku; po Arturovoj skromnoj proceni, bilo je najmanje hiljadu stolova, a razbacane među njima nalazile su se palme koje su se njihale, šištavi vodoskoci, groteskni kipovi - ukratko, sve one sporedne stvari zajedničke restoranima u kojima se vrlo malo štedi da bi se ostavio utisak da se nimalo ne štedi. Artur se obazre, napola očekujući da će videti da se to, u stvari, snima reklama za Ameriken Ekspres.

Zaphod podgurnu Forda, a ovaj podgurnu Zaphoda.

"Vouii", reče Zaphod.

"Opala", reče Ford.

"Moj pradede mora da je stvarno zeznuo kompjuter, znaš", reče Zaphod. "Rekao sam mu da nas odvede do najbližeg mesta na kome ima klope, a on nas šalje na kraj Vaseljene. Podseti me da mu se jednog dana nekako odužim."

Zastao je.

"Ej, znaš da su svi ovde? Svi oni koji su nekad bili neko i nešto."

"Nekad bili?" upita Artur.

"Na kraju Vaseljene prisiljen si da tokom govora strašno često koristiš prošlo vreme", reče Zaphod, "jer sve što je bilo, bilo je. Čao, momci", reče on obližnjem paru stvorenja u obliku džinovskih iguana. "Kako ste mi bili?"

"Je li to Zaphod Biblbroks?" upita jedna iguana drugu.

"Izgleda", odvrati druga iguana.

"E pa, stvarno, svega ima na ovom svetu", reče prva iguana.

"Što ti je život!" reče druga iguana.

"Ono što sam napraviš od njega", reče prva i potom obe utonuše u ćutanje. Čekale su najveličanstveniju predstavu u Vaseljeni.

"Hej, Zaphode", reče Ford, zamahnu rukom da ga uhvati za mišicu, ali, usled dejstva trećeg pangalaktičkog grgolj blastera, promaši. Zatim uperi nesigurni prst.

"Eno ga, tamo, jedan moj stari drugar", rekao je. "Hotblek Deziato! Vidiš, onaj za stolom od platine, obučen u platinsko odelo."

Zaphod pokuša da sledi pogledom Fordov prst, ali od toga mu se samo zavrte u glavi. Onda ga je konačno spazio.

"Aha", reče on, a shvati tek trenutak kasnije. "Ej", dodade, "ala je taj tip radio na megaveliko! Ouu, veće od svega do sada. Osim mene."

"Ma, ko je to?" upita Trilijan.

"Hotblek Deziato?" reče Zaphod zapanjeno. "Ne znaš? Nikada nisi čula za Zonu Katastrofe?"

"Ne", reče Trilijan, jer stvarno nije čula.

"Najveći", reče Ford, "najbučniji..."

"Najbogatiji", pomože mu Zaphod.

"...Rok sastav u istoriji čitave..." tražio je reč.

"...Čitave istorije", dopuni ga Zaphod.

"Ne", rekla je Trilijan.

"Auuuu", reče Zaphod. "Stigosmo do kraja Vaseljene, a ti nisi do sada ni živela. Šta si samo propustila!"

On je odvede do stola, tamo gde je kelner sve vreme čekao. Artur ih je sledio, osećajući se vrlo izgubljeno i usamljeno.

Ford se otetura kroz gužvu da bi obnovio staro prijateljstvo.

"Ej, ovaj, Hotbleče", pozvao je, "kako si? Baš mi je drago što te vidim, stari moj. Kako galama? Izgledaš sjajno, stvarno vrlo, vrlo debelo i nezdravo. Zadivljujuće." On pljesnu čoveka po leđima i blago se iznenadi kada vide da to nije izazvalo nikakvu reakciju. Pangalaktički grgolj blasteri koji su se komešali po njemu rekoše mu da navali bez obzira.

"Sećaš li se starih dana?" upitao je. "Kada nismo izbijali iz nekih mesta. Bistro 'Protivzakoniti', sećaš li se? Dućan 'Kod Slimove guše'. 'Gadnodromska Cugarama'. To su bili divni dani, eh?"

Hotblek Deziato nije izneo nikakav stav o tome jesu li to bili divni dani ili ne. Fordu to nije smetalo.

"A kada ogladnimo, predstavljali smo se kao sanitarni inspektori, sećaš li se? Pa smo išli okolo i konfiskovali klopnu i piće, ha? Sve dok nismo zaradili trovanje hranom. Oh, pa onda, one noći kada smo pričali i cugali po onim smrdljivim sobičcima iznad Kafea Lu u Greteninom Gradu na Novom Betelu, a ti si stalno sedeo u drugoj sobi i pokušavao da pišeš pesme na svojoj citri, o Bože, kako smo ih svi mrzeli. Ti si govorio da te nije briga za to, a mi smo govorili da nas jeste, jer smo ih toliko mrzeli." Na Fordove oči počeo da se navlači skrama.

"A ti si rekao da ne želiš da postaneš zvezda", nastavio je, valjajući se u nostalgiji, "jer prezireš sistem koji ih okružuje. A mi smo rekli - Hadra i Salidžu i ja - da po našem mišljenju nemaš izbora. I šta sad radiš. Kupuješ prave zvezdane sisteme!"

Okrenuo se i zamolio za pažnju prisutne za okolnim stolovima.

"Ovde je", reče on, "čovjek koji kupuje zvezdane sisteme!"

Hotblek Deziato nije pokušao ni da potvrdi ni da porekne ovu izjavu i pažnja privremene publike brzo je splasnula.

"Imam osećaj da je i ovde neko pijan", promrmljalo je ljubičasto stvorenje koje je podsećalo na četku zamočenu u vinsku čašu.

Ford se blago zatetura i sruči u stolicu naspram Hotbleka Deziata.

"Kako ide ona stvar?" upitao je, nesmotreno se oslonio na bocu i prevrnuo je - kako se ispostavilo, pravo u čašu koja je stajala pored nje. Da srećna slučajnost ne bi ostala neiskorišćena, iskapio je čašu.

"Ona mnogo moćna stvar", produžio je, "Kako ono ide? 'Bvarm! Bvarm! Baderr!', a na koncertnim izvođenjima predviđeno je da se onaj brod sruši pravo na sunce, a to ti, bome, i izvedeš!"

Ford tresnu pesnicom o dlan da bi grafički ilustrovao taj podvig. Ponovo je

preturio bocu.

"Brod! Sunce! Vam bang!" kroknuo je. "Ma, zaboravite lasere i ostale tričarije! Vi, momci, bavite se protuberancama i pravim sunčevim pegama. Oh, a tek što su vam pesme strašne."

Oči su mu sledile tok pića koje je iz boce klokotalo na sto. Nešto treba da se preduzme u vezi sa tim, pomislio je on.

"Ej, hoćeš piće?" upitao je. U njegov zakrčeni um počela je da prodire svest o tome da nešto nedostaje u ovom susretu i da je to na neki način povezano sa činjenicom da debeljko koji je sedeo naspram njega u svome platinskom odelu i sa srebrnim šeširom sve do sada nije rekao 'Ćao, Forde' ili 'Baš mi je drago što smo se sreli posle tolikih godina' - niti, u stvari, bilo šta drugo. Štaviše, do sada se nije ni pomerio.

"Hotblek?" reče Ford.

Ogromna, mesnata šaka spusti mu se na rame i odgurnu ga. On nespretno slete sa svog sedišta i upilji se nagore, ne bi li proverio može li da opazi vlasnika neugodne ručerde. Vlasnika nije bilo teško opaziti, jer bio je visok preko dva metra i ne baš krhko građen. U stvari, bio je građen onako kako se prave kožne sofe, sav svetlucav, uglačan, kvrgav i veoma dobro nabijen. Odelo u koje je bio nagurao ljudsko telo delovalo je kao da mu je jedina svrha u životu da demonstrira koliko je bilo teško smestiti takvo telo u njega. Lice mu je imalo površinu nalik pomorandžinoj kori u boji jabuke, ali tu se okončavala svaka sličnost sa bilo čime slatkim.

"Mali..." reče glas koji je sleteo sa čovekovih usana kao da se pre toga mnogo gadno proveo tamo dole u njegovim grudima.

"Ovaj, da?" reče Ford razgovorljivo. Teturavo se ispravio na stopala i razočarao kada je shvatio da se vrh njegove glave nije našao na većoj visini u odnosu na čovekovo telo.

"Briši", reče čovek.

"Oh, je l' da?" reče Ford, pitajući se koliko pametno postupa, "a ko si ti?"

Čovek na trenutak razmisli. Nije bio naviknut da mu postavljaju takva pitanja. Ipak, posle izvesnog vremena dao je odgovor.

"Ja sam onaj koji ti kaže da brišeš", rekao je, "pre nego što te sam zbrišem."

"Čuj", reče Ford nervozno - pozeleo je da u glavi prestane da mu se vrti, kako bi mogao da se uhvati ukoštac sa situacijom - "čuj", produžio je, "ja sam stari Hotblekov drugar, a..."

On pogleda Hotbleka Deziata, koji još nije mrdnuo ni trepavicom.

"...A..." reče Ford, pitajući se šta bi bilo dobro da kaže posle tog 'a'.

Ogromni čovek izbacila čitavu rečenicu koja je dolazila posle 'a'.

"A ja sam telesni čuvar gospodina Hotbleka", glasila je ta rečenica, "i odgovoran sam za njegovo telo, a nisam odgovoran za tvoje i zato ga vuci odavde pre nego što se ošteti."

"E pa, čekaj trenutak", reče Ford.

"Nikakav trenutak!" zatutnjao je telesni čuvar. "Nikakvo čekanje! Gospodin Deziato ne razgovara ni sa kim!"

"Pa, možda bi mogao da ga pustiš da sam kaže šta misli o tome", reče Ford.

"On ne razgovara ni sa kime!" dreknu telesni čuvar.

Ford ponovo bojažljivo pogleda Hotbleka i bi prisiljen da prizna samome sebi kako je istina, izgleda, na strani telesnog čuvara. Još nije bilo ni nagoveštaja nekog pokreta, da i ne pominjemo zanimanje za Fordovo zdravlje.

"Zašto?" reče Ford. "Šta mu je?"

I telesni čuvar mu reče.

17.

'Autostoperski vodič kroz Galaksiju' beleži da 'Zonu Katastrofe', plutonijumski rok sastav iz oblasti Gagrakake, svi drže ne samo za najbučniji rok sastav, već, zapravo, za najjači izvor buke koji postoji. Redovni posetioци njihovih koncerata smatraju da je zvuk koji oni proizvode najlepše slušati iz ogromnih, betonskih bunkera smeštenih na oko trideset sedam milja od pozornice, dok sami muzičari sviraju na svojim instrumentima uz pomoć daljinske kontrole sa dobro izolovanog svemirskog broda koji ostaje na orbiti planete - ili, češće, na orbiti neke druge planete.

Uopšte uzev, njihove pesme su vrlo jednostavne i uglavnom slede poznati motiv o tome kako mladić-stvorenje sreće devojku-stvorenje pod srebrnim mesecom, koji potom eksplodira bez ikakvog vidljivog razloga.

Mnogi svetovi danas su u potpunosti zabranili njihove nastupe, ponekad iz umetničkih razloga, ali najčešće zbog toga što sistem obraćanja publici koji koristi sastav krši lokalne propise o ograničenom korišćenju strateškog naoružanja.

Ali to nije smanjilo njihove prihode koji potiču od proširivanja granica čiste hipermatematike, a njihov glavni računovođa nedavno je postavljen za profesora neomatematike na Maksimegalomanskom univerzitetu kao znak priznanja za njegovu opštu i specijalnu teoriju poreskih prijava 'Zone Katastrofe', gde dokazuje da čitavo ustrojstvo prostornovremenskog kontinuuma ne samo da je zakrivljeno, već je, u stvari, potpuno uvrnuto.

Ford se dotetura do stola za kojim su sedeli Zaphod, Artur i Trilijan i čekali da počne zabava.

"Oću da jedem", reče Ford.

"Ćao, Forde", reče Zaphod. "Jesi li popričao sa velikim galamdžijom?"

Ford neodređeno zatrese glavom.

"S Hotblekom? Pa jesam, u neku ruku."

"Šta kaže?"

"Pa, u stvari ne baš Bog zna šta. On je... ovaj..."

"Aha?"

"Provodi godinu dana mrtav zbog poreza. Moram da sednem."

Seo je.

Približio im se kelner.

"Želite li jelovnik?" upitao je. "Ili ćete da probate specijalitet večeri?"

"Ha?" upita Ford.

"Ha?" upita Artur.

"Ha?" upita Trilijan.

"To!" reče Zaphod. "Daj meso, pa ćemo sesti i jesti."

U malenoj sobi, u jednom od krakova kompleksa restorana, visoka, mršava, izdužena prilika odgurnu zavesu u stranu i zaborav minu njenim licem.

Nije to bilo privlačno lice, možda zato što je zaborav već toliko puta minuo njime. Za početak, bilo je previše izduženo, oči su bile upale i sa podočnjacima, obrazi previše ispijeni, usne pretanke i preširoke, a kada su se rastvorile, njegovi zubi previše su podsećali na isturene kibic-prozore koje je neko nedavno oprao. I ruke koje su držale zavesu bile su dugačke i tanke: osim toga, bile su hladne. Ovlaš su dodirivale nabore zavese i odavale utisak da bi, kada ih ne bi budno držao na oku, odgmizale za svoj račun i napravile nešto jezivo u nekom budžaku.

Pustio je zavesu i užasna svetlost koja je poigravala na njegovom licu ode da poigra na nekom zdravijem mestu. Nemirno je koračao po maloj odaji, poput bogomoljke koja razmišlja o večernjoj molitvi, i konačno seo na trošnu stolicu pokraj stočića na nogarima, počevši da prelistava nekoliko papira na

kojima su bili ispisani vicevi.

Oglasilo se zvonce.

Odgurnuo je tanki svežanj papira i ustao. Njegove ruke ovlaš dodirnuše jedan deo od milion ukrasa duginih boja koji su mu prekrivali odelo, a onda je nestao kroz vrata.

U restoranu, svetla se prigušiše, muzika ubrza ritam, usamljena tačka svetlosti zari se u tamu stepeništa koje je vodilo do središta pozornice.

Na vrhu stepeništa pojavi se visoka prilika odevena u blistave boje. Čovek istrča na pozornicu, malo se naže pred mikrofonom, jednim zamahom dugačke, tanke ruke odvoji ga sa postolja i na trenutak zastade, klanjajući se publici levo i desno, zahvaljujući na pljesku i pokazujući svoje kibic-prozore. Mahnuo je bliskim prijateljima u publici, iako takvih nije bilo, i sačekao da pljesak zamre.

Podigao je ruku i nasmejao se osmehom koji ne samo da se pružao od uha do uha, već kao da se na neki način prostirao i izvan granica njegovog lica.

"Hvala vam, dame i gospodo!" kliknuo je. "Hvala vam veliko. Hvala vam od sveg srca."

Gladao ih je blistavim očima.

"Dame i gospodo", rekao je, "Vaseljena kakvu poznajemo do ovog trenutka postoji već preko sto sedamdeset hiljada miliona milijardi godina i završiće se kroz nešto više od pola časa. I zato, dobro došli u Milivejs, Restoran na kraju Vaseljene!"

Jednim pokretom spretno izazva novu salvu spontanog pljeska. Drugim pokretom je prekide.

"Ja sam vaš domaćin večeras", rekao je. "Ime mi je Maks Kvordlplin..." (Svi su to znali, njegova tačka bila je čuvena širom poznate Galaksije, ali on je to izgovorio radi novog pljeska, na kome se zahvalio skromnim osmehom i mahanjem). "...I baš stižem sa drugog kraja vremena, gde sam bio domaćin

programa u baru 'Burger Velikog Praska' - i, mogu vam reći, dame i gospodo, da smo tamo imali vrlo uzbudljivo veče - a sada ću biti sa vama tokom ovog značajnijeg istorijskog događaja - kraja same istorije!"

Nova salva pljeska brzo je zamrla kada su se svetla još više pritulila. Na svakom stolu sveće se upališe same od sebe i oteše prigušeni uzdah od svih prisutnih, ovenčavši ih sa hiljadu majušnih, treptavih plamičaka i milion pritajenih senki. Drhtaj uzbuđenja prođe zamračenim restoranom kada ogromna zlatna kupola nad njim poče vrlo, vrlo polako da bleđi, nestaje, čili.

Kada je produžio, Maksov glas bio je prigušen.

"Dakle, dame i gospodo", prošaptao je, "sveće su upaljene, orkestar svira tihu muziku i dok iznad nas kupola zaštićena poljem sila polako bleđi, postaje prozirna i otkriva nam tamno i zloslutno nebo otežano davnašnjom svetlošću potamnelih, nabreklih zvezda, vidim da smo svi spremni za čudesnu večernju apokalipsu!"

Čak je i blago muziciranje orkestra iščezlo kada je šok zaprepašćenja polegao po svima onima koji nikada ranije nisu videli taj prizor.

Čudovišna, užasna svetlost prosu se na njih

- odvratna svetlost

- uzavrela, kružna svetlost

- svetlost koja bi poružnela i sam pakao.

Dolazio je kraj Vaseljene.

Nekoliko dugih sekundi restoran se tiho okretao kroz pomamnu prazninu. Onda Maks ponovo progovori.

"Za sve one među vama koji su se ikada ponadali da će ugledati svetlost na kraju tunela", rekao je, "to vam je to."

Orkestar ponovo zasvira.

"Hvala vam, dame i gospodo", uskliknuo je Maks. "Za koji trenutak biću ponovo sa vama, a sada vas prepuštam izuzetno sposobnim rukama gospodina

Rega Nulifaja i njegovog Katakliizmičkog Komba. Molim veliki pljesak za Rega i njegove momke!"

Zastrašujući kaos na nebu i dalje je trajao.

Publika uz oklevanje zapljeska i trenutak ili dva potom ponovo se uspostavi normalan razgovor. Maks pođe između stolova, pričajući viceve, gromoglasno se smejući, radeći svoj posao.

Jedna krupna, mlečna životinja priđe stolu Zaphoda Biblbroksa; bio je to veliki, debeli, mesnati četvoronožac koji je ličio na vola, krupnih vodnjikavih očiju, malih rogova i sa nečim što je gotovo podsećalo na ponizni osmeh na licu.

"Dobro veče", reče ona, teško sevši na pod. "Ja sam specijalitet večeri. Smem li da vam ponudim delove svog tela?" Zagroktala je i zakrkljala, udobnije se namestila se i krotko ih pogledala.

Njen pogled uzvratili su izrazi zaprepašćenja i zbunjenosti Artura i Trilijan, rezignirano sleganje ramena Forda Prefekta i izraz najčistije gladi Zaphoda Biblbroksa.

"Možda parče plećke", predloži životinja. "U sosu od belog vina?"

"Ovaj, tvoje plećke?" upita Artur šapatom punim groze.

"Ali, gospodine, moje plećke, razume se", zabrundala je miroljubivo životinja, "zar smem da raspolažem tuđom?"

Zaphod skoči na noge i poče da opipava i štipka plećku životinje, ne bi li proverio kakvog je kvaliteta.

"Ili, recimo, but - stvarno je odličan", kazala je životinja. "Negovala sam ga i jela puno žita, tako da na njemu ima mnogo dobrog mesa." Ona dobroćudno zagrokta, ponovo zakrklja i poče da preživa, a zatim opet vrati hranu u stomak.

"Ili možda jedan paprikaš?" dodala je.

"Hoćeš da kažeš da ova životinja, u stvari, traži da je pojedemo?" prošapta

Trilijan Fordu.

"Ja?" zgranu se Ford staklastog pogleda. "Ništa ja ne kažem."

"Pa to je stvarno užasno", uzviknuo je Artur. "Najodvratnija stvar koju sam ikada čuo!"

"U čemu je problem, Zemljanine?" upita Zaphod, čija se pažnja prenela na ogromni but životinje.

"Naprosto ne želim da pojedem životinju koja stoji preda mnom i nagovara me da to učinim", reče Artur. "To je bezdušno."

"Bolje nego da pojedješ životinju koja ne želi da je pojedu?"

"Nije stvar u tome", pobunio se Artur. Onda je na trenutak razmislio. "U redu", rekao je, "možda stvar i jeste u tome. Nije me briga. Neću sada da mislim na to. Samo ću... ovaj..."

Oko njega, Vaseljena je besnela u svojim samrtnim grčevima.

"Mislim da ću uzeti samo zelenu salatu", promrmljao je.

"Smem li da vam predložim da razmislite o mojoj džigerici?" upitala je životinja. "Do ovog trenutka sigurno je izuzetno bogata i meka, jer kljukam se već mesecima."

"Zelenu salatu", rekao je Artur odlučno.

"Zelenu salatu?" ponovi životinja i sa neodobravanjem zakoluta očima prema Arturu.

"Hoćeš da kažeš", reče Artur, "da ne bi trebalo da uzmem zelenu salatu?"

"Pa", reče životinja, "znam mnoge biljke čije je mišljenje po tom pitanju vrlo jasno. U stvari, to je razlog zbog koga je najzad doneta odluka da se čitav zapetljani problem jednostavno preseče tako što će se uzgojiti životinja koja želi da je pojedu i koja će biti sposobna da to jasno i glasno kaže. I tako, evo me ovde."

Blago se naklonila.

"Ma, slušaj ti", reče Zaphod, "mi smo naoštrili zube na klopnu i nećemo

sada da tupimo o glupostima. Četiri lepa odreska, molim te, i to brzo. Ništa nismo jeli već pet stotina sedamdeset šest hiljada miliona godina."

Životinja se podiže na noge i dobroćudno zagrokta.

"Pametan izbor, gospodine, ako mi dozvoljavate da tako kažem. U redu", reče ona, "odoh ja da se ubijem."

Okrenula se i prijateljski namignula Arturu.

"Bez brige, gospodine", rekla je. "Biće vrlo humano."

Odgegala se u kuhinju bez žurbe.

Nekoliko minuta kasnije stigao je kelner sa četiri ogromna odreska koji su se pušili. Zaphod i Ford navališe na hranu kao kurjaci, bez imalo oklevanja. Trilijan je zastala, a onda slegla ramenima i načela svoj odrezak.

Artur je posmatrao sve to sa blagim osećajem mučnine.

"Ej, Zemljanine", reče Zaphod i pakosno se isceri onim licem koje nije halapljivo žvakalo, "šta te grize?"

A orkestar je svirao.

Širom restorana ljudi i stvorenja opustili su se i ćeretali. Vazduh su ispunjavali razgovori o svemu i svačemu, izmešani sa mirisima egzotičnih biljaka, čudnovate hrane i jakih vina. Beskonačni broj milja u svim pravcima sveopšta kataklizma bližila se zaprepašćujućem vrhuncu. Maks baci pogled na sat i sa osmehom se vrati na pozornicu.

"A sada, dame i gospodo", blistao je on, "da li se svi divno zabavljate poslednji put?"

"Da", viknuše oni koji viču 'da' kada ih komičari pitaju da li se divno zabavljaju.

"Pa to je sjajno", oduševljavao se Maks, "krajnje sjajno. I dok se fotonske oluje skupljaju u uskovitlane gomile oko nas, spremne da rastrgnu poslednja sunca u stanju crvenog usijanja, ubeđen sam da ćete skupa sa mnom uživati u onom za šta sam siguran da ćemo otkriti kako predstavlja neizmerno

uzbudljiv i izuzetan doživljaj."

Zastao je. Svetlucavim očima osmotrio je publiku.

"Verujete mi, dame i gospodo", rekao je. "Posle ovoga nema ničega što ostaje nedovršeno."

Ponovo je zastao. Večeras je sve teklo bez greške. Vodio je ovu predstavu mnogo puta, iz noći u noć. Doduše, reč 'noć' ovde na kraju vremena nije imala baš mnogo smisla. Ostalo je samo beskrajno ponavljanje konačnog trenutka, dok se restoran lagano njihao napred-nazad preko najdaljeg ruba vremena. Ali izraz 'noć' dobro je zvučao i publika se uvijala u njegovoj bolesnoj šaci. Glas mu se spusti. Morali su da se napregnu da bi ga čuli.

"Ovo", rekao je, "predstavlja zaista potpuni kraj, ledenu pustoš u kojoj nestaje čitava veličanstvena uzvišenost postojanja. To vam je, dame i gospodo, ono poslovično 'to'."

On još više utiša glas. U potpunoj tišini koja je nastala ni muva se ne bi usudila da pročisti grlo.

"Posle ovoga", rekao je, "nema ničega. Praznina. Ništavilo. Zaborav. Nema baš ničega..."

Oči mu zablistaše - ili su svetlucale?

"Ničega... Izuzev, razume se, dezerta i sjajnog izbora aldebaranskog likera!"

Orkestar odsvira tuš. On požele da to nisu uradili, nije mu to bilo potrebno, umetniku takvog kalibra. On je bio u stanju da koristi publiku kao sopstveni muzički instrument. Smejali su se sa olakšanjem. On nastavi.

"I bar jednom", kliknuo je razdragano, "nema potrebe da brinete hoćete li sutra biti mamurni - zato što sutra nikada neće doći!"

Nasmešio se svojoj srećnoj, nasmejanoj publici. Podigao je pogled prema nebu, koje je svake noći prolazilo kroz istu rutinu umiranja. Ali taj pogled trajao je samo delić sekunde. Imao je poverenja da će nebo obaviti svoj posao,

onako kako jedan profesionalac veruje drugome.

"A sada", kazao je, koračajući pozornicom, "po cenu opasnosti da ugrozim taj divni osećaj osujećenosti i besmisla na ovom mestu večeras, želim da poželim dobrodošlicu nekim grupama."

Izvukao je karticu iz džepa.

"Da li je sa nama" - podigao je ruku da bi zaustavio pljesak - "da li je sa nama grupa iz zanselkvazarskog Flamarionovog bridž kluba sa Votrvojda Kvernskog? Da li su tu?"

Iz pozadine je dopirao sve veći pljesak, ali on se pretvarao da ne čuje. Osvrtao se, pokušavajući da ih nađe.

"Jesu li ovde?" upitao je ponovo, ne bi li izazvao jači pljesak.

"Ah, evo ih. E pa, vreme je za poslednji pozdrav, momci - i bez neozbiljnosti, setite se da je ovo veoma svečani trenutak."

On utiša smeh.

"A da li je sa nama, da li je tu... grupa nižih božanstava sa Asgarda?"

Zdesna se začu tutnjava groma. Munje sevnuše pozornicom. Mala grupa kosmatih ljudi sa šlemovima samozadovoljno je sedela sa čašama podignutim prema njemu.

Propale zvezde, pomisli on za svoj račun.

"Pažljivo sa tim čekićem, gospodine", rekao je.

Ponovili su svoj trik sa sevanjem. Maks im se hladno nasmeši.

"Kao treće", rekao je, "treće, grupa Mladih konzervativaca sa Sirijusa B, jesu li ovde?"

Grupa lepo obučenih psića prestade da keveće jedan na drugog i poče da keveće prema pozornici. Nerazumljivo su lajali.

"Da", reče Maks, "pa, sami ste krivi za to, razumete?"

"I konačno", nastavi Maks, stišavajući publiku i uozbiljivši se, "konačno, verujem da je večeras sa nama i grupa vernika, vrlo iskrenih i posvećenih

vernika, iz Crkve drugog dolaska velikog proroka Zarkona."

Bilo ih je dvadesetak, sedeli su na rubu odaje, asketski odeveni, kruto su sedeli i sipali u čaše mineralnu vodu, odvojeni od ostatka svečanosti.

Nezadovoljno zažmirkaše kada ih je reflektor obasjao.

"Evo ih", reče Maks, "strpljivo sede i čekaju. Rekao je da će se vratiti i pustio vas da dugo čekate i zato, drugari, nadajmo se da žuri, jer ostalo mu je još samo osam minuta!"

Grupa Zarkonovih sledbenika kruto je sedela, odbijajući da pokaže kako su je uzdrмали talasi nemilosrdnog smeha koji su ih zapljuskivali.

Maks počeo da obuzdava publiku.

"Ne, ozbiljno, narode, ozbiljno, bez uvrede. Ne, ja znam da se ne bi trebalo izrugivati iskrenom verovanju i zato molim veliki pljesak za velikog proroka Zarkona..."

Publika sa poštovanjem zapljjeska.

"...ma gde da je nestao!"

Poslao je poljubac grupi čija su lica bila kao okamenjena i vratio se na središte pozornice.

Dohvatio je visoku stolicu i seo na nju.

"A ipak je divno", produžio je, "videti da vas je večeras toliko na ovom mestu - zar ne? Krajnje divno. Jer ja znam da se mnogi od vas često vraćaju ovamo i mislim da je to prekrasno, doći i posmatrati ovaj konačni svršetak svega, a onda otići natrag, svome domu, u sopstvenu eru... Podizati porodice, boriti se za nova i pravednija društva, vojevati užasne ratove za stvari u čiju ste ispravnost ubeđeni... To stvarno čoveku daje nadu za bolju budućnost svih oblika razumnog života. Osim što, razume se" - pokazao je rukom prema sevanju haosa iznad i oko njih - "mi znamo da nade nema..."

Artur se okrete Fordu - još nije sasvim svario čitavo to mesto.

"Slušaj, svakako", rekao je, "ako će se Vaseljena svršiti... zar nećemo i mi

sa njom?"

Ford mu uputi pogled od tri pangalaktička grgolj blastera - drugim rečima, prilično nesiguran pogled.

"Ne", rekao je. "Pazi ovamo", kazao je, "čim se nađeš u ovome, obuhvati te taj neverovatni štos od vremenskog vorpa polja sila. Ili tako nekako."

"Oh", reče Artur. Ponovo je usredsredio pažnju na tanjir supe koji je uspeo da iskamči od kelnera u zamenu za odrezak.

"Pazi ovamo", reče Ford, "pokazaću ti."

Zgrabio je salvetu sa stola i nespretno zamahao njime.

"Pazi ovamo", ponovio je, "zamisli ovu salvetu, je l' tako, kao vremensku Vaseljenu, je l' tako? A ovu kašiku kao prenosni mod krive materije..."

Da izgovori ovo poslednje trebalo mu je poprilično vremena, a Artur nije želeo da ga prekida.

"Tom kašikom sam jeo", kazao je.

"Dobro", reče Ford, "zamisli ovu kašiku" - našao je drvenu kašičicu na tacni sa začinima - "Ovu kašiku" - ali imao je problema da je podigne - "ne, bolje ovu viljušku..."

"Ej, hoćeš da ostaviš moju viljušku?" zareža Zaphod.

"Dobro", reče Ford "dobro, dobro. Zašto ne bismo uzeli... Zašto ne bismo uzeli da je ova čaša vina temporalna Vaseljena..."

"Šta, ta koju si upravo oborio na pod?"

"Jesam li to ja uradio?"

"Da."

"Dobro", reče Ford. "Nije bitno. Hoću da kažem... Hoću da kažem, pazi ovamo, znaš - znaš li kako je Vaseljena, u stvari, nastala?"

"Ne", reče Artur, koji je poželeo da to nikada nije ni pomenuo.

"Dobro", reče Ford, "zamisli ovako. U redu. Zamisli da imaš jednu kadu. U redu. Ogromnu, okruglu kadu. Od abonovine."

"Odakle?" reče Artur. "Sve proizvođače uništili su Vogoni."

"Nema veze."

"Ma nemoj."

"Slušaj."

"Dobro."

"Imaš tu kadu, vidiš? Zamisli da imaš kadu. Od abonovine. I da je konusna u preseku."

"Konusna?" reče Artur. "Ma koja to..."

"Pssst!" reče Ford. "Konusna je. Sad šta treba da uradiš, vidiš, treba da je napuniš sitnim belim peskom, je l' tako? Ili šećerom. Sitnim, belim peskom i/ili šećerom. Šta god ti je pri ruci. Nema veze. I šećer je dobar. A kada se napuni, iščupaš čep... je l' slušaš?"

"Slušam."

"Iščupaš čep i sve iscure, razumeš, iscure kroz rupu na dnu."

"Shvatam."

"Ne shvataš. Ništa ti ne shvataš. Još nisam došao na ono glavno. Hoćeš da čuješ glavnu stvar?"

"Reci mi glavnu stvar."

"Reći ću ti glavnu stvar."

Ford razmisli na trenutak, pokušavajući da se seti šta ono beše glavna stvar.

"Glavna stvar", reče on, "jeste ovo. Uzmeš i snimiš sve to."

"Moćna stvar", složio se Artur.

"Uzmeš filmsku kameru i snimiš sve to."

"Moćno."

"Nije to glavna stvar. Ovo je glavna stvar, sad se sećam da je to glavna stvar. Glavna stvar je da pustiš film kroz projektor ... unatrag!"

"Unatrag?"

"Da, puštanje unatrag je glavna stvar, znam, sigurno. I onda sediš i gledaš i izgleda kao da se sve pojavljuje iz rupe i zavojito penje dok ne napuni čitavu kadu. Razumeš?"

"I tako je nastala Vaseljena?" upita Artur.

"Ne", reče Ford, "ali je mnogo zabavno za gledanje."

Pružio je ruku da dohvati čašu sa vinom.

"Gde je moja čaša sa vinom?"

"Na podu."

"Ah."

Odgurnuvši stolicu da bi se sagao i pogledao, Ford se sudari sa malim, zelenim kelnerom koji je prišao stolu noseći prenosni telefon.

Ford se izvini kelneru i objasni da se to dogodilo zbog toga što je strašno pijan.

Kelner reče da je sve u redu i da ga potpuno razume.

Ford se zahvalio kelneru na ljubaznom razumevanju, pokušao da zagladi kosu prstima, promašio za šest inča i srušio se pod sto.

"Gospodin Zaphod Biblbros?" pitao je kelner.

"Ovaj, da?" reče Zaphod, dižući pogled sa trećeg odreska.

"Telefonski poziv za vas."

"Hej, šta?"

"Telefonski poziv, gospodine."

"Za mene? Ovde? Hej, ali ko zna da sam ovde?"

Jedan od njegovih umova počeo brzo da razmišlja. Drugi je bez žurbe uživao u hrani koju je i dalje proždirao.

"Oprostićete mi ako produžim?" upita glava koja je jela i produži.

Sada je već toliko ljudi tragalo za njim da je izgubio svaki račun. Nije trebalo da uđe tako upadljivo. A, do đavola, zašto da ne, pomislio je. Otkud znaš da li se dobro zabavljaš ako te pri tom niko ne posmatra?"

"Možda te je neko odavde otkucao galaktičkoj policiji?" reče Trilijan. "Svi su videli kada si ušao."

"Misliš da hoće da me uhapse preko telefona?" reče Zaphod. "Može biti. Opasan sam ti ja kad me pritesnu."

"Jeste", reče glas ispod stola, "toliko brzo pukneš da ljude pogode šrapneli."

"Hej, šta je ovo, sudnji dan?" zareža Zaphod.

"Moramo li i mi to da vidimo?" upita Artur uznemireno.

"Ne žurim se ja", promrmlja Zaphod. "U redu, ko je taj tip na telefonu?" šutnuo je Forda. "Hej, diži se, mali", rekao je. "Možda mi zatrebaš."

"Ja", rekao je kelner, "ne poznajem lično metalnog gospodina o kome je reč, ser..."

"Metalnog?"

"Da, ser."

"Jesi li rekao metalnog?"

"Da, ser. Rekao sam da ne poznajem lično metalnog gospodina o kome je reč..."

"U redu, produži."

"Ali obavešten sam da već priličan broj milenijuma očekuje vaš povratak. Izgleda da ste otišli odavde u priličnoj žurbi."

"Otišli odavde?" reče Zaphod. "Šta je tebi? Tek što smo stigli ovamo."

"Zaista, gospodine", bio je uporan kelner, "ali pre nego što ste stigli, gospodine, shvatio sam da ste otišli."

Zaphod proverio u jednom od svojih mozgova, pa u drugom.

"Hoćeš da kažeš", rekao je, "da smo otišli odavde pre nego što smo stigli ovamo?"

Biće ovo dugačka noć, pomislio je kelner.

"Tačno tako, ser", rekao je.

"Mali, mislim da bi tvoj psihoanalitičar imao čime da se pozabavi", rekao je Zaphod.

"Ne, stani malo", reče Ford i ponovo se pojavi iznad stola, "a gde je, u stvari, ovo?"

"Da budemo potpuno precizni, ser ovo je svet B Žablje zvezde."

"Ali tek što smo otišli odande", pobuni se Zaphod. "Otišli smo odande i došli u Restoran na kraju Vaseljene."

"Da, ser", reče kelner, koji je sada ponovo bio na domaćem terenu, "jedan je podignut na ruševinama drugoga."

"Oh", reče Artur ozareno, "hoćeš da kažeš da smo putovali kroz vreme, ali ne i kroz prostor."

"Slušaj, ti polurazvijeni gorilko", ubaci se Zaphod, "nađi neko drvo pa se popni, važi?"

Artur se naroguši.

"Idi lupaj glavom o glavu, četvorooki", predložio je Zaphodu.

"Ne, ne", rekao je kelner Zaphodu, "vaš majmun ima pravo, ser."

Artur gnevno zamuca i ne uspe da uzvрати ništa razumljivo.

"Skočili ste u budućnost... oko pet stotina sedamdeset šest hiljada miliona godina, čini mi se; a istovremeno se niste pomerili sa mesta", objasnio je kelner. Nasmesio se. Imao je predivan osećaj da je izvojevao pobedu nad nečim što je delovalo nepobedivo.

"Tako je!" reče Zaphod. "Sad sam shvatio. Rekao sam kompjuteru da nas pošalje do najbližeg mesta na kome ima klope i on je tačno to i učinio. Pet stotina sedamdeset šest hiljada miliona godina tamo ili ovamo, nismo se ni pomerili sa mesta. Baš lepo."

Svi su se složili da je to mnogo lepo.

"Ali", reče Zaphod, "ko je taj tip na telefonu?"

"A šta se desilo sa Marvinom?" upita Trilijan.

Zaphod se pljesnu šakama po glavama.

"Android-paranoid! Ostavio sam ga da zanoveta na svetu B Žablje zvezde."

"Kada je to bilo?"

"Pa, ovaj, pre pet stotina sedamdeset šest hiljada miliona godina, pretpostavljam", reče Zaphod. "Hej, ovaj, dodaj mi taj brbljomat, tanjirski zapovedniče."

Obrve malog kelnera zbunjeno se prošetaše njegovim čelom.

"Molim, gospodine?" rekao je on.

"Telefon, kelneru", reče Zaphod i ote mu ga. "Vi, momci, tako ste neobavešteni da je pravo čudo ako znate i kako se zovete."

"Zaista, gospodine!"

"Hej, Marvine, jesi li to ti?" reče Zaphod u slušalicu. "Kako si, mali?"

Nastala je duga stanka pre nego što se na liniji začuo tanki, niski glas.

"Smatram da treba da znate da se osećam veoma potišteno."

Zaphod zakloni slušalicu rukom.

"Marvin je", reče on.

"Hej, Marvine", reče ponovo u slušalicu, "mi se ovde sjajno zabavljamo. Klopa, vino, maltretiranje posluge, a Vaseljena pravi 'boom'. Gde možemo da te nađemo?"

Ponovo stanka.

"Ne morate da se pravite da vas zanimam", reče Marvin konačno.

"Saviršeno dobro znam da sam samo bedni robot."

"U redu, u redu", rekao je Zaphod, "ali gde si?"

"'Okreni brodske motore, Marvine', kažu mi oni, 'otvori vazдушnu komoru broj tri Marvine'. 'Marvine, možeš li da podigneš ono parče papira?' Mogu li da podignem ono parče papira! Evo mene, mozga velikog poput planete, a oni me pitaju..."

"Da, da", reče Zaphod gotovo bez imalo saosećanja.

"Ali ja sam navikao na poniženja", zabrundao je Marvin. "Mogu čak da odem i gurnem glavu u kofu vode, ako to želite. Hoćete li da odem i gurnem glavu u kofu vode? Spremio sam već jednu. Samo trenutak."

"Ej, ovaj, Marvine..." umeša se Zaphod, ali prekasno. Iz slušalice je dopiralo samo žalosno lupkanje matala i brbotanje.

"Šta kaže?" upitala je Trilijan.

"Ništa", reče Zaphod. "Upravo nam je saopštio da pere glavu od nas."

"Eto", reče Marvin kada se uz blago klokotanje vratio na liniju, "nadam se da ste sada zadovoljni..."

"Da, da", reče Zaphod, "a sada, hoćeš li nam, molim te, reći gde se nalaziš?"

"Na parkiralištu", reče Marvin.

"Na parkiralištu?" reče Zaphod. "Šta radiš tamo?"

"Parkiram kola. Šta se drugo radi na parkiralištu?"

"U redu, čekaj nas tamo, odmah stižemo."

Jednim pokretom Zaphod skoči na noge, baci slušalicu i napisa na račun 'Hotblek Deziato'.

"Hajde, društvo", rekao je, "Marvin je na parkiralištu. Idemo dole."

"Šta radi na parkiralištu?" upita Artur.

"Parkira kola, šta bi drugo? Dum dum."

"Ali šta je sa krajem Vaseljene? Propustićemo veliki trenutak."

"Već sam ga video. Sranje", reče Zaphod. "Najobičniji Kasarp Ikilev."

"Šta?"

"Obrnuto od Veliki Prasak. Hajde, trk."

Samo je malo prisutnih obratilo pažnju na njih dok su se probijali kroz restoran prema izlazu. Oči su im bile prikovane za užase neba.

"Zanimljiva pojava, na koju vredi obratiti pažnju", govorio je Maks, "vidi

se u gornjem levom kvadrantu neba, gde se, ako pažljivo pogledate, može primetiti Hastromilski zvezdani sistem koji plamti i prelazi u ultraljubičasto. Ima li ovde nekoga sa Hastromila?"

Iz pozadine dopreše jedan ili dva neodlučna glasa.

"Pa", reče Maks i veselo im se nasmeši, "sada je prekasno da brinete jeste li ostavili otvoren ventil sa gasom kada ste pošli."

18.

Ulaz glavne prijemnice bio je gotovo prazan, ali se Ford ipak gurao i probijao kroz njega. Zaphod ga čvrsto uze pod mišku i ugura u malenu prostoriju pored ulaznog hodnika.

"Šta mu to radiš?" upita Artur.

"Treznim ga", reče Zaphod i ubaci novčić u prorez. Svetlosti blesnuše, gas zašišta.

"Ćao", reče Ford trenutak kasnije, "kuda ćemo?"

"Dole na parkiralište. Hajde."

"A šta je sa ličnim temporalnim prenosnicima?" reče Ford. "Mogu nas prebaciti pravo na 'Zlatno srce'."

"Aha, ali batalio sam taj brod. Neka ga Zarnivup slobodno uzme. Neću da igram kako on svira. Da vidimo šta možemo da nađemo."

Okomiti transporter, koji proizvodi Sirijuska kibernetička korporacija, odveo ih je duboko ispod temelja restorana. Bilo im je drago kada su videli da je vandalski oštećen i da ne pokušava da ih usreći dok ih je nosio dole.

Na dnu tunela, vrata lifta su se otvorila i zapahnuo ih je hladni, ustajali vazduh.

Kada su izišli iz lifta, najpre su videli dugački betonski zid sa preko pedeset vrata koja su nudila toalet za svih pedeset glavnih oblika života. A ipak, kao i svako drugo parkiralište u Galaksiji, tokom čitave istorije

parkirališta, zaudaralo je pre svega na nerviranje.

Zaokrenuli su iza ugla i našli se na pokretnoj visećoj stazi u središtu ogromne prostorije koja se pružala u magličastu daljinu.

Bila je podeljena na pregratke u kojima su se nalazili svemirski brodovi gostiju na spratu, od koji su neki bili mali i jeftini modeli za široku potrošnju, dok su drugi bili blistavi limubrodovi, igračke najbogatijih.

Zaphodove oči svetlucale su nečim što je možda bilo pohlepa, a možda i ne, dok je prolazio iznad njih. U stvari, u ovoj tački najbolje je biti sasvim jasan - to je nesumnjivo bila pohlepa.

"Eno ga", reče Trilijan. "Tamo dole, ono je Marvin."

Pogledali su kuda je pokazivala. Ugledali su malenu metalnu priliku koja je bezvoljno brisala malom krpom udaljeni krak džinovske, srebrnaste, sunčane krstarice.

Na malim razmacima duž pokretne staze do nivoa poda vodile su široke, prozirne cevi. Zaphod kroči sa staze u jednu od njih i blago odlebde dole. Ostali su ga sledili. Kada je kasnije razmišljao o tome, Artur je zaključio da je to bio najpriyatniji doživljaj tokom svih njegovih putovanja po Galaksiji.

"Hej, Marvine", reče Zaphod i žurno pođe prema njemu. "Hej, dečko, kako nam je drago što te vidimo!"

Marvin se osvrnu, a na licu mu se pojavi prekoran izraz, u meri u kojoj je uopšte moguće da potpuno nepokretno metalno lice deluje prekorno.

"Ne, nije", rekao je. "Nikome nikada nije drago što me vidi."

"Kako god hoćeš", reče Zaphod i ode da razgleda brodove. Ford pođe sa njim.

Samo su Trilijan i Artur prišli Marvinu.

"Ne, zaista nam je drago", reče Trilijan i potapša ga na način koji je on strašno mrzeo. "Sedeo si tu i čekao nas sve vreme."

"Pet stotina sedamdeset šest hiljada miliona tri hiljade pet stotina

sedamdeset devet godina", reče Marvin. "Brojao sam."

"E pa, eto, najzad smo tu", reče Trilijan, osetivši - sasvim ispravno, po Marvinovom mišljenju - da je to što je rekla pomalo glupo.

"Prvih deset miliona godina bili su najgori", reče Marvin, "a i drugih deset miliona, oni su takođe bili najgori. Trećih deset miliona nimalo mi se nisu dopali. A posle toga, sve je krenulo nizbrdo."

Zastao je taman toliko da osete kako bi trebalo da kažu nešto, a onda ih je preduhitrio.

"Ono što te stvarno ojadi na ovom poslu, to su ljudi", rekao je i ponovo zastao.

Trilijan pročisti grlo.

"Je li to..."

"Najzanimljiviji razgovor koji sam imao tokom više od četrdeset miliona godina", produžio je Marvin.

Ponovo pauza.

"Oh, da li..."

"A i to je bilo sa automatom za kafu."

Čekao je.

"Pa to je..."

"Ne dopada vam se da razgovarate sa mnom, zar ne?" upita Marvin dubokim, utučenim glasom.

Umesto toga, Trilijan počeo da razgovara sa Arturom.

Dalje niz odaju, Ford Prefekt pronašao je stvar čiji mu se izgled veoma dopao - zapravo, nekoliko takvih stvari.

"Zaphode", rekao je tiho, "pogledaj ove male zvezdane platforme."

Zaphod pogleda i dopade mu se ono što je video.

Letelica koju su posmatrali bila je, u stvari, vrlo mala, ali neobična - prava bogataška igračka. Nije tu bilo Bog zna šta da se vidi. Podsećala je na šiljati

papirnati avion dugačak dvadesetak stopa, napravljen od tanke, ali čvrste metalne folije. Na zadnjem delu nalazila se mala, položena kabina za dva putnika. Imala je majušni motor na magijski pogon koji je nikako nije mogao pokretati velikom brzinom. Ali imala je ugrađen upijač toplote.

Upijač toplote imao je masu od oko dve hiljade milijardi tona i nalazio se unutar crne rupe postavljene u elektromagnetno polje smešteno na pola dužine broda; taj upijač toplote omogućavao je da se letelica dovede na svega par milja od površine nekog žutog sunca, gde je mogla da hvata protuberance koje su šikljale sa njegove površine i da jaše na njima.

Jahanje protuberanci jedan je od najegzotičnijih i najživljih sportova koji postoje; oni koji se usuđuju i imaju novčanih mogućnosti da se bave njime spadaju među najslavnije ljude Galaksije. On je takođe, razume se, zastrašujuće opasan - oni koji ne poginu tokom jahanja bez razlike umiru od seksualne iscrpljenosti na nekoj od žurki apros-protuberanca Dedalovog kluba.

Ford i Zaphod pogledaše ga i produžiše.

"A ovaj mališa", reče Ford, "narandžasti zvezdani bagi sa crnim sunčanim odbojnicima..."

I zvezdani bagi bio je mali brod - zapravo, ime mu je bilo, potpuno pogrešno, jer sebi nikada nije smeo da dozvoli međuzvezdana rastojanja. U osnovi, bio je to sportski planetarni skakač napravljen tako da deluje kao nešto što nije. Ali imao je lepu liniju. Oni produžiše.

Sledeća stvar bila je velika i dugačka trideset jardi - udobni limubrod napravljen očigledno samo sa jednom namerom, da natera posmatrača da polude od zavisti. Njegovi ukrasi i detalji jasno su govorili: 'Ne samo što sam dovoljno bogat da mogu sebi da omogućim ovakav brod, nego sam i toliko bogat da ne moram da ga uzimam za ozbiljno.' Bio je predivno odvratan.

"Pogledaj samo", reče Zaphod, "multigrupni kvark-pogon, perspuleks

pogonske ploče. Mora da je rad samog Lazlara Lirikona."

Pažljivo je pregledao svaki inč.

"Da", rekao je, "pogledaj, amblem sa infraružičastim gušterom na neutrinskom poklopcu. Lazlarov zaštitni znak. Taj čovek je bestidan."

"Jednom me je ovakav baća pretekao tamo kod Akselove magline", reče Ford. "Išao sam punom brzinom, a ta stvar naprosto je prozujala pored mene, dok joj je zvezdani pogon jedva i radio. Neverovatno."

Zaphod zadivljeno zviznu.

"Deset sekundi kasnije", reče Ford, "zabio se pravo u treći mesec Džaglan Bete."

"A, je li?"

"Ali stvarno neverovatan brod. Izgleda poput ribe, klizi poput ribe, a njime se može upravljati lako kao i volom."

Ford ga pogleda sa druge strane.

"Hej, dođi da vidiš", pozvao je. "Sa ove strane trupa ima velika slika. Sunce u trenutku eksplozije - simbol Zone Katastrofe. Mora da je ovo Hotblekov brod. Srećna matora pederčina. Sećaš se onih njihovih odvratnih pesmica koje se završavaju tako što se brod ruši na sunce. Zamišljeno kao zadivljujući spektakl. Čak su mu i brodovi za tu tačku skupoceni."

Ali Zaphodova pažnja okrenula se nečem drugom. Bila je prikovana za brod koji se nalazio pored Hotblekovog. Usta mu se razjapiše.

"Ovo", rekao je, "stvarno nije zdravo za oči..."

Ford pogleda. I on zastade, zaprepašćen.

Bio je to brod klasične, jednostavne građe, nalik na spljoštenog lososa, dugačak dvadeset jardi, vrlo čist, vrlo vitak. Postojala je samo jedna izuzetna stvar na njemu.

"Tako je...crn!" reče Ford Prefekt. "Jedva da mu se naziru oblici... Svetlost kao da tone u njega!"

Zaphod nije rekao ni reč. Naprosto se zaljubio.

Njegovo crnilo bilo je tako potpuno da se gotovo nije moglo odrediti rastojanje na kome se nalazi.

"Oči naprosto klize sa njega..." reče Ford zaprepašćeno. Bio je to trenutak nabijen osećanjima. On se ugrize za usnu.

Zaphod mu lagano priđe, kao posednut - ili tačnije, kao čovek koji čezne da poseduje. Pružio je ruku da ga dodirne. Ruka mu zastade. On ponovo pruži ruku da ga dodirne. Ruka mu ponovo zastade.

"Dođi da pipneš površinu", rekao je prigušenim glasom.

Ford pruži ruku da ga opipa. Ruka mu zastade.

"N... ne može da..." rekao je.

"Vidiš?" reče Zaphod. "Potpuno je bez trenja. To mora da je otac svih trkača..."

Okrenuo se i ozbiljno pogledao Forda. Ili je bar to učinila jedna od njegovih glava - druga je i dalje sa strahopoštovanjem piljila u pod.

"Šta misliš, Forde?" upitao je.

"Misliš... ovaj", Ford pogleda preko ramena. "Misliš da zbrišemo sa njim? Misliš da bi trebalo?"

"Ne."

"Ni ja."

"A ipak ćemo to učiniti, je l' da?"

"Zar možemo drugačije?"

Još malo su gledali, sve dok se Zaphod iznenada nije sabrao.

"Bolje da krenemo što pre", rekao je. "Za koji trenutak Vaseljena će se okončati i sve kapetan-nakaze pokuljaće ovamo da nađu svoje buržujmobile."

"Zaphode", reče Ford.

"Aha?"

"Kako ćemo to izvesti?"

"Jednostavno", reče Zaphod. Okrenuo se. "Marvine", pozvao je.

Lagano, mukotrpno i uz milion tihih zveckavih i škriputavih zvukova koje je naučio da simulira, Marvin se okrete da odgovori na poziv.

"Dolazi ovamo", reče Zaphod, "imamo posla za tebe."

Marvin se dovuče do njih.

"Neće mi se dopasti", rekao je.

"Hoće, hoće", oduševio se Zaphod. "Čitav novi život je pred tobom."

"Oh, ne još jedan", jauknu Marvin.

"Umukni i slušaj", prosikta Zaphod. "Ovog puta biće puno uzbuđenja, pustolovina i stvarno ludih stvari."

"Zvuči odvratno", reče Marvin.

"Marvine! Samo pokušavam da te upitam..."

"Pretpostavljam da želite da vam otvorim taj kosmički brod."

"Šta? Ovaj... Da. Da, tako je", reče Zaphod nervozno. Pazio je na ulaz sa najmanje tri oka. Nije im ostalo još mnogo vremena.

"Više bih voleo da ste mi to lepo rekli umesto što ste pokušali da mi probudite oduševljenje", reče Marvin, "jer ja tako nešto uopšte ne osećam."

Prišao je brodu, pipnuo ga i ulaz se otvorio.

Ford i Zaphod zurili su u otvor.

"Ne morate uopšte da se zahvaljujete", reče Marvin. "Oh, niste to ni nameravali da učinite." Otklipsao je odatle.

Priđoše im Artur i Trilijan.

"Šta se dešava?" upitao je Artur.

"Pogledaj ovo", reče Ford. "Vidi kako ovaj brod izgleda iznutra."

"Sve čudnije i čudnije", prošapta Zaphod.

"Crno", reče Ford. "Sve što se nalazi unutra je crno."

U restoranu, stvari su sve brže hitale ka trenutku posle koga više neće biti

trenutaka.

Sve oči bile su uprte u kupolu osim očiju telesnog čuvara Hotbleka Deziata, koje su netremice gledale u Hotbleka Deziata i očiju samog Hotbleka Deziata, koje je lično telesni čuvar zatvorio.

Telesni čuvar naže se preko stola. Da je Hotblek Deziato bio živ, verovatno bi ovaj trenutak ocenio pogodnim da se zavalj unatrag, ili čak da malo prošeta. Njegov telesni čuvar nije bio od onih ljudi koje blizina čini lepšim. Ali usled svog nesrećnog stanja, Hotblek Deziato ostao je potpuno nepomičan.

"Gospodine Deziato, ser?" prošapta telesni čuvar. Dok je govorio, izgledalo je kao da se mišići sa obe strane njegovih usta penju jedan preko drugog ne bi li se sklonili sa puta.

"Gospodine Deziato? Da li me čujete?"

Sasvim prirodno, Hotblek Deziato nije rekao ništa.

"Hotblek?" prosikta telesni čuvar.

Ponovo, sasvim prirodno, Hotblek Deziato nije odgovorio. Ali natprirodno jeste.

Na stolu pred njim čaša sa vinom zazveketa, a viljuška se odiže za otprilike jedan inč i kucnu o staklo. Onda se ponovo spusti na sto.

Telesni čuvar zadovoljno zagrokta.

"Vreme je da pođemo, gospodine Deziato", promumlao je on. "Ne bi valjalo da nas zahvati gužva, ne u vašem stanju. Treba da odete na sledeću predstavu lepi i odmorni. Tamo je bila ogromna publika. Jedna od najboljih. Na Kakrafunu. Pre petstosedamdesetšest hiljada i dva miliona godina. Zar nećete biti radoznali da vidite sve to?"

Viljuška se ponovo podiže, stade, zanjiha u znak neslaganja i pade.

"Ma hajde", reče telesni čuvar. "Biće sjajno. Oborili ste ih sa nogu." Dr Stritmenšner bi se šlogirao da čuje telesnog čuvara.

"Crni brod koji se zabija u sunce uvek ih zadivi, a novi je pravi lepotan. Biće mi baš žao kada budem video da odlazi. Da siđemo, a ja ću da podesim autopilota crnog broda, pa ćemo da se odvezemo u limubrodu?"

Viljuška kucnu u znak slaganja, a čaša vina na tajanstven način isprazni se sama od sebe.

Telesni čuvar izgurao je kolica sa Hotblekom Deziatom iz restorana.

"A sada", kliktao je Maks sa središta pozornice, "trenutak na koji ste svi čekali!" Podigao je ruke u vazduh. Iza njega, orkestar pade u pomamu udaraljki i zujanja sintisajzera. Maks se zbog ovoga svađao sa njima, ali oni su tvrdili da im je tako napisano u ugovoru i da to moraju da rade. Njegov agent moraće to da sredi.

"Nebesa počinju da ključaju!" kriknuo je. "Priroda se survava u vrišteću prazninu! Kroz dvadeset sekundi, sama Vaseljena doći će do svog kraja! Pogledajte kako nas saleću svetlosti beskraj!"

Užasna pomama uništenja blistala je oko njih - a u tom trenutku, kao sa beskrajnog rastojanja, ogласi se tihi, tanki glas trube. Maksove oči okrenuše se prema orkestru. Činilo se da niko od njih ne svira trubu. Iznenada, oblak dima zakovitla se i zablista na pozornici pored njega. Prvoj trubi pridružile su se druge. Maks je vodio ovu predstavu preko pet stotina puta i nikada se nije dogodilo ništa slično ovome. Prestrašeno se odmakao od uskovitlanog dima, a kada je to uradio, u njemu se lagano materijalizovala ljudska prilika, prilika prastarog čoveka, bradatog, u dugačkoj odori i ovenčanog svetlošću. U njegovim očima videle su se zvezde, a na čelu je imao zlatnu krunu.

"Šta je to?" prošapta Maks užasnuto. "Šta se dešava?"

U pozadini restorana, smrknuta grupa predstavnika Crkve drugog dolaska velikog proroka Zarkona u ekstazi je poskakala na noge, pevajući obredne pesme i plačući.

Maks zaprepašćeno trepnu. Pružio je ruke prema publici.

"Veliki pljesak, dame i gospodo", pozvao je, "za velikog proroka Zarkona! Došao je! Zarkon se vratio!"

Zaorio se gromoglasan pljesak kada je Maks prešao pozornicu i pružio mikrofon proroku.

Zarkon se nakašlja. Zatim se obazra po skupljenom mnoštvu. Zvezde u njegovim očima nemirno su sijale. Nespretno je držao mikrofon.

"Ovaj..." rekao je, "zdravo svima. Ovaj, čujte, izvinjavam se što sam malo zakasnio. Imao sam nekih problema, toliko mi je stvari iskruslo u posljednjem trenutku."

Činilo se da ga je žamor prepun strahopoštovanja i iščekivanja uznemirio. Pročistio je grlo.

"Ovaj, kako stojimo sa vremenom?" rekao je. "Imam li bar min..."

I tako se Vaseljena okončala.

19.

Jedan od glavnih razloga odlične prodaje tog izuzetno značajnog priručnika za putovanja, 'Autostoperskog vodiča kroz Galaksiju', izuzmemo li srazmernu jeftinoću i činjenicu da mu je na koricama ispisano velikim, prijatnim slovima BEZ PANIKE, njegov je sveobuhvatni, a mestimično i tačni rečnik pojmova. Recimo, statistički podaci vezani za geosocijalnu prirodu Vaseljene pametno su smešteni između stranica broj devet stotina trideset osam hiljada tri stotine dvadeset četiri i devet stotina trideset osam hiljada tri stotine dvadeset šest; a pojednostavljeni stil kojim su pisani delimično se može objasniti činjenicom da su urednici, prisiljeni da se suoče sa rokovima objavljivanja, iskopirali informaciju sa poledine kutije kukuruznih pahuljica, žurno joj dopisavši još par napomena da bi izbegli odgovornost prema nerazumno strogim galaktičkim zakonima o kopiraju.

Zanimljivo je primetiti da su kasniji, preduzimljiviji urednici poslali knjigu

nazad u vreme kroz temporalni vorp i potom sa uspehom tužili kompaniju za proizvodnju kukuruznih pahuljica zbog kršenja istih zakona.

Evo promera:

Vaseljena - neke informacije koje vam mogu olakšati život u njoj.

1. OBLAST: Beskonačno

Autostoperski vodič kroz Galaksiju nudi svoju definiciju pojma 'beskonačno'.

Beskonačno: veće od najvećeg ikada i još malo pride. U stvari, mnogo veće od toga, stvarno strašno veliko, potpuno, ludački veliko, pravo pravcato 'auu, što je veliko'. Beskonačnost je, zapravo, toliko ogromna da sama ogromnost u poređenju sa njom deluje tričavo. Ovde, dakle, pokušavamo da raščistimo sa onom vrstom pojma koji predstavlja džinovsko pomnoženo sa kolosalnim pomnoženo sa užasno velikim.

2. UNOSI: nikakvi

Nemoguće je uneti bilo šta u beskonačnu oblast, jer ne postoji nikakva spoljašnost iz koje bi se moglo uneti.

3. IZLAZI: nikakvi

Videti 'Unosi'.

4. NASELJENOST: ne postoji

Poznato je da je broj svetova beskonačan, iz jednostavnog razloga što ima beskonačno mnogo prostora u kome se nalaze. Ali, nisu svi naseljeni. Prema tome, broj naseljenih svetova mora biti konačan. Bilo koji konačan broj podeljen sa beskonačnošću toliko je blizu ničemu da ga ne treba ni pominjati i zato se može reći da je prosečna naseljenost svih planeta Vaseljene ravna nuli. Iz ovoga sledi da je naseljenost čitave Vaseljene takođe ravna nuli, a ljudi koje možda srećete s vremena na vreme samo su proizvod vaše bolesne mašte.

5. MONETARNA SREDSTVA: ne postoje

U stvari, postoje tri potpuno konvertibilne valute u Galaksiji, ali se nijedna

ne računa. Altairski dolar je nedavno devalvirao, flainijska pobl-zrnca mogu se menjati samo za druga flainijska pobl-zrnca, a triganski pu ima sopstvene, vrlo posebne probleme. Njegova kursna lista, koja kaže da se osam ningija menja za jedan pu vrlo je jednostavna, ali s obzirom na to da je ningi trouglasti gumeni novčić čija je svaka stranica dugačka šest hiljada osam stotina milja, niko ih nikada nije skupio dovoljno da dođe u posed jednog jedinog pua. Ningiji se kao valuta mogu zanemariti, jer galaktibanke odbijaju da se zavitlavaju sa sitninom. Na osnovu ove početne pretpostavke vrlo je jednostavno dokazati da su i galaktibanke proizvod bolesne mašte.

6. UMETNOST: ne postoji

Funkcija umetnosti je da bude ogledalo prirode, a dovoljno veliko ogledalo naprosto ne postoji - videti tačku jedan.

7. SEKS: ne postoji

U stvari, ima ga strašno mnogo, najvećim delom zbog potpunog nedostataka novca, razmene, banaka, umetnosti ili bilo čega drugog čime bi se nepostojeći ljudi Vaseljene mogli zabaviti.

Ipak, ne vredi zalaziti u dužu raspravu o tome, zbog toga što je tema zaista užasno zapetljana. Radi dodatnih informacija videti poglavlja Vodiča broj sedam, devet, deset, jedanaest, četrnaest, šesnaest, sedamnaest, devetnaest, dvadeset jedan do dvadeset četiri i, zapravo, najveći deo Vodiča.

20.

Restoran je nastavio da postoji, ali sve ostalo je stalo. Temporalna relastatika držala ga je i štitila pred ništavilom koje nije predstavljalo vakuum, već doslovce ništa - nije bilo ničega u čemu bi vakuum mogao postojati.

Kupola zaštićena poljem sila još jednom je postala neprozirna, zabava se završila, gosti su odlazili, Zarkon je nestao zajedno sa ostatkom Vaseljene, vremenske turbine spremale su se da povuku restoran unatrag preko ruba

vremena da bi bio pripremljen za novo večje, a Maks Kvordlplin vratio se u svoju malu odaju sa zavesama i pokušavao da dobije svog agenta preko vremefona.

Na parkiralištu je stajao crni brod, zatvoren i nem.

Na parkiralište je stigao pokojni gospodin Hotblek Deziato, koga je po pokretnoj visećoj stazi gurao njegov telesni čuvar.

Oni se spustiše niz jednu od cevi. Kada su se približili limubrodu, ulazni poklopac skliznuo je sa svog mesta, zahvatio točkove kolica i uvukao ih unutra. Telesni čuvar ih je sledio, a kada se uverio da je njegov gazda bezbedno povezan sa svojim sistemom za održavanje smrti, popeo se u malenu kabinu. Tamo je uključio sistem daljinskog komandovanja koji je aktivirao automatskog pilota u crnom brodu pored limoa i na taj način izazvao veliko olakšanje kod Zaphoda Bibbroksa, koji je već više od deset minuta pokušavao da pokrene stvar.

Crni brod glatko skliznu iz svog pregratka, skrenu i pođe niz središnji prolaz, brzo i tiho. Na kraju prolaza naglo je ubrzao, ušao u prostor za temporalno lansiranje i započeo dugi povratak u udaljenu prošlost.

Jelovnik Milivejsa navodi, uz odobrenje izdavača, odlomak iz 'Autostoperskog vodiča kroz Galaksiju'. Navod je sledeći:

Istorija svake veće galaktičke civilizacije, teži da prođe kroz tri odvojene i prepoznatljive faze, a to su preživljavanje, istraživanje i produhovljenje, drukčije poznate kao faze kako, zašto i gde.

Na primer, za prvu fazu karakteristično je pitanje: 'Kako ćemo da jedemo?' Za drugu: 'Zašto jedemo?' A za treću: 'Kuda ćemo na ručak?'

Jelovnik sledi ovu misao i nagoveštava da bi Milivejs, Restoran na kraju Vaseljene, mogao biti dobar i mudar odgovor na to pitanje.

Ali on ne kaže da, iako će velikim civilizacijama biti potrebno mnogo hiljada godina da prođu kroz faze kako, zašto i gde, male društvene grupe u uslovima velikih naprezanja mogu da prođu kroz njih izuzetnom brzinom.

"Kako nam ide?" upita Artur Dent.

"Loše", reče Ford Prefekt.

"Kuda ćemo?" upita Trilijan.

"Ne znam", reče Zaphod Biblbroks.

"Zašto?" upita Artur Dent.

"Umukni", predložiše Zaphod Biblbroks i Ford Prefekt.

"U osnovi, vi hoćete da kažete", reče Artur Dent, ne obraćajući pažnju na taj predlog, "da smo izgubili kontrolu."

Brod se neprijatno tresao i ljuljao dok su Ford i Zaphod pokušavali da preotmu komande od autopilota. Motori su zavijali i jaukali kao umorna deca u robnoj kući.

"Stvar koja me najviše izluđuje jeste taj otkačeni sistem boja", reče Zaphod, čija je ljubav sa brodom potrajala skoro čitava tri prva minuta leta. "Svaki put kad pokušaš da uključiš neku od ovih čudnih crnih komandi obeleženih crnom bojom na crnoj pozadini, mala crna svetiljka osvetli se crnom bojom da bi te obavestila da si to učinio. Šta je to? Neka vrsta galaktičkog hipermrtačkog kovčega?"

I zidovi kabine koja se njihala bili su crni, tavanica je bila crna, sedišta - rudimentarna stoga što je jedini važan let ovog broda trebalo da bude bez posade - bila su crna, komandna tabla bila je crna, instrumenti su bili crni, mali zavrtnji kojima su bili pričvršćeni bili su crni, tanka i hrapava najlonska podna prekrivka bila je crna, a kada su joj odigli jedan ugao, otkrili su da je i masa ispod nje crna.

"Možda je onaj ko je ovo napravio, ko god to bio, imao oči koje reaguju na druge talasne dužine", predložila je Trilijan objašnjenje.

"Ili nije imao mnogo mašte", progunda Artur.

"Možda se", reče Marvin, "osećao vrlo potišteno."

Zapravo, iako oni to neće saznati, dekor je bio odabran povodom tužnog, oplakivanog i neoporezovanog stanja njegovog vlasnika.

Brod naročito neprijatno poskoči.

"Polako", zamolio je Artur, "toliko premetanje po prostoru izaziva kod mene morsku bolest."

"Po vremenu", reče Ford. "Jurimo unatrag kroz vreme."

"E, baš ti hvala", reče Artur. "Sada će stvarno da mi pripadne muka."

"Samo napred", reče Zaphod, "malo boje dobro bi nam došlo na ovom mestu."

"Ovo bi trebalo da predstavlja prijatno ćaskanje posle obroka, je li?" zareža Artur.

Zaphod prepusti komande Fordu i otetura se prema Arturu.

"Slušaj ti, Zemljanine", rekao je ljutito. "Ti treba da obaviš posao, je li tako? Pitanje koje ide uz konačni odgovor, je li tako?"

"Šta, to?" upita Artur. "Mislio sam da smo na to zaboravili."

"Ne ja, malecki. Kao što rekoše miševi, na pravom mestu ono bi vredelo gomilu para. A sve je skriveno u tvojoj glavi."

"Da, ali..."

"Nikakvo ali! Razmisli malo. Smisao života! Kada bismo se toga dočepali, mogli bismo da ucenjujemo sve žive psihijatre po Galaksiji, a to para vredi. Ja svome dugujem čitavo bogatstvo."

Artur uzdahnu, bez mnogo oduševljenja.

"U redu", rekao je, "ali odakle da počnemo? Otkud ja znam? Kažu da je konačni odgovor, ili šta to već beše, četrdeset dva; otkud ja znam šta je pitanje? Moglo bi da bude bilo šta. Recimo, koliko je šest puta sedam?"

Zaphod ga je jedan trenutak napeto gledao. Onda mu oči zaiskriše

oduševljenjem.

"Četrdeset dva!" kriknuo je.

Artur pređe rukom preko čela.

"Da", reče on strpljivo, "znam."

Zaphodovim licima pređe izraz razočaranja.

"Hoću da kažem da pitanje može biti bilo šta", reče Artur, "i ne vidim zašto bih ja to morao da znam."

"Zato", prosikta Zaphod, "što si bio tamo kada ti je planeta izvela tačku sa vatrometom."

"Mi na Zemlji imamo jednu stvar..." počeo Artur.

"Imali ste", ispravi ga Zaphod.

"...zvanu takt. Oh, nema veze. Čuj, jednostavno ne znam."

Duboki glas mračno odjeknu preko kabine.

"Ja znam."

Ford dreknu iza komandi protiv kojih je i dalje vodio unapred izgubljenju bitku.

"Ne mešaj se, Marvine", rekao je, "ovo je razgovor organizama."

"Urezano je u Zemljaninove moždane talase", produžio je Marvin, "ali mislim da vam nije baš mnogo stalo da ga saznate."

"Hoćeš da kažeš", reče Artur, "hoćeš da kažeš da možeš da mi čitaš misli?"

"Da", reče Marvin.

Artur ga je zaprepašćeno gledao.

"I...?" rekao je.

"Zapanjuje me kako neko može da živi u nečemu toliko maleckom."

"Ah", reče Artur, "tupan."

"Da", potvrdio je Marvin.

"Ah, ne obraćaj pažnju na njega", reče Zaphod. "Samo izmišlja."

"Izmišljam?" upita Marvin i zavrte glavom u parodiji zaprepašćenja. "Zbog

čega bih išta izmišljao? Život je dovoljno odvratn i bez izmišljanja novih stvari o njemu."

"Marvine", reče Trilijan nežnim, ljubaznim glasom koji je jedino ona još uspevala da održi tokom razgovora sa tim bednim stvorom, "ako si sve vreme znao, zašto nam nisi rekao?"

Marvinova glava okrete se prema njoj.

"Niste me pitali", rekao je jednostavno.

"Pa, sad te pitamo, metalko", reče Ford, okrenuvši se da bi ga pogledao.

U istom trenutku brod iznenada prestade da se trese i njiše, a zvuk motora spusti se do tihog brujanja.

"Hej, Forde", reče Zaphod, "ovo zvuči dobro. Uspeo si da ovladaš brodskim komandama?"

"Ne", reče Ford, "samo sam prestao da se zavitlavam sa njima. Izgleda da je najbolje da odemo tamo gde i brod, a onda da brzo zbrišemo."

"Aha, važi", reče Zaphod.

"Mogao sam da znam da vas ne zanima", promrmlja Marvin, odvuče se do jednog ugla i isključi se.

"Nevolja je u tome", rekao je Ford, "što na čitavom brodu samo jedan uređaj daje nekakve podatke, a oni me brinu. Ukoliko je on zaista ono što ja mislim da jeste i ukoliko pokazuje ono što ja mislim da pokazuje, onda smo već otišli previše u prošlost. Možda jedno dva miliona godina pre našeg vremena."

Zaphod sleže ramenima.

"Vreme je budalaština", rekao je.

"Pitam se kome, u stvari, pripada ovaj brod", reče Artur.

"Meni", rekao je Zaphod.

"Ne. Kome stvarno pripada."

"Stvarno pripada meni", bio je uporan Zaphod. "Pazi ovamo, svaka svojina

je krađa, je li tako? Prema tome ukradeno je svojina. Prema tome, ovo je moj brod, u redu?"

"Reci to brodu", predloži Artur.

Zaphod priđe konzoli.

"Brode", rekao je i udario u jedan od panela, "govori ti novi vlasnik..."

Nije dospelo dalje. Nekoliko stvari desilo se istovremeno.

Brod je izišao iz putovanja kroz vreme i pojavio se u stvarnom svemiru.

Sve komande na konzoli, ugašene tokom puta kroz vreme, sada su se osvetlile.

Ogromni ekran iznad konzole zatreptao je i oživeo, prikazujući prostranu oblast prepunu zvezda i usamljeno, ogromno sunce pravo pred njima.

Ali nijedna od ovih stvari nije bila kriva za to što je Zaphod u istom trenutku silovito bio odbačen prema zadnjem delu kabine, baš kao i svi ostali.

Odbacio ih je gromoviti prasak buke koja je zatreštala iz monitorskih zvučnika razmeštenih oko ekrana.

21.

Dole, na sušnom, crvenom svetu Kakrafun, u središtu prostrane Radlitske pustinje, tehničari muzičke grupe isprobavali su ozvučenje.

Zapravo, ozvučenje se nalazilo u pustinji, a ne tehničari. Oni su se povukli u bezbednost ogromnog komandnog broda Zone Katastrofe, koji je lebdeo na orbiti nekih četiri stotine milja iznad površine planete i testirali su ozvučenje odatle. Da se neko našao u krugu od pet milja oko zvučnih silosa ne bi preživeo uštímanje.

Da se Artur Dent našao u krugu od pet milja oko zvučnih silosa, kroz glavu bi mu na izdisaju prošla misao da zvučne kutije po obliku i veličini strašno podsećaju na Menhetn. Neutronske fazne zvučnice čudovišno su se uzdizali iz silosa prema nebu, zaklanjajući nizove plutonijumskih reaktora i

seizmičkih pojačivača koji su se nalazili iza njih.

Zakopani duboko ispod grada zvučnika, u betonskim bunkerima ležali su instrumenti kojima će muzičari komandovati sa svog broda, masivna fotonska gitara, bas detonator i kompleks megatras bubnjeva.

Spremala se bučna predstava.

Na palubi komandnog broda sve je bilo užurbano i aktivno. Limubrod Hotbleka Deziata, nalik na malog punoglavca pored komandnog broda, upravo je stigao i pristao, a prežaljeni gospodin već je prevožen niz hodnike sa visokim svodovima da bi se sreo sa medijumom koji će prenositi njegove psihičke impulse na tastaturu instrumenta.

Upravo su stigli i doktor, stručnjak za logiku i pomorski biolog, koji su po cenu nezamislivih troškova doleteli sa Maksimegalona da bi pokušali da se ubeđuju sa pevačem grupe koji se zaključao u kupatilu sa bočicom pilula i odbijao da iziđe sve dok mu ne bude nepobitno dokazano da nije riba. Basista je bio zauzet rešetanjem svoje sobe puškomitraljezom, a bubnjara nije bilo nigde na palubi.

Grozničava pretraga dovela je do otkrića da se nalazi na plaži Santruginusa V, na rastojanju od preko sto svetlosnih godina, gde je, kako je tvrdio, bio srećan već više od jednog sata i gde je našao jedan mali kamen koji će mu biti prijatelj.

Menadžer grupe osetio je veliko olakšanje. To je značilo da će po sedamnaesti put na ovoj turneji bubnjeve svirati robot i da će, prema tome, udaraljke biti precizno odsvirane.

Sub-etar brujao je od razgovora koncertnog osoblja koje je isprobavalo kanale zvučnika, a oni su bili povezani sa unutrašnjošću crnog broda.

Njegovi zbunjeni putnici ležali su uz zadnji zid kabine i slušali glasove iz monitorskih zvučnika.

"U redu, kanal devet uključen", reče glas, "probamo kanal petnaest..."

Novi siloviti nalet buke zatrešta brodom.

"Kanal petnaest u redu", odvrati drugi glas.

Umeša se treći glas:

"Crni akrobatski brod sada je na svome položaju", rekao je. "Dobro izgleda. Biće to sjajno sunčano ronjenje. Da li je koncertni kompjuter na vezi?"

Odgovorio je glas kompjutera.

"Na vezi je", rekao je.

"Preuzmi komande crnog broda."

"Crni brod uključen u programsku putanju i spreman."

"Probamo kanal dvadeset."

Zaphod se bacio preko kabine i promenio stanicu na sub-eta prijemniku pre nego što ga je pogodio novi ludački tutanj. Stajao je i tresao se.

"A šta znači to", upita Trilijan tanušnim glasićem, "'sunčano ronjenje'?"

"Znači", reče Marvin, "da će ovaj brod zaroniti u sunce. Sunčano... ronjenje. Vrlo jednostavno. Šta ste drugo i očekivali kada ste ukrali akrobatski brod Hotbleka Deziata?"

"Otkud znaš", upita Zaphod glasom koji bi i veganskog snežnog guštera naterao da oseti hladnoću oko srca, "da je ovo akrobatski brod Hotbleka Deziata?"

"Jednostavno", reče Marvin. "Ja sam ga parkirao za njega."

"Zašto... nam... onda... nisi... rekao!"

"Kazali ste da želite uzbuđenje, pustolovine i stvarno lude stvari."

"Pa ovo je odvratno", reče nepotrebno Artur u pauzi koja je usledila.

"To sam i ja rekao", potvrdio je Marvin.

Na drugoj frekvenciji, sub-eta prijemnik uhvatio je javnu emisiju koja je sada odjekivala kabinom.

"...Lepo vreme za današnji popodnevni koncert. Nalazim se pred binom",

lagao je reporter, "usred Radlitske pustinje, a pomoću hiperbinoptičkih naočara mogu da razaznam ogromnu publiku koja zauzima čitavo obzorje oko mene. Iza mene, nebrojeni zvučnici uzdižu se kao planinski grebeni, a visoko iznad toga sunce sija i uopšte ne zna šta će da ga zadesi. Udruženje stručnjaka za zaštitu okoline zna šta će da ga zadesi i tvrdi da će koncert izazvati zemljotrese, plimske talase, uragane, nepopravljiva oštećenja atmosfere i sve one stvari o kojima stručnjaci za zaštitu okoline obično govore.

Ali upravo sam primio izveštaj da se predstavnik Zone Katastrofe sreo na ručku sa stručnjacima za zaštitu okoline i sve ih pobio, tako da sada više ništa ne stoji na putu..."

Zaphod ga isključi, pa se okrete Fordu.

"Znaš šta mislim?" upitao je.

"Mislim da znam", reče Ford.

"Reci šta misliš da mislim."

"Mislim da misliš da je vreme da brišemo sa ovog broda."

"Mislim da si u pravu", reče Zaphod.

"Mislim da si u pravu", reče Ford.

"A kako?" upita Artur.

"Tišina", rekoše Ford i Zaphod. "Mislimo."

"Znači, tako", reče Artur, "umrećemo."

"Voleo bih da prestaneš da govoriš takve stvari", reče Ford.

Vredno je na ovom mestu ponoviti teorije, do kojih je došao Ford prilikom svog prvog susreta sa ljudskim bićima, da bi objasnio njihovu neobičnu naviku da iznose i ponavljaju vrlo, vrlo očigledne stvari, kao recimo 'što je lepo vreme', ili 'ala si visok' ili 'znači, tako, umrećemo'.

Njegova prva teorija bila je da bi ljudskim bićima, kada ne bi neprekidno vežbala svoje usne, usta verovatno zakržljala.

Posle nekoliko meseci posmatranja postavio je novu teoriju, koja je glasila

ovako: 'ukoliko ljudska bića ne vežbaju svoje usne, mozak počinje da im radi'.

U stvari, ova druga terija doslovnije se može preneti na narod belcerebona sa Kakrafuna.

Belcerebonski narod izazvao je veliko ogorčenje i surevnjivost susednih rasa time što je bio jedna od najprosvećenijih, najuspešnijih i, iznad svega, najtiših rasa Galaksije.

Kao kaznu za ovakvo ponašanje, koje se smatralo uvredljivo samouvereno i izazivačko, galaktičko veće dosudilo im je najtežu od svih društvenih bolesti, telepatiju. Zbog toga, da bi sprečili otkrivanje svake svoje misli, makar i najmanje, svima koji se nađu u krugu od pet milja, oni sada vrlo glasno i neprekidno razgovaraju o vremenu, svojim malim boljkama, popodnevoj utakmici koja se igra toga dana i o tome kako je Kakrafun iznenada postao bučno mesto.

Drugi način da privremeno blokiraju svoje umove jeste da budu domaćini koncerta Zone Katastrofe.

Vremensko usaglašavanje koncerta bilo je najvažnije.

Brod je morao da započne spuštanje pre početka koncerta, da bi pogodio sunce šest minuta i tridesetsedam sekundi pre vrhunca pesme sa kojom je bio povezan, da bi svetlost protuberanci imala vremena da otputuje do Kakrafuna.

Brod se spuštao već nekoliko minuta kada je Ford Prefekt dovršio pretragu drugih odeljenja crnog broda. Ponovo je uleteo u kabinu.

Kakrafunsko sunce ukazalo se zastrašujuće veliko na ekranu, a njegov usijani, beli pakao vodoničnih jezgara u fuziji bio je sve veći i veći kako je brod jurio napred, ne reagujući na Zaphodovo trešenje i drmusanje komandnih ploča. Artur i Trilijan imali su na licu ukočene izraze zečeva na noćnom autoputu, koji misle da će se najbolje pozabaviti svetlima koja im dolaze u susret ukoliko budu piljili u njih.

Zaphod se unezvereno okrete.

"Forde", rekao je, "koliko imamo kapsula za spasavanje?"

"Nijednu", reče Ford.

Zaphod se zagrcnu.

"Jesi li ih prebrojao?" jauknuo je.

"Dvaput", reče Ford. "Jesi li ti uspeo da pozoveš radiom koncertno osoblje?"

"Aha", reče Zaphod gorko, "rekao sam im da je na brodu čitava gomila ljudi, a oni su rekli da kažem 'ćao' svima."

Ford je zurio u njega.

"Zar im nisi rekao ko si?"

"Oh, jesam. Kazali su da su počastvovani. To i još nešto o restoranskom računu i izvršiocima moje smrtne kazne."

Ford grubo odgurnu Artura i naže se nad kontrolnu konzolu.

"Zar nijedan od ovih ne radi?" upitao je divlje.

"Svima se upravlja iz drugog izvora."

"Razbij autopilota."

"Prvo ga nađi. Kao da ga nigde nema."

Na trenutak vladala je ledena tišina.

Artur se muvao po zadnjem delu kabine. Iznenada je zastao.

"A šta znači reč teleport?" upitao je.

Lagano, svi se okrenuše prema njemu.

"Verovatno pitam u pogrešnom trenutku", reče Artur. "Ali sećam se da ste nedavno pominjali tu reč i pitam se zato što..."

"Gde", upita mirno Ford Prefekt, "piše teleport?"

"Pa, u stvari ovde", reče Artur i pokaza na crnu upravljačku kutiju u zadnjem delu kabine. "Odmah ispod reči Za slučaj nužde, iznad reči sistem i pored signala koji glasi u kvaru."

U pandemonijumu koji je smesta usledio, jedina akcija do koje je došlo bio

je skok Forda Prefekta preko kabine do male crne kutije koju je Artur pokazao i unezvereno pritiskanje malog, crnog dugmeta koje je bilo smešteno na njoj.

Četvrtasta ploča, visoka šest stopa, skliznula je u stranu pored nje i otkrila odeljak koji je podsećao na niz tuš-baterija koje su našle novi smisao života kao električna furda. Poludovršena električna instalacija visila je sa tavanice, zbrka odbačenih komponenti bila je razbacana po podu, a ploča za programiranje visila je pored udubljenja u zidu u koje je trebalo da bude pričvršćena.

Kada je pomoćnik računovođe Zone Katastrofe posetio brodogradilište na kome se pravio brod, zahtevao je od poslovođe da sazna zbog čega, kog vruga, smeštaju izuzetno skupi uređaj za teleportaciju na brod koji treba da obavi samo jedan put, a i to bez posade. Poslovođa je objasnio da je teleport nabavljen sa popustom od deset posto, a računovođa je objasnio da je to potpuno nebitno; poslovođa je objasnio da je to najbolji, najmoćniji i najsavremeniji teleport koji se može naći, a računovođa je rekao da nije morao ni da se traži; poslovođa je objasnio da će ljudi ipak morati da ulaze u brod i izlaze iz njega, a računovođa je objasnio da na brodu postoje i savršeno ispravna vrata; poslovođa je objasnio da računovođa može malo da se nosi, a računovođa je objasnio poslovođi da stvar koja mu se približava velikom brzinom predstavlja jednu lepu pesnicu. Pošto je objašnjavanje zaključeno, rad na teleportu je prekinut, a sam uređaj prošao je neprimećen pod stavkom 'nedelj. ob.' po petostrukoj ceni.

"Paklenog mu magarca", promrmlja Zaphod kada su on i Ford pokušali da se snađu u zapetljanoj informaciji.

Posle nekoliko trenutaka, Ford mu reče da se udalji. Smestio je jedan novčić na teleport i pritisnuo prekidač na komandnoj tabli koja je visila. Uz prasak i sevanje svetlosti novčić iščeze.

"Radi, u svakom slučaju", reče Ford, "ali nema sistema za navođenje.

Teleport za prenos materije bez programa za navođenje može te prebaciti...
Pa, bilo gde."

Kakrafunsko sunce blistalo je ogromno na ekranu.

"Koga je to sad briga", reče Zaphod. "Idemo gde stignemo."

"I", reče Ford, "ne postoji autosistem. Ne možemo svi da pođemo. Neko mora da ostane i da upravlja."

Prošao je jedan ozbiljan trenutak. Sunce je bilo sve krupnije i krupnije.

"Hej, Marvine, mališa", reče Zaphod veselo, "kako si?"

"Očajno", promrmlja Marvin.

Ubrzo potom, koncert na Kakrafunu dostigao je neočekivani vrhunac.

Crni brod sa svojim usamljenim, mrzovoljnim putnikom po planu je zaronio u nuklearnu pećnicu sunca. Ogromne protuberance šiknule su milionima milja u svemir, prestravivši i u desetak slučajeva progutavši jahače protuberanci koji su jedrili u blizini površine sunca i čekali pravi trenutak.

Nekoliko časaka pre nego što je svetlost protuberanci došla do Kakrafuna, pustinja izložena udarima prsila je duž duboke raseline. Ogromna i dotad neotkrivena podzemna reka koja je tekla duboko ispod površine pokuljala je na površinu, a nekoliko sekundi potom sledila ju je erupcija miliona tona lave koja je briznula stotinama stopa u vazduh, trenutno pretvarajući reku u paru iznad i ispod površine; sve je to bilo praćeno eksplozijom koja je odjeknula sve do suprotnog kraja sveta i nazad.

Oni - veoma malobrojni - koji su bili svedoci događaja i preživeli ga, kleli su se da se celokupnih stotinu hiljada kvadratnih milja pustinja podiglo u vazduh poput milju debele palačinke, prevrnulo i ponovo palo. Baš u tom trenutku, zračenje sunčevih protuberanci probilo se kroz oblake isparene vode i pogodilo tlo.

Godinu dana kasnije, pustinja od stotinu hiljada kvadratnih milja bila je

gusto prekrivena cvećem. Sastav atmosfere oko planete jedva primetno se izmenio. Sunce je leti blistalo manje oštro, hladnoća je zimi manje grizla, prijatna kiša češće je padala i lagano se pustinjski svet Kakrafun pretvorio u raj. Čak su se i telepatske moći kojima su ljudi Kakrafuna bili prokleti trajno rasule u silini eksplozije.

Zabeleženo je da je predstavnik Zone Katastrofe - isti onaj koji je pobio sve stručnjake za zaštitu okoline - kasnije izjavio da je sve to bilo 'sjajna režirana predstava'.

Mnogi ljudi dirljivo su govorili o zaceljujućim moćima muzike. Nekoliko skeptičnih naučnika pažljivije je pregledalo snimke događaja i izjavilo da su otkrili jedva primetne tragove ogromnog, veštački izazvanog polja neverovatnoće koje je dolutalo iz obližnje oblasti svemira.

22.

Artur se probudio i odmah zažalio što je to uradio. I ranije je patio od mamurluka, ali nikada u ovakvim razmerama. Ovo je bilo ono pravo, ovo je bio konačni udarac. Zraci za prenos materije, zaključio je, nisu baš toliko ugodni kao, recimo, dobar i jak udarac u glavu.

Pošto na trenutak nije osećao želju da se pokrene usled mučnog, prigušenog dumbaranja u ušima, ležao je i razmišljao. Nevolja sa većinom raznih prevoznih sredstava, pomislio je, leži pre svega u tome da nijedno od njih nije vredno truda. Na Zemlji - dok je Zemlja još postojala, pre nego što je uništena da bi se napravilo mesta za novu hipersvemirsku obilaznicu - isti problem postojao je sa kolima. Među njihovim nedostacima nalazili su se izvlačenje ogromnih količina crne, lepljive mase iz zemlje, tamo gde je bila skrivena na sigurnom i gde nije mogla da napravi nikakvu štetu, pretvaranje te mase u katran kojim se prekrivala zemlja, dim kojim se punila atmosfera, dok je ostatak izlivan u more, a svi ti nedostaci činili su se mnogo bitniji od

prednosti koja se sastojala u tome što ste sada mogli da stignete brže od jednog mesta do drugog - naročito stoga što je mesto na koje biste stigli verovatno, kao ishod svega ovoga, postalo vrlo slično mestu sa koga ste pošli, to jest prekriveno katranom, puno dima i sa nedovoljno ribe.

A zraci za prenos materije? Bilo kakav oblik prevoza koji je zahtevao da vas iskidaju u delove, atom po atom, da uguraju te atome u sub-etar i da ih potom prikupe na gomilu, baš kad su atomi počeli da osećaju prvo zrnice slobode tokom poslednjih godina, morao je da predstavlja lošu novinu.

Mnogi ljudi pomislili su isto pre Artura Denta i čak su išli tako daleko da su pisali pesme o tome. Evo jedne koju su često pevale mase ljudi izvan fabrike sistema za teleportaciju Sirijuske kibernetičke korporacije na Srećon-Svejtu III:

Aldebaran je stvarno sjajan,
Algol da ne volim ne mogu,
Zgodne cure sa Betelgeza
Oboriće te sa nogu.
Radiće ti šta god poželiš
Prvo u žustrom, pa u blagom maniru,
Al' ako treba da me rasture da stignem tamo
Neka me ostave na miru.

I pevam
Da me rasture, da me rasture
Ma kakav je to način za let?
Ako treba da me rasture da stignem tamo
Neću da napuštam svoj svet.

Sirijus je popločan zlatom,
Tako bar mnogi kažu,
Ali kad počnu sa 'poseti Tau i umri'
Znam da me gadno lažu.
Rado ću poći ovakvim putem
Ili možda onakvim,
Al' ako treba da me rasture da stignem tamo
Onda baš neću nikakvim.

I pevam
Da me rasture, da me rasture
Ma lud si k'o niko na svetu,
Jer ako probaju da me rasture da stignem tamo
Ostaću u svome krevetu.

...I tako dalje. Druga omiljena pesma mnogo je kraća:

Teleportirao sam se jedne noći
Sa Ronom i Sidom do Goge.
Ron je ukrao Gogino srce
A ja Sidove noge.

Artur oseti kako se talasi bola polako povlače, iako je i dalje bio svestan mučnog, prigušenog dumbaranja. Polako, pažljivo, ustao je.

"Čuješ li to mučno, prigušeno dumbaranje?" upita Ford Prefekt.

Artur se obazre i nesigurno zadrhta. Ford Prefekt mu je prilazio, bled i zakrvavljenih očiju.

"Gde smo?" jeknu Artur.

Ford se osvrnu. Nalazili su se u dugačkom, zakrivljenom hodniku koji se prostirao u oba smera izvan vidokruga. Spoljašnji čelični zid - obojen istim onim bolesnim prelivom bledozelene koji koriste po školama, bolnicama i ludnicama da bi održali mir među štíćenicima - uzdizao se, zakrivljen, iznad njihovih glava i tamo dodirivao unutrašnji, okomiti zid koji je, neobično, bio prekriven tamnosmeđom, pletenom, zidnom prekrivkom. Pod je bio prekriven tamno zelenom, rebrastom gumom.

Ford priđe debeloj, tamnoj, prozirnoj ploči ugrađenoj u spoljašnji zid. Bila je sačinjena od nekoliko slojeva, a ipak su se kroz nju mogle videti tačkice udaljenih zvezda.

"Mislim da smo u nekakvom svemirskom brodu", rekao je.

Niz hodnik je dopirao zvuk mučnog, prigušenog dumbaranja.

"Trilijan?" uznemireno pozva Artur, "Zaphode?"

Ford sleže ramenima.

"Nigde ih nema", rekao je. "Pogledao sam. Mogli bi da budu bilo gde. Niprogramirani teleport može da te odbaci svetlosnim godinama u bilo kome pravcu. Sudeći po tome kako se osećam, zaključujem da smo proputovali veliko rastojanje."

"A kako se to osećaš?"

"Loše."

"Misliš li da su..."

"Gde su, kako im je, ne možemo da znamo i tu ništa ne možemo učiniti. Radi isto što i ja."

"Šta to?"

"Nemoj da misliš o tome."

Artur promozga o toj misli, nevoljno shvati njenu mudrost, smota je i odloži u stranu. Onda duboko uzdahnu.

"Koraci!" uskliknu Ford iznenada.

"Gde?"

"Ta buka. To mučno dumbaranje. Noge koje trupkaju. Slušaj!"

Artur je slušao. Buka je odjekivala hodnikom oko njih, dopirući sa neodređenog rastojanja. Bio je to prigušen zvuk trupkanja i primetno se pojačavao.

"Idemo", reče Ford oštro. Obojica pođoše - u suprotnim smerovima.

"Ne tuda", reče Ford. "Odatle dolaze."

"Nije tako", reče Artur. "Dolaze odande."

"Nije, nego..."

Obojica zastadoše. Obojica se okrenuše. Obojica su pažljivo osluškivala. Obojica se složiše sa onim drugim. Obojica ponovo pođoše u suprotnim smerovima.

Zahvati ih strah.

Iz oba smera buka je bivala sve glasnija.

Nekoliko jardi ulevo, pod pravim uglom na unutrašnji zid, odvajao se drugi hodnik. Potrčali su tamo i požurili niz njega. Bio je mračan, naizmerno dugačak, a dok su išli niz njega stekli su utisak da je sve hladnije i hladnije. Na levo i desno od njega vodili su novi hodnici, svaki od njih vrlo mračan, a dok su prolazili pored njih, zapahnuo bi ih oštri udar ledenog vazduha.

U jednom trenutku preplašeno se zaustaviše. Što su dalje išli niz hodnik, zvuk trupkanja bio je sve glasniji.

Oslonili su se leđima o hladni zid i stali grozničavo da osluškuju.

Hladnoća, tama, bubnjanje bestelesnih stopala sve su ih gore pritiskali. Ford zadrhta, delom od hladnoće, a delom zbog priča koje mu je pričala njegova najdraža mati u vreme dok je bio običan betelgezijanski mališan, do članka arkturijanskom megaskakavcu: priča o mrtvim brodovima, ukletim olupinama koje plove zaboravljenim oblastima dubokog svemira, naseljenim demonima i sablastima zaboravljenih posada; priča o nepažljivim putnicima koji su

pronašli takve brodove i ušli u njih; priča o... a tada se Ford prisetio smeđe, pletene, zidne prekrivke u prvom hodniku, pa se sabrao. Kako god duhovi i demoni ukrašavali svoje samrtne olupine, pomisli on, mogao je da se kladi da to ne rade pletenim zidnim prekrivkama. Zgrabio je Artura za ruku.

"Nazad odakle smo došli", reče čvrsto i oni pođoše nazad.

Trenutak kasnije, poput para preplašenih guštera, izleteli su na najbliže mesto na kome su se hodnici račvali; istog časa, vlasnici stopala koja su trupkala iznenada se ukazaše pravo pred njima.

Skriveni iza ugla, zaprepašćeno su posmatrali dvedesetak gojaznih muškaraca i žena koji su skakutali mimo njih u trenerkama i tako dahtali i šištali da bi se svakom kardiologu od toga steglo srce.

Ford Prefekt je zurio za njima.

"Džogeri!" prosiktao je, dok je zvuk njihovih nogu odjekivao mrežom hodnika.

"Džogeri?" prošapta Artur Dent.

"Džogeri", reče Ford Prefekt i sleže ramenima.

Hodnik u kome su bili skriveni razlikovao se od ostalih. Bio je vrlo kratak i završavao se ogromnim, čeličnim vratima. Ford ih pogleda, otkri mehanizam za otvaranje i širom ih otvori.

Prva stvar koju su ugledali bilo je nešto što je ličilo na mrtvački kovčeg.

Sledećih četiri hiljade devet stotina devedeset devet stvari koje su ugledali takođe su bili mrtvački kovčezi.

23.

Prostorija je imala nisku tavanicu, bila je slabo osvetljena i ogromna. Na suprotnom kraju, udaljenom oko trista jardi odatle, jedan prolaz vodio je u nešto što je ličilo na sličnu prostoriju, slično popunjenu.

Ford Prefekt ispusti dug zvižduk kada je kročio na pod prostorije.

"Sjajno", reče on.

"Šta je to toliko divno u vezi sa mrtvacima?" upita Artur Dent dok je silazio iza njega.

"Ne znam", reče Ford. "Hajde da otkrijemo, važi?"

Posmatrani iz veće blizine, kovčezi su više podsećali na sarkofage. Bili su visoki otprilike čoveku do struka i napravljeni od nečega što je podsećalo na beli mermer, a verovatno su i bili od toga - dakle, od nečega što je samo podsećalo na beli mermer. Njihova gornja površina bila je poluprozirna i kroz nju su se nejasno mogli videti obrisi njihovih pokojnih i očigledno davno prežaljenih stanara. Bili su humanoidni i jasno se videlo da su ostavili daleko iza sebe sve nevolje sveta sa koga su stigli, ali osim toga nije se mnogo toga videlo.

Uz pod, između sarkofaga, kovitlao se teški, uljasti, beli gas za koji je Artur najpre pomislio da je tu da bi mestu dao malo lepši ugođaj, sve dok nije otkrio da mu smrzava članke. I sarkofazi su na dodir bili izuzetno hladni.

Ford iznenada čučnu pored jednog od njih. Izvukao je rub peškira iz torbe i grozničavo počeo da trlja nešto.

"Pogledaj, na ovome se nalazi natpis", objasnio je Arturu. "Led se uhvatio preko njega."

Očistio je led i pažljivo gledao urezana slova. Arturu su ona ličila na tragove pauka koji je popio previše, štagod pauci pili u slobodno vreme, ali Ford je smesta prepoznao rani oblik galaktičkog prostočita.

"Piše 'goglafrinčamska flota za spasavanje, brod B, skladište 7, stručnjak za čišćenje telefona druge klase' - i serijski broj."

"Stručnjak za čišćenje telefona?" upita Artur. "Mrtvi stručnjak za čišćenje telefona?"

"Najbolje vrste."

"Ali šta radi ovde?"

Ford proviri kroz vrh prema prilici koja se nalazila unutra.

"Pa, ne Baš bog zna šta", rekao je i zablistao jednim od onih svojih osmeha koji su oduvek navodili ljude na zaključak kako je previše radio u poslednje vreme i kako bi trebalo da se odmori.

Prišao je drugom sarkofagu. Brzi rad peškirom trajao je samo koji trenutak, a onda je izjavio:

"Ovo je mrtvi frizer. Opala!"

Pokazalo se da je sledeći sarkofag poslednje počivalište jednog reklamnog stručnjaka; u onom do njega nalazio se prodavac polovnih automobila, treće klase.

Fordovu pažnju iznenada je privukao kontrolni otvor u podu i on čučnu da bi mu podigao poklopac, mašući da odagna oblake ledenog gasa koji su pretili da ga progutaju.

Arturu pade na pamet jedna pomisao.

"Ukoliko su ovo samo kovčezi", rekao je, "zašto ih onda hlade?"

"Ili, zapravo, zbog čega ih uopšte drže", reče Ford i ukloni poklopac. Gas je pokuljao kroz otvor naniže. "Zbog čega bi iko bio spreman na sve probleme i troškove prebacivanja pet hiljada leševa kroz kosmos?"

"Deset hiljada", reče Artur i pokaza na prolaz kroz koji se nazirala susedna odaja.

Ford proturi glavu kroz otvor. Onda se ponovo podiže.

"Petnaest hiljada", rekao je. "Dole se nalazi još jedna grupa."

"Petnaest miliona", reče glas.

"To je mnogo", reče Ford. "Mnogo, mnogo."

"Polako se okrenite", zalaja glas, "i dignite ruke u vazduh. Ako napravite bilo kakav drugi pokret, razneću vas u malecke, malecke komade."

"Zašto", upita Artur Dent, "nikada nikome nije drago da nas vidi?"

U otvoru vrata kroz koja su ušli ocrtavali su se obrisi čoveka kome nije bilo drago da ih vidi. Njegovo nezadovoljstvo bilo je jednim delom izraženo lajavim, osornim prizvukom njegovog glasa, a drugim opakim načinom na koji je mahao dugačkim, srebrnastim zgrom-i-pucom prema njima. Izumitelju tog oružja očigledno nisu naložili da mlati praznu slamu. "Napravi ga tako da izgleda surovo", rekli su mu. "Neka bude sasvim jasno da to oružje ima pravu i pogrešnu stranu. Neka onome ko se nađe na pogrešnoj strani bude sasvim jasno da mu se loše piše. A to znači da moraš da naslažeš po njemu sve moguće šiljke, zupce i tamne delove. Uradi tako! To nije oružje koje treba da visi iznad kamina ili da se gurne u stalak za kišobrane; to je oružje sa kojim treba da se izlazi pred ljude i da im se prave gadne nevolje."

Ford i Artur nesrećno su gledali u oružje.

Čovek sa oružjem pomeri se od vrata i napravi krug oko njih. Kada je stupio na svetlost, videli su njegovu crnu i zlatnu uniformu na kojoj je uglačana dugmad tako blistala da bi zbog toga svaki prilazeći motorista upalio farove od zavisti.

Pokazao je rukom prema vratima.

"Napolje", rekao je. Ljudima koji imaju toliku vatrenu moć glagoli nisu potrebni. Ford i Artur iziđoše, a na malom rastojanju pratili su ih pogrešan kraj zgrom-i-puca i dugmad.

Kada su skrenuli u hodnik, naleteli su na dvadeset četiri džogera koji su, istuširani i u novoj odeći, prošli pored njih na putu prema spremištu. Artur se okrete, zbunjeno ih gledajući.

"Kreni!" dreknu njihov zarobljivač.

Artur krenu.

Ford sleže ramenima i krenu.

U spremištu, džogeri dođoše do dvadeset četiri prazna sarkofaga duž bočnog zida, otvoriše ih, popeše se unutra i zaspše bez snova.

24.

"Ovaj, kapetane..."

"Da, Broju Jedan?"

"Upravo sam primio izveštajčić od Broja Dva."

"Auh!"

Visoko na brodskom mostu, kapetan je piljio u beskraj svemira, blago iznerviran. Sa mesta na kome je ležao, ispod prostrane, mehuraste kupole, mogao je da vidi ogromnu panoramu zvezda kroz koju su se kretali - panoramu koja se osetno proredila tokom putovanja. Kada bi se okrenuo i pogledao unazad preko džinovske mase broda, mogao je da vidi mnogo gušću masu zvezda, koje su gotovo obrazovale čvrst zid. Bio je to pogled na središte Galaksije kroz koje su putovali, a to je trajalo već godinama, brzinom koje trenutno nije mogao baš da se priseti, ali znao je da je strašno velika. Bilo je to nešto što se približavalo brzini nečega, ili nečeg drugog, ili je, pak, bilo triput veće od brzine nečeg trećeg? Uglavnom, mnogo upečatljivo. Gledao je u blistava rastojanja iza broda i pokušavao da pronade nešto. To je radio svakih nekoliko minuta, ali nikada nije našao ono za čime je tragao. Međutim, nikada se nije zabrinuo zbog toga. Oni momci, naučnici, bili su vrlo ubedljivi kada su tvrdili da će sve biti savršeno u redu ukoliko nikoga ne bude uhvatila panika i ukoliko svi budu obavljali svoj posao na odgovarajući način.

Njega nije hvatala panika. Koliko mu je bilo poznato, sve se odigravalo na najbolji način. On se pljesnu po ramenu velikim sunđerom sa koga se cedila velika pena. Ponovo mu pade na um da se zbog nečega malo nervirao. Šta to beše? Blago nakašljavanje podsetilo ga je na činjenicu da je prvi oficir broda još pored njega.

Fini momak, taj Broj Jedan. Nije baš najblistaviji, ima čudnih problema kad treba da veže pertle na cipelama, ali i pored svega je vražje dobar oficir.

Kapetan nije bio jedan od onih koji šutnu momka kada se sagne da veže pertle, koliko god da mu trebalo vremena za to. A ne kao onaj grozni Broj Dva, koji se neprekidno kočoperio na sve strane, glačao svoju dugmad, svakog sata podnosio izveštaje: 'Brod se i dalje kreće, kapetane.' 'Kapetane, još smo na kursu.' 'Nivo kiseonika se održava, kapetane.'

"Mani se toga", odgovarao mu je kapetan. Ah, da, to je bila stvar koja ga je nervirala. Spustio je pogled prema Broju Jedan.

"Da, kapetane, vikao je nešto o tome kako je našao neke zarobljenike..."

Kapetan razmisli o tome. To nije ličilo na njega, ali on nije bio jedan od onih koji bi stali na put svojim oficirima.

"Pa, možda će ga to malo usrećiti. Uvek je maštao da ih stekne."

Ford Prefekt i Artur Dent koračali su duž naizgled beskonačnih hodnika broda. Broj Dva marširao je iza njih i povremeno kevtao da ne prave nikakve pogrešne pokrete i da ništa ne pokušavaju. Činilo se da su najmanje jednu milju neprekidno prolazili duž smeđe, pletene zidne prekrivke. Najzad dospeše do jednih ogromnih, čeličnih vrata, koja se otvoriše kada Broj Dva dreknu na njih.

Ušli su.

U očima Forda Prefekta i Artura Denta najupečatljivija stvar na brodskom mostu nije bila polukružna kupola od pedeset stopa u prečniku kroz koju je blistao vrtoglavi zvezdani svod: ljudima koji su večerali u Restoranu na kraju Vaseljene takva čuda su obična stvar. Nije to bilo ni zbunjujući niz instrumenata koji su prekrivali kružni zid oko njih. Arturu je delovalo baš onako kako kosmični brod i treba da izgleda, a Fordu se učinio prilično zastareo: potvrdio je njegovo mišljenje da ih je brod Zone Katastrofe odneo milion godina, ako ne i dva, u prošlost u odnosu na njihovo vreme.

Ali stvar koja ih je zaista izbacila iz ravnoteže bila je kada.

Nalazila se na šest stopa visokom postolju od grubo rezanog, plavog kristala i bila je izrađena baroknom čudovišnošću kakva se ne viđa često izvan Maksimegalonskog muzeja bolesne mašte. Bio je to utrobni kaos cevi iznesen na zlatnom tanjiru, umesto da bude, kako mu priliči, zakopan jedne noći u neki neobeleženi grob; te slavine i tuševi naterali bi i najodurniju nakazu da podskoči od strave.

Kao središnji deo koji je dominirao mostom zvezdanog broda kada je bila užasno neprikladna, a Broj Dva približio joj se sa ogorčenim izgledom čoveka kome je to sasvim jasno.

"Kapetane, ser!" dreknuo je kroz stisnute zube - težak poduhvat, ali tokom godina on ga je usavršio.

Krupno, dobroćudno lice i dobroćudna, penom prekrivena ruka pojavio se iznad ruba čudovišne kade.

"Ah, zdravo, Broju Dva", reče kapetan i veselo mahnu sunderom, "kako si?"

"Priveo sam vam zarobljenike koje sam presreo u bloku zamrzivača sedam, ser!" dreknuo je.

Ford i Artur zbunjeno se nakašljaše.

"Ovaj...zdravo", rekli su.

Kapetan im se nasmeši. Znači, Broj Dva je zaista našao zarobljenike. Lepo, pomislio je kapetan, baš je prijatno videti kada momak radi ono u čemu je najbolji.

"Oh, zdravo", kazao im je. "Izvinite što ne ustajem, upravo sam preduzeo da se na brzinu okupam. Pa, onda, jednu turu džin-tonika za sve. Potraži u fižideru, Broju Jedan."

"Razumem, ser."

Neobičan je podatak, a niko ne zna koliko da mu prida važnosti, da je otprilike osamdeset pet odsto svih poznatih svetova Galaksije, bili oni

primitivni ili visoko napredni, izmislilo piće zvano džinni-tonik, džii-N-N-T'N-k, džinit-o-nikk ili bilo koju od preko hiljadu varijacija na istu fonetsku temu. Sama pića nisu ista i kreću se u rasponu od sivolvijanskog 'činito/nihka', koji predstavlja običnu vodu posluženu na temperaturi neznatno višoj od sobne, sve do gagrakakanskog 'tzin-itoni-ka', koji ubija krave na rastojanju od sto koraka; u stvari, jedini zajednički činilac između svih njih jeste to da su izmišljeni pre nego što su svetovi o kojima je reč uspostavili kontakte sa bilo kojim drugim svetom.

Šta se može zaključiti na osnovu ove činjenice? Ona postoji u potpunoj izolaciji. Prema svim teorijama strukturalne lingvistike, ne uklapa se ni u jedan grafikon, a opet opstaje. Stari strukturalni lingvisti strašno se razbesne kada mladi strukturalni lingvisti počnu da govore o tome. Mladi strukturalni lingvisti strašno se uzbuđuju zbog toga i ostaju budni do kasno u noć, ubeđeni da su vrlo blizu nečega od izuzetnog značaja i završavaju tako što se pretvaraju u stare strukturalne lingviste pre vremena, a onda se strašno ljute na one mlađe. Strukturalna lingvistika gorko je podeljenja i nesrećna disciplina i veliki broj onih koji se bave njome provodi mnoge noći utapajući svoje probleme u vizgisas odom.

Broj Dva stajao je pred zapovednikom i osujećeno se tresao.

"Zar ne želite da saslušate zarobljenika, ser?" ciknuo je.

Kapetan ga zbunjeno pogleda.

"Zašto bih to radio, Golgafrinčama mu?" pitao je.

"Da izvučete informacije od njih ser! Da otkrijete zbog čega su došli ovamo!"

"Oh, ne, ne, ne", reče kapetan. "Verovatno su samo navratili na jedan džinni-tonik s nogu, zar ne?"

"Ali, ser, to su moji zarobljenici! Moram da ih saslušam!"

Kapetan ga sumnjičavo pogleda.

"Oh, u redu", kazao je "ako baš moram. Pitaj ih šta će da popiju."

Ledeno, grubo svetlucanje pojavi se u očima Broja Dva. On lagano priđe Fordu Prefektu.

"U redu, bagro", zarežao je, "ološu..." gurnuo je Forda zgrom-i-pucom.

"Polako, Broju Dva" opomenu ga kapetan blago.

"Šta ćete da popijete?!!" vrisnu Broj Dva.

"Pa, meni džinni-tonik zvuči baš dobro", reče Ford. "Šta ti misliš, Arture?"

Artur zatrepta.

"Šta? Oh, ovaj, da", reče on.

"S ledom ili bez?!" zaurla Broj Dva.

"Oh, sa ledom, molim", reče Ford.

"Limuna??!!"

"Da, molim", reče Ford. "A imate li onih malih biskvita? Znete, onih sa sirom?"

"Ovaj, Broju Dva..." blago reče kapetan.

"Ser?"

"Hajde, slobodan si, briši. Budi dobar dečko. Pokušavam da se okupam na miru."

Oči Broja Dva suziše se i postadoše ono što je u branši stručnjaka za urlanje i ubijanje poznato kao ledeni prorezi, a namena im je verovatno da na protivnika ostave utisak da ste izgubili naočari ili da imate teškoća da se održite u budnom stanju. Pitanje šta je u svemu tome strašno do danas je ostalo nerazjašnjeno.

Prišao je kapetanu, a usta su mu se pretvorila u tanku, ravnu crtu, premda ponovo nije baš najjasnije zbog čega se to smatra ratobornim ponašanjem. Ukoliko, dok lutate džunglom Traala, iznenada nađete na legendarnu proždrljivu buljoustu zver, imaćete razloga da budete zahvalni ukoliko joj usta budu tanka, ravna crta umesto, kao obično, razjapljeni kaos oštarih, slinavih

zuba.

"Smem li da vas podsetim, ser", prosikta Broj Dva kapetanu, "da ste u toj kadi već više od tri godine?!" Pošto je zadao taj konačni udarac, Broj Dva se okrete i ode u ćošak da pred ogledalom uvežbava sevanje očima.

Kapetan se praćaknu u kadi, a zatim se nespretno nasmeši Fordu Prefektu.

"Pa, na poslu kao što je moj, čoveku je potrebno mnogo opuštanja", rekao je.

Ford je polako spustio ruke. To nije izazvalo nikakvu reakciju. Artur je učinio isto.

Koračajući vrlo sporo i pažljivo, Ford priđe postolju kade. Potapšao ga je.

"Baš lepo", slagao je.

Zatim se upita da li je bezopasno da se nasmeši. Vrlo sporo i pažljivo, nasmešio se. Bilo je bezopasno.

"Ovaj", reče on kapetanu.

"Da?" upita kapetan.

"Zanima me", reče Ford, "smem li da vas pitam čime se, u stvari, bavite?"

Nečija ruk kucnu ga po ramenu. On se okrete.

Bio je to prvi oficir.

"Vaša pića", rekao je.

"Ah, hvala vam", reče Ford. On i Artur uzeše svoj džinn-i-tonik. Artur otpi svoj i iznenađeno otkri da mu ukus veoma podseća na viski sa sodom.

"Hoću da kažem, nisam mogao da ne primetim", rekao je Ford, i takođe otpio piće, "leševe. U spremištu."

"Leševe?" upita iznenađeno kapetan.

Ford zastade i razmisli. Nikad nemoj ništa uzimati zdravo za gotovo. Može li biti da kapetan ne zna da svojim brodom prenosi petnaest miliona leševa?

Kapetan mu veselo klimnu. Činilo se da se igra sa gumenom patkicom.

Ford se obazre oko sebe. Broj Dva osmotrio ga je iz ogledala, ali samo na

trenutak: oči su mu neprekidno bile u pokretu. Prvi oficir stajao je pored njega, držao poslužavnik sa pićem i dobroćudno se nasmešio.

"Leševe?" ponovio je kapetan.

Ford obliznu usne.

"Da", rekao je. "Svi ti mrtvi stručnjaci za održavanje telefona i računovodstveni činovnici, znate, dole u spremištu."

Kapetan je zurio u njega. Iznenada, on zabaci glavu i stade da se smeje.

"Oh, nisu oni mrtvi", rekao je. "Dobri Bože, ne, ne, oni su smrznuti. Biće ponovo oživljeni."

Ford učini nešto što je inače vrlo retko činio: trepnu.

Artur kao da se probudio iz transa.

"Hoćete da kažete da vam je spremište puno smrznutih frizera?" upitao je.

"Oh, da", reče kapetan. "Na milione ih je. Frizeri, umorni TV producenti, prodavci polisa osiguranja, službenici, portiri, upravnici odeljenja za odnose sa javnošću, savetnici, šta god poželite. Pošli smo da kolonizujemo drugu planetu."

Ford jedva primetno zadrhta.

"Uzbudljivo, zar ne?" upita kapetan.

"Šta, sa tom gomilom?" upita Artur.

"Ah, nemojte da me pogrešno razumete", reče kapetan. "Mi smo samo jedan od brodova flote za spasavanje. Vidite, nalazimo se u letelici 'B'. Izvinite, mogu li vas zamoliti da mi dospete još malo tople vode?"

Artur ga poslušao i čitav slap ružičaste, zapenjene vode pljusnu u kadu. Kapetan ispusti uzdah zadovoljstva.

"Mnogo vam hvala dragi prijatelju. Slobodno se poslužite pićem."

Ford ispi svoje piće, uze bocu sa poslužavnika prvog oficira i napuni do vrha svoju čašu.

"Šta je to", upitao je, "brod B?"

"Ovo", rekao je kapetan i zadovoljno pljesnuo po vodi gumenom patkicom.

"Da", rekao je Ford, "ali..."

"Vidite, evo šta se, u stvari, desilo", rekao je kapetan. "Naša planeta, svet sa koga dolazimo, bila je, da se tako izrazim, osuđena."

"Osuđena?"

"Oh, da. I zbog toga su svi pomislili - hajde da spakujemo čitavo stanovništvo u džinovske svemirske brodove i da krenemo u naseljavanje druge planete."

Pošto je ispričao toliko, on se ponovo zavalio u kadu uz zadovoljno groktanje.

"Mislite, neke manje osuđene?" zanimalo je Artura.

"Šta kažete, prijatelju?"

"Neke manje osuđene planete. One koju ste rešili da naselite."

"Da naselimo, da. Pa smo odlučili da sagradimo tri broda, tri svemirske lađe za spasavanje i... Da vam ja slučajno nisam dosadan?"

"Ne, ne", reče Ford čvrstim glasom, "sve to je očaravajuće."

"Znate li da je divno", razmišljao je kapetan, "kada, za promenu, imate nekoga sa kim možete da razgovarate."

Oči Broja Dva grozničavo su letele po sobi, a onda su se ponovo spustile na ogledalo, poput para muva nakratko odvojenih od svog omiljenog, mesec dana starog parčeta mesa.

"Nevolja sa dugačkim putovanjima kao što je ovo", produžio je kapetan, "ogleda se u tome što na kraju počnete da razgovarate sami sa sobom, što je strašno dosadno, jer pola vremena znate šta ćete sledeće reći."

"Samo pola vremena?" iznenađeno je pitao Artur.

Kapetan na trenutak razmisli.

"Da, otprilike polovinu, rekao bih. I tako... Gde mi je sapun?" On počeo da

lovi unaokolo i pronađe ga.

"I, dakle, tako", nastavio je, "zamisao je bila da u prvi brod, brod 'A', uđu sve blistave vođe, naučnici, veliki umetnici, znate, svi oni koji predvode; a u treći, ili 'C' brod, ušli bi svi ljudi koji obavljaju stvarni posao, koji prave i obavljaju stvari; a u brod 'B' - to smo mi - ući će svi ostali, ljudi između, razumete."

Srećno im se nasmešio.

"A nas su poslali prve", zaključio je i otpevušio kratku kupaću pesmicu.

Kratka kupaća pesmica, koju je za njega komponovao jedan od najplodotvornijih i najtraženijih pisaca džinglova (trenutno uspavan u spremištu trideset šest, na jedno devet stotina jardi iza njih) pokrio je ono što bi inače bilo trenutak neugodne tišine. Ford i Artur vrteli su stopalima po podu i grozničavo izbegavali da pogledaju jedan drugoga u oči.

"Ovaj..." reče Artur trenutak kasnije, "a šta se tačno desilo sa vašom planetom?"

"Oh, kao što već rekoh, bila je osuđena", uzvratio je kapetan. "Očigledno je trebalo da se surva na sunce, ili nešto slično tome. Ili je mesec trebalo da se surva na nas. Nešto tako. Krajnje grozno, šta god da je."

"Oh", reče iznenada prvi oficir, "ja sam mislio da se spremala invazija džinovskog roja dvanaest stopa dugačkih pčela-ljudoždera. Zar nije to bilo posredi?"

Broj Dva žustro se okrete, očiju koje su blistale ledenim, grubim sjajem, kakav se postiže samo uz mnogo vežbe.

"Meni nisu tako rekli!" prosiktao je. "Oficir koji mi je bio starešina kazao mi je da čitavu planetu ugrožava neposredna opasnost da je pojede džinovska, mutantna, zvezdana koza!"

"Ma nemoj..." reče Ford Prefekt.

"Da! Čudovišno stvorenje iz dubina pakla, sa zakrivljenim zubima

dugačkim deset hiljada milja, dahom od koga mogu da proključaju oceani, kandžama koje mogu da iščupaju kontinente iz korena, hiljadu očiju koje plamte poput sunaca, slinavim čeljustima od milion milja, čudovište kakvo ne biste nikad... Nikad... Ikad..."

"I oni su, naravno, najpre poslali vas, je li tako?" upitao je Artur.

"Oh, da", kazao je kapetan. "Pa, svi su rekli, a mislim da je to vrlo lepo od njih, da je za njihov moral izuzetno bitno da znaju da stižu na planetu na kojoj će biti dobro podšišani i na kojoj će telefoni biti čisti."

"Oh, da", složio se Ford. "Vidim i ja da je to bilo važno. A ostali brodovi, ovaj... Oni su pošli za vama, zar ne?"

Na trenutak, kapetan nije odgovorio. Izvio se u svojoj kadi i pogledao unutraške preko ogromne mase broda prema sjajnom središtu Galaksije. Poluzatvorenih očiju zagledao se preko nezamislivog rastojanja.

"Ah. Pa, čudno da ste to pomenuli", rekao je i dopustio sebi da se blago namršti na Forda, "jer stvarno nema ni pomena o njima otkako smo pošli, pre pet godina...Ali mora da su negde iza nas."

Ponovo se upiljio u daljinu.

Ford je gledao sa njim i zamišljeno se namrštio.

"Osim, razume se,", rekao je blago, "ukoliko ih nije pojela koza..."

"Ah, da..." reče kapetan, a u glasu mu se oseti blago oklevanje, "koza..." Oči su mu prešle preko obrisa instrumenata i kompjutera koji su okruživali most. Bezazleno su namigivali. Zagledao se u zvezde, ali nijedna mu nije rekla ni reč. Pogledao je svog prvog i drugog oficira, ali oni su trenutno, izgleda, bili zadubljeni u sopstvene misli. On zatim pogleda Forda Prefekta koji podiže obrve prema njemu.

"Čudnovata stvar, znate", rekao je kapetan konačno, "ali sada kada sam ispričao čitavu priču nekome drugom... Hoću da kažem, Broju Jedan, zar ti ne deluje čudno?"

"Ovaaaaaaaaaaaaaaj..." odvrati Broj Jedan.

"Pa", reče Ford, "vidim da imate puno stvari o kojima biste voleli da popričate i zato hvala na piću, pa ako možete da nas odbacite na najbližu pogodnu planetu..."

"Eh, pa to je mali problem, znate", rekao je kapetan, "jer ta naša putanja podešena je pre nego što smo pošli sa Golgafrinčama, delom, čini mi se, i zbog toga što se ne snalazim baš najbolje sa brojevima..."

"Hoćete da kažete da smo zarobljeni na ovom brodu?" uskliknuo je Ford koji je iznenada izgubio strpljenje za čitavu šaradu. "Kada stižete do planete koju treba da kolonizujete?"

"Oh, mislim da samo što nismo stigli", rekao je kapetan. "Trebalo bi da budemo na njoj svakog časa. U stvari, verovatno je vreme da iziđem iz kade. Oh, ne znam zašto da prestanem baš kada sam počeo da uživam?"

"Znači, za koji trenutak ćemo se spustiti?" upitao je Artur.

"Pa, ne baš spustiti, zapravo se nećemo spustiti, ne... Ovaj ..."

"O čemu to govorite?" upitao je Ford oštro.

"Pa", odvratio je kapetan, pažljivo birajući reči, "koliko se sećam, čini mi se da je trebalo da se srušimo na nju."

"Srušite?" povikaše Ford i Artur.

"Ovaj, da", reče kapetan, "da, sve je to, čini mi se, deo plana. Postojao je strašno dobar razlog za sve to, samo ne mogu trenutno da ga se setim. Nešto u vezi sa... Ovaj..."

Ford eksplodira.

"Svi ste vi gomila beskorisnih luda!" dreknuo je.

"Ah, da to je to", ozari se kapetan, "to je bio razlog."

25.

'Autostoperski vodič kroz Galaksiju' ima da izjavi sledeće o planeti Golgafrinčam: to je planeta sa prastarom i tajanstvenom istorijom, bogata legendama, crvena, a povremeno i zelena od krvi onih koji su u pradavna vremena tražili načina da je pokore; zemlja isušenih i golih predela, slatkog i sparnog vazduha otežalog vonjem mirisnih proleća koji se sliva niz vrelo i prašnjavo stenje i hrani tamne i mošusne lišajeve pod njim; zemlja grozničavih čela i zatrovane mašte, naročito među onima koji okuse lišajeve; takođe zemlja hladnih i senovitih misli među onima koji su naučili da se odreknu lišajeva i da nađu sebi drvo pod kojim će leškariti; zemlja čelika, krvi i junaštva; zemlja tela i duše; bila je to njena istorija.

A u čitavoj toj drevnoj i tajanstvenoj istoriji, najtajanstvenije prilike bez sumnje su veliki, opkoljavajući pesnici Ariuma. Ti opkoljavajući pesnici živeli su po udaljenim planinskim prolazima, gde su ležali i čekali malene grupe neopreznih putnika, a onda bi ih opkolili i gađali stenjem.

A kada bi putnici stali da zapomažu i da im govore zašto ne odu da napišu neku pesmu umesto što muče ljude tim bacanjem stena, oni bi iznenada prestali i počeli da recituju jednu od sedam stotina devedeset četiri velike poeme Vasiliana. Te poeme bile su izuzetne lepote i još više izuzetne dužine, a sve su imale istovetnu rimu.

Prvi deo svake pesme govorio je o tome kako je nekada iz grada Vasiliana pošla grupa od pet mudrih kneževa na četiri konja. Kneževi koji su, razume se, bili hrabri, plemeniti i pametni, putovali su po udaljenim zamljama, borili se sa divovima-ljudožderima, tragali za egzotičnim filozofijama, pili čaj sa čudnovatim bogovima i spasavali divna čudovišta od grabljivih kneginja pre nego što su konačno izjavili da su dostigli prosvetljenje i da je došao kraj njihovim lutanjima.

Drugi, mnogo duži deo svake pesme govori potom o njihovom preganjanju i

zanovetanju oko toga ko će od njih morati peške da se vrati nazad.

Sve to počivalo je u drevnoj prošlosti planete. Ali jedan od naslednika tih neobičnih pesnika izmislio je lažne priče o žalosnoj sudbini koja je ljudima Golgafrinčama omogućila da se otarase u potpunosti beskorisne trećine svog stanovništva. Druge dve trećine ostale su mirno kod kuće i živele su punim, bogatim i srećnim životima, sve dok ih nije sve skupa zbrisala zarazna bolest koju su zaradili iz prljavih telefona.

26.

Te noći brod se srušio na beznačajnu, malenu, plavo-zelenu planetu koja je kružila oko sitnog, neuglednog, žutog sunca u neistraženim zaleđima zabačene oblasti zapadnog spiralnog kraka Galaksije.

U časovima koji su prethodili udaru Ford Prefekt se grozničavo, ali uzaludno borio da otključa komande broda i izmeni ranije podešenu putanju. Ubrzo mu je postalo jasno da je brod tako programiran da prenese svoj teret u bezbednost, mada ne i u udobnost, novog doma putnika, ali da se pri tom toliko ošteti da nestane svaka nada da se može opraviti.

Njegov usijani, urlajući silazak kroz atmosferu zbrisao je najveći deo nadgradnje i spoljašnje oplata, a konačni, neslavni pad na trbuh u mračnu močvaru ostavio je posadi samo par sati tokom kojih su morali da ožive svoj smrznuti i nepoželjni teret, jer brod je skoro smesta počeo da tone, lagano potapajući svoju džinovsku masu u nepomično blato. Jednom ili dvaput tokom noći njegovi obrisi jasno su se ocrtali na nebu kada su plamteći meteori - ostaci njegovog pada - sevnuli u visinama.

U sivom svetlu koje je prethodilo zori on nepristojno, gromoglasno zakrklja i zauvek potonu u smrdljive dubine.

Kada je sunce izišlo tog jutra, prosulo je svoju bledu, vodnjikavu svetlost na prostranu oblast prepunu frizera, portparola, komentatora i ostalih, koji su

zapomagali i očajnički se borili da se dokopaju suve zemlje.

Manje odlučno sunce verovatno bi se smesta vratilo tamo odakle je stiglo, ali ovo je nepokolebljivo nastavilo da se penje svojim putem preko neba i posle izvesnog vremena uticaj njegovih toplih zraka počeo je da vraća u život stvorenja koja su se nemoćno koprcala i borila.

Bezbroj ih se, što nije nikakvo čudo, izgubilo u močvari tokom te noći, a još milion potonulo je zajedno sa brodom, ali preživeli su i dalje brojali na stotine hiljada i kako se dan nastavlja, oni su ispuzali u predeo koji ih je okruživao, svaki od njih u potrazi za nekoliko kvadratnih stopa čvrstog tla na koje će se sručiti da bi se oporavili od ovog košmarnog iskustva.

Nešto dalje, dve prilike kretale su se poljem.

S padine obližnjeg brežuljka, Ford Prefekt i Artur Dent gledali su užase, čijim se zajedničkim delom nisu mogli osetiti.

"Kakav prljavi trik", promrmljao je Artur.

Ford podiže jedan prut sa zemlje i sleže ramenima.

"Maštovito rešenje problema, koje mi je i ranije padalo na pamet", kazao je.

"Zbog čega ljudi ne mogu da žive zajedno u miru i slozi?" upitao je Artur.

Ford se glasno i vrlo šuplje nasmeja.

"Četrdeset dva!" rekao je sa zlobnim osmehom. "Ne, ne odgovara. Nema veze."

Artur ga pogleda kao da misli da je poludeo, vide da ništa ne ukazuje na suprotno i zaključuje da je savršeno razumno pretpostaviti da se to i dogodilo.

"Šta misliš da će se desiti sa svima njima?" upitao je posle izvesnog vremena.

"U beskonačnoj Vaseljeni sve je moguće", uzvratio je Ford. "Čak i preživljavanje. Čudnovato, ali istinito."

Neobičan pogled dođe mu u oči dok je razgledao predeo i ponovo se usredsredio na prizor bede ispred sebe.

"Verujem da će se snaći posle izvesnog vremena", rekao je.

Artur ga oštro osmotri.

"Zašto si to rekao?" pitao je.

Ford sleže ramenima.

"Intuicija", odvratio je, odbivši da bude uvučen u bilo kakvu dalju raspravu.

"Gle", rekao je iznenada.

Artur je sledio pravac njegovog uperenog prsta. Dole, između raštrkanih ljudi kretala se jedna prilika - ili bi 'teturala se' bio bolji opis. Izgledalo je da nosi nešto na ramenu. Dok se povodila od jednog do drugog ispruženog tela, kao da je lagano, pijano pomerala ono što je nosila u rukama, šta god to bilo. Posle izvesnog vremena prestade da se bori i sruči se na gomilu.

Artur pojma nije imao šta bi to trebalo da predstavlja.

"Filmska kamera", rekao je Ford. "Snima istorijski trenutak."

"Pa, ne znam kako je s tobom", rekao je Ford ponovo trenutak kasnije, "ali ja sam pukao."

Neko vreme ćutke je sedeo.

Posle izvesnog vremena učinilo mu se da ovo zahteva komentar.

"Ovaj, kada kažeš da si pukao, šta time tačno misliš?" upitao je Artur.

"Dobro pitanje", rekao je Ford. "Primam samo potpunu tišinu."

Artur je pogledao preko ramena i video da ovaj vrti dugmad male, crne kutije. Ford je već ranije označio tu kutiju kao sub-eta senz-o-matik, ali Artur je samo odsutno klimnuo i nije se dalje zanimao. U njegovom umu Vaseljena je i dalje bila podeljena na dva dela - na Zemlju i sve ostalo. To što je Zemlja uništena da bi se napravilo mesta za hipersvemirsku obilaznicu značilo je da je takvo gledište malčice iskrivljeno, ali Artur se držao te iskrivljenosti, jer je

posredi bila poslednja veza sa domom koja mu je preostala. Sub-eta senz-o-matik čvrsto je spadao u kategoriju 'sve ostalo'.

"Ni kobasice", reče Ford i protrese stvar.

Kobasica, pomisli Artur za sebe i zamišljeno se zagleda u primitivni svet koji ga je okruživao - šta bih dao za dobru zemaljsku kobasicu.

"Možeš li da poveruješ", reče Ford očajno, "da nema nikakve emisije na čitave svetlosne godine od ove zabačene rupe? Slušaš li ti mene?"

"Šta?" upita Artur.

"U sosu smo", reče Ford.

"Oh", reče Artur. To mu je zvučalo kao vest od pre mesec dana.

"Ukoliko ne budemo uhvatili nešto na ovoj mašini", rekao je Ford, "naši izgleda da napustimo planetu jednaki su nuli. Možda je reč o nekom šašavom dejstvu stojećih talasa u magnetnom polju planete - u tom slučaju putovaćemo okolo sve dok ne budemo našli oblast jasnog prijema. Ideš li?"

Podigao je uređaj i pošao.

Artur pogleda niz breg. Čovek sa filmskom kamerom uspeo je da se osovi na noge baš na vreme da snimi jednog od svojih drugova kako se ruši.

Artur iščupa vlat trave i pođe za Fordom.

27.

"Verujem da je večera bila prijatna?" kazao je Zarnivup Zaphodu i Trilijan kada su se ponovo materijalizovali na komandnom mostu međuzvezdanog broda 'Zlatno srce' i dahćući popadali po podu.

Zaphod otvori jedan par očiju i besno se zagleda u njega.

"Ti", zarežao je. On se uspravi na noge i zatetura da bi našao stolicu na koju će se skljkati. Našao je jednu i skljkao se na nju.

"Programirao sam kompjuter na koordinate neverovatnoće koje odgovaraju našem putu", reče Zarnivup. "Ubrzo ćemo stići. U međuvremenu, kako bi bilo

da se malo opustite i pripremite za susret?"

Zaphod nije uzvratio ni reč. Ponovo je ustao i prišao malom ormanu iz koga je izvukao bocu starog džanksa. Povukao je dugačak gutljaj.

"A kada sve bude gotovo", divlje je rekao, "onda je stvarno gotovo, u redu? Slobodan sam da idem tamo kud me đavo nosi, da ležim po plažama i sve ostalo?"

"Zависи od toga šta će proizići iz susreta", reče Zarnivup.

"Zaphode, ko je taj čovek?" upita Trilijan i nesigurno se osovi na noge. "Šta radi ovde? Zašto je na našem brodu?"

"To ti je jedan glupak", reče Zaphod, "koji želi da se sretne sa čovekom koji vlada Vaseljenom."

"Ah", rekla je Trilijan, uzela bocu od Zaphoda i poslužila se, "laktaš u potrazi za titulama."

28.

Glavni problem - jedan od glavnih problema, jer ih ima nekoliko - dakle, jedan od mnogih glavnih problema u vezi sa rukovođenjem jeste taj ko će to da radi; ili, tačnije, ko će da navede ljude da ga puste da to radi umesto njih.

Da rezimiramo: poznata je činjenica da su oni koji žele da vladaju ipso facto najnepođniji da to rade. Da rezimiramo rezime: kogod je sposoban da dovede sebe na mesto predsednika ne sme nipošto da dobije to mesto. Da rezimiramo rezime rezimea: problem je u ljudima.

I tako dolazimo u sledeću situaciju: niz predsednika Galaksije toliko uživa u prijatnostima i svoj toj galami koja ih okružuje dok imaju moć u rukama - da vrlo retko primete kako je, zapravo, više nemaju.

Jer neko je u senci iza njih - ali ko?

Ko uopšte može da vlada ukoliko se to ne sme dozvoliti nikome ko to želi?

29.

Na malom, neuglednom svetu negde u središtu ničega - to jest, ničega što bi se moglo pronaći, jer bio je zaštićen prostranim poljem neverovatnoće čiji su ključ imala samo šestorica ljudi u Galaksiji - padala je kiša.

Pljuštala je kao iz kabla, i to već satima. Vrhove morskih talasa obavila je maglom, sipala je po drveću, prštala je i slivala se niz parče kržljavog zemljišta u blizini mora, pretvarajući ga u blatište.

Kiša je dobovala i plesala po krovu od talasastog gvođenog lima na malenoj daščari smeštenoj nasred parčeta kržljavog zemljišta. Prebrisala je malenu, grubu stazu koja je vodila do morske obale i porušila gomile zanimljivih školjki koje su tamo bile uredno naslagane.

Unutar kolibe, šum kiše po krovu bio je zaglušujući, ali njen stanar uglavnom ga nije primećivao, jer mu je pažnja bila okrenuta na drugu stranu.

Bio je to visok čovek, trapavog izgleda, sa kosom boje slame koja je bila mokra jer je tavanica prokišnjavala. Odeća mu je bila otrcana, leđa pogrbljena, a oči, mada otvorene, izgledale su kao zatvorene.

U njegovoj kolibi nalazila se stara, propala naslonjača, stari i pohabani sto, stari madrac, nešto jastučića i peć, malena ali topla.

Bio je tamo jedan stari i pomalo ofucani mačak koji se trenutno nalazio u središtu čovekove pažnje. Povio je svoju nespretnu priliku iznad njega.

"Maco, maco, maco", rekao je, "mic-mic-mic-mic... Maca hoće ribu? Riba lepa... Maca hoće ribu?"

Mačak je po tom pitanju delovao veoma neodlučno. Udostojio se i ispružio šapu prema parčetu ribe koju mu je čovek pružao, a onda mu je pažnju odvuкао trun prašine na podu.

"Ako maca ne jede ribu, maca postane tanka i propadne, tako bar mislim", rekao je čovek. Sumnja mu se uvuče u glas.

"Ili bar pretpostavljam da će se to dogoditi", rekao je, "ali kako mogu da

znam?"

Ponovo je pružio ribu.

"Maca neka razmisli", rekao je, "hoće ribu - neće ribu. Izgleda da je bolje da se ja ne mešam u to." Uzdahnuo je.

"Ja mislim da je riba dobra, ali ja mislim i da je kiša mokra, a ko sam ja da to odlučim?"

Ostavio je ribu za mačku na podu i vratio se u naslonjaču.

"Ah, izgleda da te vidim kako jedeš", rekao je najzad, pošto je mačak iscrpao mogućnosti zabave koje mu je pružala trunka prašine i navalio na ribu.

"Volim da vidim kad jedeš ribu", reče čovek, "jer po mom mišljenju propašćeš ako to ne budeš radio."

Podigao je sa stola parče hartije i olovku. Držao je jedno u jednoj ruci, a drugo u drugoj i vršio opite sa različitim načinima prinošenja jednog drugom. Pokušao je da primakne olovku ispod papira, iznad papira, uz papir. Pokušao je da omota papir oko olovke, pokušao da trlja papir tupim krajem olovke, a onda je pokušao oštrim. Ostao je trag, a njega je otkriće oduševilo, kao i svakog dana. Podigao je sa stola drugo parče papira. Na njemu su se nalazile ukrštene reči. Nakratko ga je proučavao i popunio nekoliko kvadratića pre nego što je to prestalo da ga zanima.

Pokušao je da sedi na jednoj od svojih ruku i dodir kostiju na bedrima učini mu se zanimljiv.

"Riba dolazi izdaleka", rekao je, "ili mi bar tako kažu. Ili ja zamišljam da mi tako kažu. Kada dođu ti ljudi, ili kada stignu u moje misli u svojih šest crnih, svetlucavih brodova, stižu li i u tvoje misli? Šta ti vidiš, maco?"

On pogleda mačka, koji je više bio zainteresovan da što pre dokusuri ribu nego da mozga o takvim problemima.

"A kada čujem njihova pitanja, da li i ti čuješ pitanja? Šta tebi

predstavljaju njihovi glasovi? Možda ti misliš da ti oni pevaju pesme?"

Razmišljao je o tome i našao pukotinu u pretpostavci.

"Možda oni tebi pevaju pesmice", rekao je, "a meni se samo čini da me pitaju."

Ponovo je začutao. Ponekad je danima ćutao, tek onako, da vidi kako to izgleda.

"Misliš li da su dolazili danas?" upitao je. "Ja mislim da jesu. Na podu ima blata, na stolu su cigarete i viski, na tanjiru riba, a u mom umu sećanje na njih. Znam, na osnovu tih dokaza teško se može nešto zaključiti. Ali, sa druge strane, dokazi su uvek posredni. A pogledaj šta su mi još ostavili."

Pružio je ruku prema stolu i podigao odatle neke stvari.

"Ukrštene reči, rečnici i kalkulator."

Jedan sat igrao se kalkulatorom, mačak je zadremao, a kiša je napolju i dalje sipala. Konačno je odložio kalkulator.

"Čini mi se da sam u pravu kada mislim da su me nešto pitali", rekao je. "Preći čitav taj put i ostaviti sve te stvari samo da bi mogli da ti pevaju pesmice - to bi bilo vrlo neobično ponašanje. Ili se to meni samo čini. Ko zna, ko zna."

Podigao je cigaretu sa stola i pripalio je žiškom iz peći. Duboko je uzdahnuo i zavalio se u naslonjači.

"Mislim da sam danas video drugi brod na nebu", rekao je najzad. "Veliki i beo. Nikad još nisam video neki veliki i beli, samo šest crnih. I šest zelenih. I ostale koji tvrde da stižu izdaleka. Nikad veliki beli. Možda šest malih, crnih u određenim prilikama mogu da liče na veliki beli. Možda mi se pije viski. Da, izgleda da je to verovatnije."

Ustao je i našao čašu koja je ležala na podu pored madraca. Napunio ju je viskijem iz boce. Ponovo je seo.

"Možda neko drugi dolazi da me vidi", rekao je.

Stotinu jardi odatle, šibano pljuskom, ležalo je 'Zlatno srce'.

Njegov izlaz se otvorio i tri prilike su izišle, pogurene da bi izbegle prskanje kiše po licima.

"Unutra?" viknu Trilijan da bi nadjačala šum kiše.

"Da", reče Zarnivup.

"U tu kolibu?"

"Da."

"Čudno", reče Zaphod.

"Ali ovo je Bogu iza leđa", reče Trilijan. "Mora da smo došli na pogrešno mesto. Vaseljenom se ne može vladati iz kolibe."

Žurili su kroz kišu koja je pljuštala i, mokri do kostiju, stigli do vrata. Zakucali su. Drhtali su.

Vrata se otvoriše.

"Da?" upita čovek.

"Ovaj, izvinjavam se", reče Zarnivup. "Imam razloga da poverujem..."

"Da li ti vladaš Vaseljenom?" upita Zaphod.

Čovek se nasmeši.

"Trudim se da to ne radim", rekao je. "Jeste li pokisli?"

Zaphod ga preneraženo pogleda.

"Pokisli?" kriknuo je. "Zar ne izgledamo tako?"

"Meni izgledate", rekao je čovek, "ali kako se vi lično osećate u tom pogledu sasvim je drugo pitanje. Ako mislite da bi vas toplota mogla osušiti, bolje uđite."

Ušli su.

Obazreli su se po malenoj kolibi, Zarnivup sa blagim gađenjem, Trilijan sa zanimanjem, Zaphod oduševljeno.

"Hej, ovaj..." reče Zaphod. "Kako se zoveš?"

Čovek ga je neodlučno gledao.

"Ne znam. Misliš li da bi trebalo da imam neko ime? Čini mi se da bi bilo vrlo čudno dati ime skupini nejasnih čulnih opažaja."

Ponudio je Trilijan da sedne na rub stolice. On sam sede na drugi rub, Zarnivup se kruto naleže na sto, a Zaphod se navali na madrac.

"Vouiii!" reče Zaphod. "Tron moći!" On pogladi mačka.

"Čujte", reče Zarnivup, "moram da vam postavim neka pitanja."

"U redu", reče čovek ljubaznim glasom, "možete pevati mom mačku ako to želite."

"Da li bi mu se to svidelo?" upita Zaphod.

"Bolje pitajte njega", reče čovek.

"Govori li?" upita Zaphod.

"Ne sećam se da sam ga ikada čuo da govori", reče čovek, "ali ja sam vrlo nepouzdan svedok."

Zarnivup izvuče iz džepa neke beleške.

"A sada", rekao je, "vi vladate Vaseljenom, zar ne?"

"Otkud znam", reče čovek.

Zarnivup stavi znak pored jedne od tačaka u svojim beleškama.

"Koliko dugo se već time bavite?"

"Ah", reče čovek, "to pitanje se odnosi na prošlost, je li?"

Zarnivup ga je zbunjeno pogledao. Nije baš išlo kako je očekivao.

"Da", rekao je.

"Kako mogu da znam", rekao je čovek, "da prošlost nije samo plod uobrazilje nastao kao posledica neusaglašenosti između mojih neposrednih fizičkih opažaja i stanja mog uma?"

Zarnivup je zurio u njega. Iz mokre odeće počeo da mu se podiže para.

"Dakle, vi na sva pitanja odgovarate ovako?" upitao je.

Čovek je brzo odvratio.

"Govorim ono što mi padne na pamet kada pomislim da su mi ljudi nešto

rekli. Ništa više ne mogu da vam kažem."

Zaphod se srećno nasmeja.

"Pijem u čast toga", rekao je i izvukao bocu džanksa. Digao je bocu i pružio vladaru Vaseljene, koji ju je prihvatio sa zadovoljstvom.

"U tvoje zdravlje veliki vladaru", kazao je. "Reci ono što ti padne na pamet."

"Ne, slušaj mene", reče Zarnivup, "ljudi dolaze do tebe, je li tako? U brodovima..."

"Mislim da jeste", reče čovek. Dodao je bocu Trilijan.

"I oni te mole", rekao je Zarnivup, "da odlučuješ umesto njih? O ljudskim životima, o svetovima, o ekonomijama, ratovima, svemu što se dešava tamo u Vaseljenu?"

"Tamo?" upita čovek. "Gde tamo?"

"Tamo!" reče Zarnivup i pokaza prema vratima.

"Otkud znaš da tamo napolju ima ičega?" upita ljubazno čovek. "Vrata su zatvorena."

Kiša je i dalje dobovala po krovu. U kolibi je bilo toplo.

"Ali ti znaš da je tamo čitava Vaseljena!" kriknu Zarnivup. "Ne možeš izbeći odgovornost time što tvrdiš da ne postoji!"

Vladar Vaseljene dugo je razmišljao, dok se Zarnivup tresao od gneva.

"Vi ste tako ubeđeni u činjenice", konačno je rekao. "Ne bih mogao da imam poverenja u čoveka koji Vaseljenu - ako tako nešto uopšte postoji - uzima zdravo za gotovo."

Zarnivup se i dalje tresao, ali je ćutao.

"Ja odlučujem samo o svojoj Vaseljenu", produžio je čovek. "Moja Vaseljenu su moje oči i uši. Sve ostalo je rekla-kazala."

"Ali zar ne verujete ni u šta?"

Čovek sleže ramenima i podiže mačka.

"Ne shvatam šta hoćete da kažete", rekao je.

"Ne shvatate da ono što odlučite u ovoj svojoj kolibi pogađa živote i sudbine miliona ljudi? Sve ovo je čudovišno neispravno!"

"Ne znam, nikada nisam sreo te ljude o kojima govorite. A verujem da niste ni vi. Oni postoje samo u rečima koje čujemo. Glupo je reći da znate šta se dešava drugim ljudima. Samo oni znaju ukoliko postoje. Imaju sopstvene Vaseljene svojih očiju i ušiju."

Trilijan reče: "Oдох ja napolje na trenutak."

Ona iziđe na kišu.

"Verujete li da postoje drugi ljudi?" bio je uporan Zarnivup.

"Nemam mišljenje o tome. Otkud znam?"

"Bolje da idem da vidim šta je sa Trilijan", reče Zaphod i iskrade se.

Napolju joj je rekao:

"Mislim da je Vaseljena u prilično dobrim rukama, je l' da?"

"Veoma dobrim", reče Trilijan. Zajedno su otišli u kišu.

Unutra, Zarnivup je nastavio:

"Ali, zar ne shvatate da ljudi žive ili umiru u zavisnosti od vaše reči?"

Vladar Vaseljene čekao je koliko god je mogao. Kada je začuo slab zvuk brodskih motora, progovorio je da to prikrije.

"Nema to veze sa mnom", rekao je. "Ja se ne mešam u ljudske živote. Gospod zna da nisam zao čovek."

"Ah!" zakevka Zarnivup. "Kazali ste 'Gospod'! Ipak verujete u nešto!"

"Moj mačak", reče čovek dobroćudno i pomilova ga. "Njega zovem Gospod. Mnogo ga volim."

"U redu", reče Zarnivup, izbacujući svoj adut, "otkud znate da postoji? Otkud znate da on zna da ga volite, ili da uživa u onome za šta misli da je vaša ljubav?"

"I ne znam", odvrati čovek sa smeškom, "pojma nemam. Naprosto, volim

da se ponašam na određeni način prema nečemu što deluje kao mačak. Zar se vi drugačije ponašate? Molim vas, mislim da sam umoran."

Zarnivup ispusti uzdah prigušenog nezadovoljstva i obazre se.

"Gde je ono dvoje?" upitao je iznenada.

"Koje dvoje?" upitao je vladar Vaseljene, seo u svoju naslonjaču i napunio čašu viskijem.

"Biblbroks i devojka! Ono dvoje što su bili ovde!"

"Ne sećam se nikoga. Prošlost je plod uobrazilje koji..."

"Batali", zarežao je Zarnivup i istrčao na kišu. Nije bilo broda. Kiša je i dalje sipala po blatu. Nije bilo traga koji bi pokazivao gde se brod nalazio. Pojurio je u kišu. Okrenuo se, potrčao nazad prema kolibi i otkrio da je zaključana.

Vladar Vaseljene zadremao je u naslonjači. Posle toga ponovo se igrao olovkom i papirom i razdragao se kada je otkrio kako jedno ostavlja trag na drugom. Spolja su dopirali razni zvuci, ali on nije znao jesu li stvarni ili ne. Potom je nedelju dana razgovarao sa stolom da vidi kako će ovaj reagovati.

30.

Zvezde su se pojavile te noći zasenjujuće blistave i jasne. Ford i Artur prešli su više nego što su mogli ikako da procene i najzad su zastali da se odmore. Noć je bila prohladna i mirisava, vazduh čist, a sub-eta senz-o-matik potpuno nem.

Nad čitavim svetom nadnelo se predivno mrtvilo, čarobni mir koji se udružio sa nežnim mirisom drveća, tihim zujanjem insekata i blistavom svetlošću zvezda da bi smirio njihove ustreptale duhove. Čak i Ford Prefekt, koji je video više svetova nego što bi mogao da nabroji tokom čitavog jednog dugog popodneva, počeo je da se pita nije li ovaj najlepší od svih koje je ikada video. Čitavog dana išli su blagim, zelenim bregovima i dolinama,

bogato prekrivenim travom, divljim, mirisnim cvećem i drvećem gustih krošnji; sunce ih je grejalo, lagani povetarac osvežavao, a Ford Prefekt je sve ređe i ređe proveravao svoj sub-eta senz-o-matik i sve manje i manje negodovao zbog njegovog neprekidnog ćutanja. Počeo je da misli kako mu se tu dopada.

Iako je noćni vazduh bio svež, spavali su čvrsto i udubno na otvorenom i probudili se nekoliko časova kasnije sa laganom jutarnjom rosom, osveženi, ali gladni. Ford je na Milivejsu gurnuo u torbicu nešto punjenih pogačica, pa su to doručkovali pre nego što su produžili.

Do tog trenutka lutali su nasumce, ali sada krenuše pravo prema istoku, jer su smatrali da, ukoliko nameravaju da istražuju taj svet, treba da znaju odakle su krenuli i kuda idu.

Nešto pre podneva dobili su prvi nagoveštaj da svet na koji su sleteli nije nenaseljen: krajičkom oka opazili su lice između stabala koje ih je posmatralo. Nestalo je istog trenutka kada su ga primetili, ali obojici je u očima ostala slika čovekolikog stvorenja, radoznalog, ali ne i uplašenog. Posle pola sata videli su još jedno takvo lice, a deset minuta kasnije još jedno.

Minut kasnije, izbili su na prostranu čistinu i smesta zastali.

Pred njima, na središtu proplanka, nalazila se grupa od dvadesetak muškaraca i žena. Nepomično su stajali i mirno gledali Forda i Artura. Oko nekih žena gurala su se sitna deca, a iza grupe nalazila se neuredna skupina malenih skloništa, podignutih od blata i granja.

Ford i Artur zadržase dah.

Najviši muškarac malo je premašao pet stopa, svi su bili pomalo pogureni, podužih ruku, niskih čela i bistrih, sjajnih očiju koje su pažljivo posmatrale strance.

Kada videše da nemaju nikakvog oružja i da im ne prilaze, Ford i Artur malo se opustiše.

Izvesno vreme dve grupe samo su se gledale i nijedna se nije ni pomerila. Činilo se da su uljezi zbunili domoroce i mada ovi nisu odavali nikakve znake nasilnosti, bilo je jasno da nisu ni oduševljeni.

Ništa se nije desilo.

Puna dva minuta i dalje se ništa nije dešavalo.

Po isteku dva minuta Ford zaključio da bi nešto trebalo da se desi.

"Zdravo", rekao je on.

Žene privukoše decu bliže sebi.

Muškarci jedva da su napravili ikakav primetni pokret, a opet je čitavo njihovo držanje jasno stavljalalo do znanja da pozdrav nije dobrodošao - ne da ih je uvredio, već da jednostavno nije bio dobrodošao.

Jedan od muškaraca, koji je stajao nešto bliže od ostalih i koji je možda zato bio vođa, kročio je napred. Lice mu je bilo mirno i hladnokrvno, gotovo uzvišeno.

"Ugghhhuuuggghhrrrr uh uh ruh uurgh", rekao je smireno.

Ovo je zateklo Artura potpuno nesprennog. Toliko se navikao da preko vavilonske ribice prima trenutni, podsvesni prevod svega što je čuo, da mu je to potpuno izašlo iz pameti i na celu stvar tek ga je sada podsetila činjenica da sistem, izgleda, više nije dejstvovao. Nejasni obrisi značenja zapalacaše preko pozadine njegovog uma, ali nije bilo ničega na šta se mogao osloniti. Nagadao je - ispravno, kako se ispostavilo - da ovi nisu još razvili ništa osim najosnovnijih zametaka jezika i da im zbog toga vavilonska ribica nije mogla pomoći. Pogledao je Forda, koji je bio beskonačno iskusniji u takvim stvarima.

"Mislim", rekao je Ford krajičkom usana, "da nas pitaju imamo li nešto protiv da lepo zaobiđemo njihovo selo."

Trenutak kasnije, gest čovekolikog stvorenja kao da je to potvrdio.

"Ruuuggghhhh urrgggh; urgh urgh (ur rur) rruuurruuh ug", nastavilo je stvorenje.

"Opšti smisao", rekao je Ford, "koliko sam ja bio u stanju da razumem, bio je da smo slobodni da nastavimo put na koji god način želimo, ali ukoliko bismo zaobišli naselje umesto da prođemo kroz njega, oni bi bili beskrajno srećni."

"Pa šta ćemo?"

"Mislim da treba da ih usrećimo".

Polako i pažljivo, obišli su proplanak po rubu. Činilo se da su to domoroci veoma lepo primili, jer su im se jedva primetno naklonili.

Ford i Artur nastaviše kroz šumu. Nekoliko stotina jardi iza proplanka naišli su na malu gomilu voća koja im je ležala na putu - bobice koje su izuzetno podsećale na maline i kupine i sočni plodovi zelene kore koji su veoma ličili na kruške.

Do sada su se klonili voća i bobica koje su videli, iako je drveće i grmlje bilo krcato njima.

"Pazi ovako", reče Ford Prefekt. "Voće i bobice na stranim planetama ili ti omogućće da preživiš, ili te ubiju. Prema tome, tačka na kojoj treba da počneš da se igraš sa njima jeste ona na kojoj ćeš umreti ukoliko to ne uradiš. Na taj način uvek ćeš proći dobro. Tajna zdravog autostopiranja krije se u tome da jedeš gotovu hranu."

Sumnjičavo su gledali gomilu koja im je ležala na putu. Tako je dobro izgledala, da im se u glavi gotovo zavrtelo od gladi.

"Pazi ovako", reče Ford. "Ovaj..."

"Da?" upita Artur.

"Pokušavam da smislim takvu tačku koja će nas navesti da uzmemo ovo i pojedemo", reče Ford.

Sunce koje su delimično zaklanjale lisnate grane blistalo je na glatkoj kori

stvari koje su podsećale na kruške. Stvari koje su podsećale na maline i jagode bile su krupnije i sočnije od svega što je Artur do tada video, čak i u reklamama za sladoled.

"A zašto ih ne pojedemo, pa da razmislimo posle?"

"Možda oni to i hoće".

"U redu, pazi ovako..."

"Za sada dobro zvuči."

"Ovo je ostavljeno nama za jelo. Ili je dobro ili loše, ili žele da nas nahrane ili da nas otruju. Ako je otrovno, a mi ga ne pojedemo, oni će nas jednostavno napasti na neki drugi način. Ako ne pojedemo, gubimo u svakom slučaju."

"Sviđa mi se način na koji razmišljaš", rekao je Ford. "Dobro, a sada pojedji nešto od toga."

S oklevanjem, Artur podiže jedan od plodova koji je ličio na kruške.

"Uvek sam razmišljao o priči o rajskim vrtovima", reče Ford.

"Ha?"

"O rajskim vrtovima. Drvo. Jabuka. Taj deo, razumeš?"

"Ma, svakako."

"Taj tip, taj vaš Bog, postavi jabuku usred vrta i kaže, momci, radite šta god hoćete, ali, ah, nemojte jesti jabuku. Ali, na opšte iznenađenje, oni počnu da ih jedu, a on iskoči iz grma i drekne: 'Uhvatio sam te!' Ne bi bilo nikakve razlike ni da nisu jeli."

"Zašto?"

"Jer kad imaš posla sa nekim od one fele koja voli da podmeće na pločnik šešire sa ciglama ispod njih, onda je sigurno da se takav neće lako predati. Na kraju će te ipak uloviti."

"Ma šta to pričaš?"

"Nema veze, pojedji voćku."

"Znaš, ovo mesto gotovo da podseća na rajске vrtove."

"Pojedi voćku."

"A tako i zvuči."

Artur zagriže stvar koja je podsećala na krušku.

"To je kruška", rekao je.

Nekoliko trenutaka kasnije, kada su slistili čitavu gomilu, Ford Prefekt okrete se i dreknu:

"Hvala. Mnogo vam hvala", vikao je, "vrlo ste ljubazni."

Onda su produžili svojim putem.

Tokom sledećih pedeset milja putovanja prema istoku i dalje su s vremena na vreme nailazili na poklonjeno voće; a iako su jednom ili dvaput na trenutak nazreli čovekolike domoroce između stabala, više nikada nisu stupili u neposredan dodir. Zaključili su da im se dopada rasa koja jasno stavlja do znanja da je zahvalna ako je ostave na miru.

Voće i bobice prestadoše posle pedeset milja, jer tu je počinjalo more.

Pošto se ni zbog čega nisu žurili, sagradili su splav i prešli more. Bilo je srazmerno mirno, široko svega šezdeset milja, tako da je prelazak bio srazmerno ugodan, a stigli su u zemlju koja je bila najmanje onoliko divna kao i ona iz koje su se otisnuli na plovidbu.

Ukratko, život je bio smešno lagodan i najzad im je pošlo za rukom da se ponesu sa problemima nesvrhovitosti na taj način što su prestali da obraćaju pažnju na njih. Kada želja za društvom bude postala prevelika, znaće gde mogu da ga nađu, ali trenutno bilo im je vrlo drago što su Golgafrinčani stotinu milja iza njih.

Ipak, Ford Prefekt je opet počeo da češće koristi svoj sub-eta senz-o-matik. Samo je jednom uhvatio signal, ali tako slab i sa toliko ogromnog rastojanja da je bio potišteniji nego da se tišina nastavila bez prekida.

Iz čistog ćefa odlučiše da pođu prema severu. Posle nekoliko nedelja

putovanja stigli su do još jednog mora, sagradili novi splav i preplovili ga. Putovanje je ovog puta bilo teže, klima je bila sve hladnija. Artur počeo da podozreva da u Fordu tinja iskra mazohizma - kao da su mu rastuće teškoće putovanja pružale osećanje koje mu je inače nedostajalo. Nemilosrdno je grabio prema severu.

Njihovo putovanje na sever dovelo ih je u strmi, planinski teren od čije je lepote i oblička zastajao dah. Ogromni, zupčasti, snegom prekriveni vrhovi izazivali su u njima ushićenje. Hladnoća počeo da im prodire do kostiju.

Obmotali su se u životinjske kože i krzna do kojih je Ford Prefekt došao tehnikom koju je nekada naučio od skupine bivših pralitskih kaluđera koji su u brdima Hunije vodili odmaralište za skijanje po mislima.

Galaksija je krcata bivšim pralitskim kaluđerima koji su se okrenuli zgrtanju novca; tehnike mentalne kontrole, koje je taj red razvio kao oblik posvećivanja, uistinu su zadivljujuće - a ogroman broj kaluđera napušta red čim završi obuku posvećenja, neposredno pre polaganja svečane zakletve da će ostatak života provesti zaključani u malim, metalnim kutijama.

Izgledalo je, spolja posmatrano, da se Fordova tehnika uglavnom sastoji u tome da on mirno stoji i smeši se.

Posle izvesnog vremena, životinja - na primer jelen - pojavila bi se između drveća i stala da ga oprezno posmatra. Ford bi se i dalje smešio, oči bi mu postale blage i tople i delovao bi kao da zrači duboku i sveobuhvatnu ljubav, ljubav koja je izvirila iz njega da prigrli sve što postoji. Divna tišina paralala bi po okolnom predelu, mirna i uzvišena, sa središtem u ovom preobraženom čoveku. Lagano, jelen bi prišao, korak po korak, sve dok ga ne bi gotovo dodirnuo njuškom, a Ford Prefekt tada bi skočio na njega i slomio mu vrat.

"Kontrola feromona", objasnio je Arturu šta je posredi. "Treba samo da znaš kako da ispuštaš pravi miris."

31.

Nekoliko dana pošto su doputovali u tu planinsku zemlju naišli su na obalu koja se pružala pred njima dijagonalno od jugozapada prema severoistoku, obalu monumentalne uzvišenosti: duboke, veličanstvene urvine, vrtoglavi šiljci oko ledenih fjordova.

Još dva dana peli su se i lutali preko stenja i glečera, očarani njihovom lepotom.

"Arture!" jeknu Ford iznenada.

Bilo je popodne drugog dana. Artur je sedeo na visokoj steni i posmatrao gromovito more koje se razbijalo o kamene hridi.

"Arture!" jeknu Ford ponovo.

Artur pogleda tamo odakle je dopirao Fordov glas, jedva čujno kroz vetar.

Ford je otišao da bi iz veće blizine pogledao glečer, a Artur ga pronađe kako čuči pored glatkog zida od plavičastog leda. Bio je sav napet od uzbuđenja - oči mu poskočiše da bi se srele sa Arturovim.

"Vidi", rekao je, "vidi!"

Artur je gledao. Video je glatki zid od plavičastog leda.

"Da", rekao je. "Glečer. Već sam ga video."

"Ne", reče Ford, "pogledao si, nisi ga video. Vidi."

Artur se upilji - nije razaznavao ništa osim nejasnih senki.

"Pomeri se malo od njega", bio je uporan Ford, "i ponovo pogledaj."

Artur se malo pomeri i ponovo pogleda.

"Ne", rekao je i slegao ramenima. "Šta bi to trebalo da vidim?"

I tada je iznenada video.

"Vidiš?"

Video je.

Usta poželeše da govore, ali je mozak zaključio da još nemaju šta da kažu i ponovo ih zatvorio. Zatim mu je mozak počeo da se bori sa problemom onoga

što su mu oči govorile da se nalazi ispod njega, ali dok je to činio, njegova kontrola nad ustima popustila je i ona se ponovo razjapiše. Kada je opet ovladao vilicama, mozak izgubi kontrolu nad levom rukom i ona poče nesvrhovito da mlatara okolo. Tokom možda jedne sekunde mozak je pokušavao da ulovi levu ruku, ne puštajući pri tom usta, i istovremeno se trudio da misli o onome što je bilo zakopano ispod leda; verovatno zbog te rastrojenosti, Arturove noge popustiše i on se glatko skljkoka na tle.

Stvar koja je izazvala čitavu tu nervnu pometnju bila je mreža senki u ledu, na nekih osamnaest inča ispod površine. Gledane pod pravim uglom, pretapale su se u čvrste oblike slova tuđinske azbuke, od kojih je svako bilo visoko tri stope; a za one, poput Artura, koji nisu umeli da čitaju magratejski, iznad slova se nalazio crtež lica koji je visio u ledu.

Crtež je prikazivao lice starca, mršavo i izraženih crta, brižno, ali ne i neprijatno.

Bilo je to lice čoveka koji je dobio nagradu zato što je saznao obalu na kojoj su sada znali da se nalaze.

32.

Tanko zavijanje ispuni vazduh. Odzvanjalo je i podrhtavalo kroz drveće, poplašivši veverice. Nekoliko ptica zgađeno je odletelo. Buka je poigravala i uvijala se oko čistine. Cvilela je, jaukala, vređala uši.

Ali kapetan je popustljivo posmatrao usamljenog gajdaša. Njegovu staloženost malo je šta moglo poremetiti: zaista, pošto je preboleo gubitak veličanstvene kade tokom neprijatnosti u močvari pre toliko meseci, ovaj novi život počeo je da mu se čini prilično ugodan. U velikoj steni koja se nalazila na sredini proplanka izdubljena je rupa i on se u njoj izležavao svakog dana, a pomoćnici su sipali vodu preko njega. Ne naročito toplu vodu, mora se priznati, jer još nisu našli načina da je zagreju; ali nije važno, i to će doći, a u

međuvremenu zemlju su uzduž i popreko pretraživale istraživačke grupe ne bi li našle neki topli izvor, najbolje na nekom prijatnom, zelenom proplanku, a kada bi se u blizini našao i rudnik sapuna - savršeno. Onima koji su rekli da imaju osećaj da se sapun ne nalazi u rudnicima, kapetan je bio toliko slobodan da kaže da je to možda zbog toga što do sada niko nije tražio dovoljno pažljivo - i ta mogućnost odlučno je svima stavljena na znanje.

Ne, život je bio vrlo prijatan. A pošto bude otkriven vruć izvor, skupa sa zelenim proplankom en suite, i pošto se najzad pronade rudnik sapuna koji daje, recimo, pet stotina parčadi dnevno, život će biti još prijatniji. Najvažnije je uvek imati nešto čemu se nadaš.

Cvil, cvil, škrip, cvil, arlauk, jao, skvik - pravile su gajde, a kapetanovo zadovoljstvo, koje je već bilo poprilično, samo se povećavalo sa pomišlju da to svakog časa može da prestane. I ovo je bilo nešto čemu se nadao.

Šta je još ugodno, pitao se on. Pa, toliko stvari: crvena i žuta boja drveća, sada kada se bližila jesen; prijatno cvrkutanje makaza koje je dopiralo iz blizine, sa mesta gde su dva frizera uvežbavala svoje umeće na jednom umetničkom direktoru i njegovom asistentu; sunčeva svetlost koja se odbijala od šest sjajnih telefona poređanih pored kade izdubljene u steni. Jedina stvar lepša od telefona koji ne zvoni sve vreme (zapravo, ne zvoni uopšte) bilo je šest telefona koji ne zvone sve vreme (zapravo, ne zvone uopšte).

No, ponajlepši od svega bio je zadovoljni žamor stotina ljudi koji su se lagano okupljali na čistini oko njega da bi posmatrali popodnevni sastanak odbora.

Kapetan kucnu prstom kljun svoje gumene patkice. Popodnevni sastanci odbora bili su mu najdraži.

I druge oči posmatrale su gomilu koja se okupljala. Visoko u krošnji jednog drveta na rubu proplanka čučao je Ford Prefekt, koji se nedavno vratio

iz dalekih krajeva. Posle šestomesečnog putovanja bio je vitak i krepak, oči su mu blistale, nosio je kaput od irvasovog krzna; brada mu je bila gusta, a lice bronzano kao u kantri-rok pevača.

On i Artur gotovo već nedelju dana posmatrali su Golgafrinčane i Ford je zaključio da je došlo vreme da se neke stvari malo izmene.

Proplanak je sada bio pun. Stotine muškaraca i žena leškarili su okolo, ćeretali, jeli voće, igrali karte i uopšte divno se zabavljali. Njihove trenerke bile su sada prljave i čak iscepane, ali svi su imali izuzetno lepe frizure. Ford je bio zbunjen kada je video da su mnogi nagurali u svoje trenerke gomile lišća i pitao se da li to treba da bude neka vrsta izolacije pred zimom koja se bližila. Fordove oči se zasuziše. Valjda se nisu naprasno zainteresovali za botaniku?

Usred tih nagađanja kapetanov glas podiže se iznad graje.

"U redu", rekao je, "voleo bih da napravimo malo reda na ovom sastanku, ukoliko je to ikako moguće. Da li se svi slažu?" Dobročudno se nasmešio. "Samo trenutak, kada svi budete spremni."

Razgovor postepeno zamre i proplanak utihnu, osim gajdaša koji je, izgleda, boravio u nekom svom divljem i nepristupačnom muzičkom svetu. Nekoliko ljudi iz njegove blizine počеше da bacaju lišće na njega. Ako je i bilo nekog razloga za to, Fordu je potpuno promakao.

Malena grupa ljudi okupila se oko kapetana i jedan od njih očigledno se spremao da govori. To je učinio tako što je ustao, pročistio grlo i potom se zagledao u daljinu, kao da želi da pokaže gomili da će za koji trenutak biti sa njima.

Pažnja gomile bila je kao prikovana i sve oči bile su uprte u njega.

Usledio je trenutak tišine i Ford oceni da je to pravi čas da se pojavi. Čovek otvori usta da progovori.

Ford skoči sa drveta.

"Ćao", rekao je on.

Gomila se okrenu.

"Ah, dragi prijatelju", pozvao je kapetan, "imate li pri ruci koje palidrvce? Ili upaljač? Bilo šta slično?"

"Ne", reče Ford, a glas mu je zvučao pomalo razočarano. To nije bilo baš ono na šta se pripremao. Zaključio je da će biti nabolje ukoliko malo jače prione na temu.

"Ne, nemam", produžio je. "Nikakvih šibica. Umesto toga, donosim vam vesti..."

"Šteta", reče kapetan. "Znate, mi smo sve potrošili. Već nedeljama se nisam kupao u toploj vodi."

Ford je odbio da dozvoli da ga ovo skrene sa puta.

"Donosim vam vesti", rekao je on, "o otkriću koje će vas možda zanimati."

"Da li je na dnevnom redu", zarežao je čovek koga je Ford prekinuo.

Ford se nasmeši širokim osmehom kantri-rok pevača.

"Ma, haj'te", rekao je.

"Pa, mnogo mi je žao", rekao je čovek iznervirano, "ali kao profesionalni savetnik sa dugogodišnjim iskustvom moram insistirati na tome da se poštuje organizaciona shema sastanka."

Ford se okrete gomili.

"On je lud, znate", rekao je, "ovo je praistorijska planeta."

"Obratite se stolu predsedavajućeg!" zarežao je profesionalni savetnik.

"Nema stola", objasnio je Ford, "tu je samo stena."

Profesionalni savetnik zaključio je da situacija zahteva izvesnu dozu tvrdoglavosti.

"Pa, nazovimo je stolom", rekao je tvrdoglavo.

"Zašto ne stenom?" upitao je Ford.

"Vi, očigledno, pojma nemate", rekao je profesionalni savetnik, koji je

sada odbacio tvrdoglavost u korist dobre, staromodne nabusitosti, "o metodama modernog poslovanja."

"A vi pojma nemate gde se nalazite", reče Ford.

Jedna devojka prodornog glasa skoči na noge i upotrebi ga.

"Umuknite, vas dvojica", rekla je. "Molim predsedavajućeg da zavede malo reda."

"Misliš, predstnavajućeg", osmehnuo se jedan frizer.

"Mir, mir", kevtao je profesionalni savetnik.

"U redu", rekao je Ford, "da vidimo kako vi to radite." Seo je na zemlju da vidi koliko dugo će moći da se suzdržava.

Kapetan pomirljivo zagrokta.

"Voleo bih da opomenem", rekao je prijatnim glasom, "prisutne na pet stotina sedamdeset trećem sastanku odbora za kolonizaciju Fintlvudlviksa..."

Deset sekundi, pomisli Ford i ponovo skoči na noge.

"Pa to je besmisleno!" uskliknuo je. "Pet stotina sedamdeset tri sastanka odbora, a još niste otkrili ni vatru!"

"Ukoliko biste bili ljubazni", reče devojka prodornog glasa, "da obratite pažnju na dnevni red stola..."

"Dnevni red stene", zacvrkuta frizer srećno.

"Hvala, to sam već rekao", progundā Ford.

"...Videli... biste..." produži devojka nepokolebljivo, "da danas imamo izveštaj frizerske komisije za razvoj vatre."

"Oh... pa..." reče frizer sa ovčijim pogledom, koji je u čitavoj Galaksiji poznat kao: 'Ovaj, a jel' može sledećeg utorka?'

"Dobro", okrete mu se Ford, "šta ste do sada učinili? Šta nameravate? Kakvi su vam planovi za razvoj vatre?"

"Pa, ne znam", reče Frizer. "Dali su mi samo nekoliko prutova..."

"I šta ste uradili sa njima?"

Frizer poče nervozno da kopa po džepovima i pruži Fordu plodove svog rada.

Ford ih podiže da ih svi vide.

"Vikleri", rekao je.

Gomila zapljeska.

"Nije važno", rekao je Ford. "Ni Rim nije spaljen za jedan dan."

Gomila nije imala blage veze o čemu on to priča, ali, svejedno, dopalo im se.

"Pa vi ste očigledno potpuno neobavešteni", reče devojka. "Da ste toliko dugo radili u propagandi, kao ja, znali biste da pre razvijanja novog proizvoda on mora biti valjano istražen. Moramo otkriti šta ljudi očekuju od vatre, na koji način se odnose prema njoj, kakvu im sliku ona donosi."

U gomili je zavladao tajac. Očekivali su od Forda nešto divno.

"Nabijem ti je u nos", rekao je on.

"E to je tačno jedna od stvari koje želimo da saznamo", bila je uporna devojka. "Žele li ljudi vatru koja se može upaliti pomoću nosa?"

"Želite li?" upita Ford gomilu.

"Da!" povikali su jedni.

"Ne!" veselo su vikali drugi.

Pojma nisu imali, ali smatrali su da je mnogo zabavno.

"A točak?" upita kapetan. "Šta je bilo sa tom stvarčicom? Zvuči kao strašno zanimljiv projekat."

"Ah", reče propagandistkinja, "e, tu imamo izvesnih teškoća."

"Teškoća?" uskliknu Ford. "Teškoća? Kako to mislite teškoća? Pa to vam je najjednostavnija naprava u Vaseljeni!"

Propagandistkinja ga prostreli pogledom.

"U redu, gospodine Pametnjakoviću", rekla je, "ako ste tako pametni, recite nam onda koje boje treba da bude."

Gomila podivlja. Jedan nula za domaći tim, mislili su. Ford sleže ramenima i ponovo sede.

"Svemogući Zarkone", rekao je, "zar niko od vas nije ništa uradio?"

Kao odgovor na njegovo pitanje, sa ulaza na proplanak iznenada dopre buka. Gomila nije mogla da poveruje koliko je zabave bilo tog popodneva: umarširao je odred od desetak ljudi koji su bili odeveni u ostatke uniformi golgafrinčamske treće regimente. Otprilike jedna polovina još je nosila zgrom-i-puc pištolje, a ostali su imali koplja kojima su udarali u ritmu koraka. Bili su preplanuli i zdravi, ali potpuno iscrpljeni i dronjavi. Oni se bučno zaustaviše i stadoše mirno. Jedan od njih srušio se i više se nije pomerio.

"Kapetane, ser!" uzviknu Broj Dva - jer on je bio vođa - "dozvolite mi da podnesem raport, ser!"

"Da, Broju Dva, dobro došao kući i tome slično. Jeste li pronašli neki topli izvor?" upitao je kapetan bezvoljno.

"Nismo, ser!"

"Tako sam i mislio."

Broj Dva pođe dugačkim koracima kroz gomilu i salutira pred kadom.

"Otkrili smo drugi kontinent!"

"Zar?"

"Leži na drugoj strani okeana..." reče Broj Dva, a oči mu se značajno skupiše, "na istoku!"

"Ah."

Broj Dva okrenuo se prema gomili. Podigao je pištolj iznad glave. Ovo će biti sjajno, pomislila je gomila.

"Objavili smo mu rat!"

Sa svih strana čistine prolomiše se divlji, oduševljeni uzvici - bilo je to iznad svih očekivanja.

"Samo trenutak", uzviknuo je Ford Prefekt, "samo trenutak!"

Skočio je na noge i zatražio tišinu. Posle izvesnog vremena to je i dobio, to jest najbolju tišinu kojoj se mogao nadati pod takvim okolnostima - a okolnosti su bile takve da je gajdaš spontano komponovao nacionalnu himnu.

"Moramo li da imamo gajdaša?" upitao je Ford.

"Oh, da", rekao je kapetan, "to smo mu zajemčili."

Ford pomisli da bi tu zamisao valjalo izložiti raspravi, ali ubrzo shvati da ga u tom pravcu vreba ludilo. Umesto toga, zavitlao je pažljivo nanišanjen kamen na gajdaša, a onda se okrenuo Broju Dva.

"Rat?" upitao je.

"Da!" Broj Dva prezrivo je gledao Forda Prefekta.

"Na susednom kontinentu?"

"Da! Potpuno ratno stanje! Rat da prekinemo sve ratove!"

"Ali tamo nema nikog živog!"

Ah, zanimljivo, pomislila je gomila, lepa primedba.

Ali pogled Broja Dva nije se promenio. Pri tome, oči su mu ličile na dva komarca koji hotimice lebde na tri inča od vašeg nosa i ne daju da ih pokolebaju udarci ruke, mrežice za insekte ili savijenih novina.

"Znam", rekao je, "ali biće jednog dana! Zato smo ostavili otvoren ultimatum!"

"Šta?"

"I uništili smo nekoliko vojnih objekata."

Kapetan se naže u kadi.

"Vojnih objekata, Broju Dva?" upitao je.

Na trenutak, oči mu zadrhtaše.

"Da, ser, ovaj, potencijalnih vojnih objekata. U redu... Stabala."

Trenutak nesigurnosti je prošao - oči mu poput bičeva ošinuše po publici.

"I", zagmeo je, "saslušali smo jednu gazelu!"

Spretno je gurnuo zgrom-i-puc pod mišku i odmarširao kroz

pandemonijum oduševljenja koji se razlegao kroz publiku. Uspeo je da načini svega nekoliko koraka pre nego što su ga uhvatili i u znak počasti na ramenima poneli oko čistine.

Ford je sedeo i nemarno lupkao kamenom o kamen.

"I šta ste još uradili?" zainteresovao se pošto je oduševljenje splasnulo.

"Zasnovali smo kulturu", rekla je propagandistkinja.

"Oh, da?" upita Ford.

"Da. Jedan od naših filmskih producenta već pravi predivan dokumentarac o domorodačkim pećinskim ljudima ove oblasti."

"To nisu pećinski ljudi."

"Izgledaju kao pećinski ljudi."

"Žive li u pećinama?"

"Pa..."

"Oni žive u kolibama."

"Možda su dali da im se pećine ponovo okreće", reče neki komedijaš iz gomile.

Ford ga gnevno odmeri.

"Mnogo smešno", rekao je. "A da li ste primetili da oni izumiru?"

U povratku, Ford i Artur naišli su na dva napuštena sela i na tela mnogih domorodaca u šumi gde su se povukli da umru. Oni koji su i dalje bili živi delovali su bedno i ravnodušno, kao da pate od neke bolesti, pre duševne nego telesne. Kretali su se polako i sa beskonačnom tugom. Budućnost im je oduzeta.

"Izumiru!" ponovi Ford. "Znate li šta to znači?"

"Ovaj... Ne bi trebalo da im prodajemo polise životnog osiguranja?" ponovo je viknuo šaljivdžija.

Ford ga je prenebregao i obratio se čitavoj gomili.

"Shvatate li vi", rekao je, "da su počeli da izumiru otkako smo mi došli?"

"U stvari, to na filmu ispada strašno efektno", rekla je propagandistkinja, "i daje onaj osećaj žestine osoben za stvarno velike dokumentarce. Producent je vrlo zadovoljan."

"Kako i ne bi", progundao je Ford.

"Čini mi se", reče devojka i okrete se kapetanu koji je već počinjao da dremucka, "da želi da snimi sledeći film o vama, kapetane."

"Oh, stvarno?" upita on i iznenada se trže. "Pa to je strašno lepo."

"Ima vrlo jaku viziju svega toga, znate, breme odgovornosti, usamljenosti na upravljačkom mestu..."

Kapetan je na trenutak mozgao o tome.

"Pa, ja ne bih preterivao sa tom vizijom, znate", rekao je najzad. "Čovek nikada nije sam uz svoju gumenu patkicu."

On podiže patkicu u vazduh, a gomila ga oduševljeno pozdravi.

Do tog trenutka, profesionalni savetnik sedeo je u ledenoj tišini, prstiju naslonjenih na čelo da bi pokazao da čeka i da, ukoliko je potrebno, može da čeka i čitav dan.

Tog časa, međutim, rešio je da ipak ne čeka čitav dan, nego da se pravi da poslednjih pola sata nije ni bilo.

On se podiže na noge.

"Mogli bismo", suvo je rekao, "da se na trenutak osvrnemo na finansijsku politiku..."

"Finansijsku politiku!" huknu Ford. "Finansijsku politiku!"

Profesionalni savetnik uputi mu pogled koji bi samo riba dvodihalice bila u stanju da oponaša.

"Finansijska politika..." ponovio je, "tačno to sam rekao."

"Odakle vam novac", upita Ford, "ako niko od vas ništa ne privređuje? Znate, on ne raste na drveću."

"Ako biste mi dozvolili da nastavim..."

Ford utučeno klimnu.

"Hvala. Pošto smo pre dve nedelje odlučili da prihvatimo lišće kao zakonitu valutu, svi smo, razume se, postali izuzetno bogati."

Ford je u neverici zurio u gomilu koja je zadovoljno žagorila kada je ovo čula i pohlepno grabila gomile lišća kojima su im trenerke bile nabijene.

"Ali smo takođe", produžio je savetnik, "naišli na malecki problem sa inflacijom usled izuzetno velike pristupačnosti lišća, što znači, čini mi se, da je trenutni kurs otprilike tri šume opalog lišća za jedan novčić."

Usplahireni žamor dopre iz gomile. Savetnik im mahnu rukama da se smire.

"Zbog toga, da bismo osujetili problem", rekao je, "i da bismo delotvorno revalvirali list, pripremamo se da pristupimo masovnoj kampanji defolijacije i da...ovaj, spalimo sve šume. Mislim da ćete se složiti da je to pod ovakvim okolnostima razumno rešenje."

Sekundu ili dve gomila je delovala malo nesigurno, sve dok neko nije objasnio koliko će to podići vrednost lišća u njihovim džepovima, na šta ispustiše uzvik zadovoljstva i pozdraviše savetnika pravim ovacijama. Računovođe među njima trljale su ruke, radujući se jeseni koja će doneti veliku zaradu.

"Vi ste svi ludi", objasnio je Ford Prefekt.

"Krajnje ste udareni", zaključio je.

"Vi ste gomila uvrnutih suludnjaka", izneo je on još jednom svoje mišljenje.

Plima javnog mnjenja počeo da se okreće protiv njega. Ono što je počelo kao sjajna zabava sada se, po njihovom mišljenju, pretvorilo u najobičnije vredanje, a pošto je to vredanje bilo uglavnom usmereno protiv njih, brzo im je dosadilo.

Osetivši promenu klime, propagandistkinja mu se okrete.

"Možda bi trebalo", zatražila je, "upitati šta ste vi radili tokom svih proteklih meseci? Ti i onaj drugi uljez niste ovde još od kako smo stigli."

"Bili smo na putovanju", rekao je Ford. "Pošli smo da otkrijemo nešto na ovoj planeti."

"Oh", reče devojka lukavo, "to mi baš i ne zvuči naročito produktivno."

"Ne? E pa, ljubavi, imam novosti za tebe. Otkrili smo budućnost ove planete."

Ford je čekao da ova izjava ostavi utisak. To se nije desilo. Pojma nisu imali o čemu on to govori.

Nastavio je.

"Više uopšte nije bitno šta ćete da radite. Spalite šume, učinite što god hoćete, nema nikakve razlike. Vaša buduća istorija već se dogodila. Imate na raspolaganju dva miliona godina i to vam je to. Na kraju tog razdoblja vaša rasa biće mrtva, neće i srećan joj put. Upamtite, dva miliona godina!"

Gomila ozlojeđeno zamumla. Ljudi koji su se iznenada obogatili nisu želeli da slušaju takvo lupetanje. Možda bi trebalo da bace tipu koji list, pa će otići.

Nije bilo potrebno da se brinu. Ford je već grabio sa čistine, zastavši samo da zavrti glavom ka Broju Dva, koji je već ispaljivao svoj zgrom-i-puc u obližnje drveće.

Jednom se okrenuo.

"Dva miliona godina!" rekao je i počeo da sa smeje.

"Pa", primetio je kapetan sa osmehom punim olakšanja, "još ima vremena za nekoliko kupanja. Hoće li neko da mi doda sunđer? Upravo sam ga ispustio."

33.

Oko milju odatle, u šumi, Artur Dent bio je toliko zadubljen u ono što je

radio, da nije ni primetio Forda Prefekta koji mu je prilazio.

Ono što je radio bilo je prilično neobično, a evo u čemu je bila stvar: na širokom, pljosnatom komadu kamena urezao je veliki kvadrat, podeljen u sto šezdeset devet manjih, po trinaest sa svake strane.

Potom je sakupio gomilu manjeg, pljosnatog kamenja i u svaki urezao po jedno slovo. Oko kamena je sedelo nekoliko preživelih urođenika kojima je Artur pokušavao da objasni neobičnu zamisao u vezi sa tim kamenjem.

Do sada mu to nije baš najbolje polazilo za rukom. Neke kamenove pokušali su da pojedu, druge da zakopaju, a ostale da pobacaju. Artur je najzad uspeo da ohrabri jednog od njih da spusti dva kamena na tablu, što nije bilo čak ni onoliko koliko mu je pošlo za rukom prethodnog dana. Skupa sa sve bržim gubitkom poleta ovih stvorenja, izgleda da je došlo i do srazmernog gubitka inteligencije.

Da bi ih podstakao, Artur sam postavi nekoliko slova na ploču i potom pokuša da ohrabri domoroce da i sami dodaju nešto.

Nije mu polazilo za rukom.

Ford je stajao pokraj obližnje grupe stabala i posmatrao.

"Ne", rekao je Artur jednome od domorodaca, koji je u napadu beznadne utučenosti izmešao neka slova. "Q nosi deset poena, razumeš, a nalazi se na trostrukom zbiru i zato... Pazi, već sam ti objasnio pravila... Ne, ne, gledaj ovamo, ostavi tu kost... U redu, da probamo ponovo."

Ford nasloni lakat o drvo, a glavu o šaku.

"Šta to radiš, Arture?" mirno ga je pitao.

Artur se trže i pogleda uvis. Iznenada ga je obuzeo osećaj da sve to možda deluje pomalo budalasto. Znao je samo da je stvar kod njega palila bez greške kada je bio mali. Ali stvari su tada bile drugačije, ili, tačnije, biće drugačije.

"Pokušavam da naučim pećinskog čoveka da se igra slagalice", kazao je.

"To nisu pećinski ljudi", rekao je Ford.

"Izgledaju kao pećinski ljudi."

Ford popusti.

"Shvatam", rekao je.

"Uzaludna muka", umorno reče Artur. "Jedina reč koju znaju jeste grok, a nju ne umeju da napišu."

On uzdahnu i odmače se.

"Šta pokušavaš?" pitao je Ford.

"Moramo ih ohrabriti da evoluiraju! Da se razvijaju!" prasnu Artur. Nadao se da će umorni uzdah i gnev posle njega pomoći da prevaziđe sve jači osećaj besmisla od koga je trenutno patio. No, nije pomoglo. Skočio je na noge.

"Možeš li da zamisliš kako bi izgledao svet koji bi nastao od onih... kretena sa kojima smo stigli?"

"Da zamislim?" upita Ford i podiže obrve. "Ništa ne moramo da zamišljamo. Sve smo videli."

"Ali..." Artur bespomoćno zamlatara rukama.

"Videli smo", rekao je Ford, "nema izlaza."

Artur šutnu kamen.

"Jesi li im rekao šta smo otkrili?" upitao je.

"HmMMM?" upita Ford, ne obraćajući pažnju.

"Norveška", rekao je Artur. "Slartibartfastov potpis u glečeru, Jesi li im rekao?"

"Čemu?" upitao je Ford. "Šta bi im to značilo?"

"Značilo?" upitao je Artur. "Značilo? Savršeno dobro znaš šta to znači, znači da je ova planeta Zemlja! Ovo je moj dom! Ovde sam se rodio!"

"Rodio?" upita Ford.

"Dobro, rodiću se."

"Da, kroz dva milona godina. Zašto im to ne kažeš. Idi i reci im: 'Izvinite, hteo bih da vam kažem da ću se kroz dva milona godina roditi nedaleko od

ovog mesta'. Da vidiš šta će reći. Vezaće te za drvo i potpaliti vatru ispod njega."

Artur je primio ovo k znanju sa nesrećnim izrazom lica.

"Suoči se sa time", rekao je Ford. "Tvoji preci su oni krelci tamo preko, a ne ova jadna stvorenja ovde."

On ode do mesta na kome su majmunolika stvorenja ravnodušno preturala kamena slova. Zavrteo je glavom.

"Mani se slagalice, Arture", rekao je. "Nećeš pomoću nje spasti ljudsku rasu, jer ovo društvo neće biti ljudska rasa. Ljudska rasa trenutno sedi oko stene sa druge strane brega i snima dokumentarce o sebi."

Artur se namrgodi.

"Mora biti da postoji nešto što možemo da učinimo", kazao je. Njegovim telom prođe užasan osećaj potištenosti zbog toga što se nalazi ovde, na Zemlji - Zemlji koja je izgubila budućnost u užasnoj, besmislenoj katastrofi i koja je sada, izgleda, gubila i prošlost.

"Ne", rekao je Ford, "ne postoji ništa što možemo da učinimo. Ovo neće promeniti istoriju Zemlje, shvataš li, ovo je istorija Zemlje. Dopadalo se to tebi ili ne, Golgafrinčani su ljudi od kojih si nastao. Kroz dva miliona godina uništiće ih Vogoni. Vidiš, istorija se nikada ne menja, ona se samo uklapa kao komadići mozaika. Šta ti je život, je l' da?"

Podigao je slovo Q i zavitalo ga u udaljeni žbun kaline, gde je pogodio mladog zeca. Zec je prestravljen pobegao i nije se zaustavio sve dok nije naleteo na lisicu koja ga je pojela, zadavila se jednom od njegovih koščica i crkla na obali potoka koji je sprao njene ostatke.

Tokom sledećih nedelja Ford je progutao svoj ponos i stupio u odnos sa devojkom koja je na Golgafrinčamu bila kadrovski službenik; strašno ga je pogodilo kada je iznenada umrla zbog toga što je pila vode iz bare koja je bila zagađena telom crknute lisice. Jedina pouka koju je moguće izvući iz ove

epizode jeste da nikada ne treba bacati slovo Q u žbun kaline, ali, na žalost, postoje prilike kada je to neizbežno.

Kao i većina bitnih stvari u životu, ovaj lanac događaja ostao je potpuno nevidljiv Fordu Prefektu i Arturu Dentu. Tužno su posmatrali jednog domoroca koji je tmurno prčkao po ostalim slovima.

"Siroti pećinski čovek", rekao je Artur.

"Oni nisu..."

"Šta?"

"Oh, nije bitno", rekao je Ford.

Nesrećno stvorenje patetično je zaarlovakalo i počelo da udara po kamenu.

"Sve je to za njih bilo protraćeno vreme, zar ne?" upita Artur.

"Uh uh urghhhh", promrmlja domorodac i ponovo počeo da udara po kamenu.

"Nadživeće ih perači telefona."

"Urgh, grr, grr, gruh!" bio je uporan domorodac i nastavljao da bije po kamenu.

"Zbog čega udara po kamenu?" upitao je Artur.

"Verovatno želi da ponovo slažeš slagalicu sa njim", rekao je Ford.
Pokazuje na slova."

"Verovatno je opet napisao crzjgrdwldiwdc, sirotan. Stalno mu govorim da u crzjgrdwldiwdc ima samo jedno 'g'."

Domorodac ponovo počeo da udara po kamenu.

Oni pogledaše preko ramena.

Oči im se iskolačiše.

Među haosom slova dvanaest ih je bilo naslagano u jasnoj, pravoj liniji.

Činila su dve reči.

Bile su to sledeće reči:

Četrdeset dva.

"Grrrurgh guh guh", objasnio je domorodac. On besno zbrisa slova i odluta pod obližnje drvo sa svojim drugom.

Ford i Artur zurili su za njim. Onda se zagledaše jedan u drugog.

"Da li je taj rekao ono što se meni učinilo?" kazaše obojica jedan drugome.

"Da", rekli su obojica.

"Četrdeset dva", kazao je Artur.

"Četrdeset dva", rekao je Ford.

Artur otrča do dvojice domorodaca.

"Šta pokušavate da nam kažete?" povikao je, "Šta to treba da znači?"

Jedan od njih počeo je da se valja po zemlji, digao je noge u vazduh, ponovo počeo da se valja i zadremao.

Drugi se popeo na drvo i počeo da gađa Forda Prefekta kestenjem. Šta god da su želeli da kažu, to su već učinili.

"Jasno ti je šta ovo znači?" upitao je Ford.

"Ne baš."

"Četrdeset dva je broj koji je Duboka Misao dala kao konačni odgovor."

"Da."

"A Zemlja je kompjuter koji je projektovala i sagradila Duboka Misao da bi došla do pitanja za konačni odgovor."

"Tako su nam rekli."

"A organski život bio je deo te kompjuterske matrice."

"Ako ti to kažeš."

"Kažem. To znači da su ovi domoroci, ovi ljudi-majmuni, sastavni deo kompjuterskog programa, dok mi i Golgafrinčani to nismo."

"Ali pećinski ljudi izumiru, a Golgafrinčani će ih, očigledno, zameniti."

"Tačno. Dakle, vidiš šta to znači."

"Šta?"

"Zbrka", reče Ford Prefekt.

Artur se obazre oko sebe.

"Ova planeta će se gadno provesti zbog toga", rekao je.

Ford se zbuni na trenutak.

"Ipak, nešto mora da je proizišlo iz svega", kazao je konačno, "jer je Marvin rekao da je video pitanje urezano u tvoje moždane talase."

"Ali..."

"Verovatno pogrešno, ili iskrivljenu verziju pravog. Ipak, moglo bi da nas navede na pravi put kada bismo ga našli. Samo ne vidim kako."

Neko vreme sedeli su i nisu radili ništa. Artur poče da čupka travu, ali otkri da to nije posao kome se može dublje posvetiti. Nekako mu trava nije delovala dovoljno uverljivo, drveće je izgledalo besmisleno, blagi brežuljci koji su se pružali okolo kao da su se pružali ni u šta, a budućnost je ličila na tunel kroz koji je trebalo da se puže.

Ford se igrao sa svojim sub-eta senz-o-matikom. Bio je nem. On uzdahnu i odloži ga.

Artur podiže jedno kameno slovo iz svog kompleta za slagalicu domaće izrade. Bilo je to E. On uzdahnu i spusti ga na zemlju. Sledeća dva slova koja je spustio pored njega bila su N i J. Za sledeća tri ispostavilo se da su S, R i A. Neobičnom igrom slučaja, reč koje je nastala premetanjem slova savršeno je opisivala kako se Artur osećao u tom trenutku. Jedan čas piljio je u nju. Nije to učinio namerno, bio je to nasumičan izbor. Njegov mozak lagano se ubacio u prvu brzinu.

"Forde", rekao je iznenada, "čuj, ukoliko je pitanje urezano u sklop mojih moždanih talasa, a ja ga nisam svestan, onda mora biti da mi se nalazi negde u podsvesti."

"Da, verovatno."

"Možda postoji način da se taj podsvesni sadržaj iznese na videlo."

"Ah, je li?"

"Da, uvođenjem nekog nasumičnog elementa na koji bi taj sadržaj mogao da utiče."

"Kao, na primer?"

"Na primer, izvlačenje slova slagalice iz kese naslepo."

Ford skoči na noge.

"Izvršno", rekao je. Iščupao je svoj peškir iz torbice i uz pomoć nekoliko čvorova pretvorio ga u kesu.

"Potpuno blesavo", rekao je, "savršena besmislica. Ali uradićemo baš tako jer je reč o divnoj besmislici. Hajde, hajde."

Puno poštovanja, sunce zađe za oblak. Pade nekoliko malenih kišnih kapi. Sakupili su sva preostala slova i ubacili ih u kesu. Promešili su ih.

"Dobro", reče Ford. "Zatvori oči. Izvlači ih. Hajde, hajde, hajde."

Artur je zatvorio oči i gurnuo ruku u peškir pun kamenja. Preturao je malo po njima, izvadio tri i pružio ih Fordu. Ford ih je slagao onim redom kojim ih je dobijao.

"Š", reče Ford, "T, A... Šta!"

Trepnuo je.

"Izgleda da radi!" rekao je.

Artur mu dodade još tri.

"S, E, D... Sed. Oh, možda i ne radi", rekao je Ford.

"Evo još tri."

"OBI... Sed obi... Bojim se da nema smisla."

Artur izvuče iz kese još dva. Ford ih postavi na mesto.

"J, A... Sed obi ja... se dobija!" dreknu Ford. "Radi! Neverovatno, stvarno radi!"

"Evo još". Artur mu ih je grozničavo dobacivao, koliko god je brže mogao.

"K, A, D", reče Ford, "P, O, M, N, O, Ž, I, Š ... Šta se dobija kad pomnožiš ... Š, E, S, T ... Šest ... S, A ... Sa ... Šta se dobija kad pomnožiš šest sa ... D, E,

V, E, T ... Šest sa devet ..." Zastao je. "Hajde, gde su sledeća?"

"Ovaj to je sve," rekao je Artur. "Više nije bilo."

Seo je nazad, potpuno zbunjen.

Ponovo je gurnuo ruku u vezani peškir, ali više nije bilo slova.

"Misliš li da je to - to?" upitao je Ford.

"To je to."

"Šest puta devet. Četrdeset dva."

"To je to. To je sve što postoji."

34.

Sunce se ponovo pojavilo i veselo im se nasmešilo. Zapevala je ptica. Lagan, topao vetrić čarlijao je kroz krošnje, podizao je krunice cveća i nosio njegov miris kroz šumu. Neki insekt prozujao je pored njih da bi radio ono što insekti rade u pozno popodne. Zvuk glasova počeo je da odzvanja između stabala, a trenutak kasnije sledile su ga dve devojke koje iznenađeno stadoše kada su videle Forda Prefekta i Artura Denta koji su naizgled ležali u agoniji, ali su se, zapravo, tresli od bezglasnog smeha.

"Ne, nemojte otići", rekao je Ford između dva napada smeha, "odmah ćemo vam se pridružiti."

"Šta se desilo?" pitala je jedna od devojaka. Bila je viša i vitkija od njih dve. Na Golgafrinčamu, bila je pomoćnik u kadrovskoj službi, ali nije mnogo volela svoj poziv.

Ford se sabrao.

"Izvinite", rekao je. "Zdravo. Moj drug i ja upravo smo razmišljali o smislu života. Jalov posao."

"Oh, to si ti", rekla je devojka. "Ti si onaj što je danas popodne napravio predstavu. Zabavno si počeo, ali si posle sve pokvario."

"Jesam li? Oh, da."

"Da, u čemu je bila stvar?" upitala je druga devojka, niža, okruglog lica; bila je umetnički urednik u maloj reklamnoj kompaniji na Golgafrinčamu. Koliko god da joj je stvari nedostajalo na ovom svetu, svake noći odlazila je na spavanje duboko zahvalna što, ma sa čime morala da se suoči izjutra, to neće biti stotinu gotovo istovetnih fotografija na kojima se nalaze diskretno osvetljene tube pasta za zube.

"U čemu? Ni u čemu. Ni u čemu i ni zbog čega", odvratio je Ford Prefekt veselo. "Pridružite nam se, ja sam Ford, ovo je Artur. Upravo smo se spremali da ne radimo ništa pod milim Bogom, ali to može i da sačeka."

Devojke su ih sumnjičavo odmeravale.

"Ja sam Agda", rekla je visoka, "a ovo je Mela."

"Zdravo, Agda, zdravo, Mela", rekao je Ford.

"Da li ti uopšte govoriš?" obratila se Mela Arturu.

"Oh, ponekad", uzvratio je Artur sa osmehom, "ali ne toliko koliko Ford."

"Dobro."

Nastala je pauza.

"Na šta si mislio", upitala je Mela, "kada si rekao da imamo samo dva miliona godina! Uopšte nisam shvatila šta si govorio."

"Ah, to", rekao je Ford. "Nije bitno."

"Reč je o tome da će svet biti uništen kako bi se napravilo mesta za hipersvemirsku obilaznicu", rekao je Artur i slegao ramenima. "Ali to je daleko dva miliona godina, a ionako su u pitanju samo vogonska posla."

"Vogoni?" upitala je Mela.

"Da, nikada nećeš imati prilike da ih upoznaš."

"Odakle ti ta pomisao?"

"Stvarno nije bitno. To ti je kao san koji dolazi iz prošlosti, ili iz budućnosti." Artur se nasmeši i zagleda u daljinu.

"Da li vas ponekad zabrine to što u vašim rečima nema baš nikakvog

smisla?" upitala je Agda.

"Čuj, zaboravi", rekao je Ford. "Zaboravi sve to. Ništa nije važno. Pogledaj, dan je divan, uživaj u njemu. Sunce, zelenilo bregova, reka tamo u dolini, drveće koje plamti."

"Čak i ako je san, ideja je prilično jeziva," kazala je Mela. "Uništiti svet samo da bi se napravila obilaznica."

"Oh, čuo sam ja i za gore", rekao je Ford. "Čitao sam o jednoj planeti tamo u sedmoj dimenziji koja je upotrebljena kao kugla u međugalaktičkoj partiji bilijara. Ubacili su je pravo u crnu rupu. Poginulo je dest milijardi ljudi."

"To je ludilo", rekla je Mela.

"Da, osim toga dobili su samo trideset poena."

Agda i Mela izmenile su poglede.

"Čujte", rekla je Agda. "Večeras, posle sastanka odbora, biće zabava. Dođite i vi ako hoćete."

"Aha, u redu", rekao je Ford.

"Rado", kazao je Artur.

Mnogo časova kasnije Artur i Mela posmatrali su Mesec kako se rađa nad mutno crvenim odsjajem drveća.

"Ta priča o uništenom svetu..." počeo Mela.

"Kroz dva miliona godina, tako je."

"Govoriš kao da stvarno misliš da je to istina."

"Da, mislim da jeste. Mislim da sam bio tamo."

Zbunjeno je zavrtela glavom.

"Strašno si čudan", rekla je.

"Ne, strašno sam običan", reče Artur, "ali desile su mi se neke strašno čudne stvari. Moglo bi se reći da sam više izdvajan iz svega nego što se sam izdvajam."

"A taj drugi svet o kome je govorio tvoj prijatelj, onaj koji je gurnut u crnu rupu?"

"Ah, o tome ne znam. Zvuči kao nešto iz knjige."

"Kakve knjige?"

Artur zastade.

"Autostoperski vodič kroz Galaksiju", rekao je najzad.

"Šta je to?"

"Oh, nešto što sam večeras bacio u reku. Ne verujem da će mi ikada više zatrebati", uzvratio je Artur Dent.